

Kontantstøttens utbredelse og foreldres preferanser for barnetilsyn

- en studie av årskullene 1998-2008 og deres foreldre

NAV-rapport 1/2010

Kontantstøttens utbredelse og foreldres preferanser for barnetilsyn

- en studie av årskullene 1998-2008 og deres foreldre

Rapport utarbeidet av:

Frøydis Bakken og Sigrid Myklebø

**Arbeids- og velferdsdirektoratet
Stab for analyse og strategi / Seksjon for utredning
Oktober 2010**

ISBN 978-82-551-2219-7

Arbeids og velferdsdirektoratet
Stab for analyse og strategi / Seksjon for utredning

Rapporten kan bestilles på 21 07 00 00 eller
per e-post: nav.statistikk.utredning@nav.no

Rapporten er tilgjengelig på
www.nav.no under Tall og analyse / NAV rapportserie

Forord

Kontantstøtten ble innført i 1998-1999, men har for hvert år siden innføringen blitt benyttet av stadig færre. Formålet med dette prosjektet har vært å se på utviklingen i kontantstøttebruken i lys av situasjonen på arbeidsmarkedet og den økte barnehagedekningen, samt å si noe om hvilke grupper av foreldre som benytter kontantstøtten og hvorfor de gjør det.

Rapporten består av to deler. Den første er en registeranalyse av barn født i årene 1998-2007 og deres foreldre. Formålet med registeranalysen har vært å se på utviklingen i bruk av kontantstøtte for ulike grupper av foreldre, med spesielt fokus på arbeidsmarkedstilknytning, samt kartlegge forhold som har betydning for kontantstøttebruk. I den andre delen av rapporten presenteres resultater fra en spørreundersøkelse som ble gjennomført våren 2010 blant et utvalg av foreldre som fikk barn i 2008. Formålet med spørreundersøkelsen har vært å finne ut mer om foreldres preferanser når det gjelder barnetilsyn, samt motivasjon for å benytte kontantstøtte. To artikler med delresultater fra prosjektet er også publisert (Bakken og Myklebø 2010a, 2010b).

Prosjektet er gjennomført ved Stab for analyse og strategi i Arbeids- og velferdsdirektoratet med støtte fra FARVE-midlene som forvaltes av NAV. Analysene og rapporten er utarbeidet av Frøydis Bakken og Sigrid Myklebø. Iren Amundsen, Jostein Ellingsen og Ola Thune har tilrettelagt datamaterialet fra NAVs registre.

Arbeids- og velferdsdirektoratet
Stab for analyse og strategi / Seksjon for utredning
Oktober 2010

Erik Oftedal
Stabsdirektør

Hans Kure
Seksjonssjef

Sammendrag

Kontantstøtten ble innført for ettåringer i 1998 og utvidet til å gjelde toåringer i 1999. Kontantstøtte utbetales til foreldrene dersom barnet ikke benytter fulltidsplass i barnehage. Siden kontantstøtten ble innført har tallet på mottakere sunket for hvert årskull.

I denne studien har vi ved hjelp av NAVs registre sett nærmere på hvordan utviklingen i bruk av kontantstøtte har vært for ulike grupper av foreldre med barn født i perioden 1998-2007. Utviklingen er preget av en relativt lineær nedgang, og framstilles her i stor grad ved en sammenligning av 1998- og 2007-kullet.

Videre har vi med bakgrunn i en spørreundersøkelse utført av Arbeids- og velferdsdirektoratet våren 2010 sett nærmere på hvilke holdninger og motivasjonsfaktorer som ligger til grunn for å velge kontantstøtte i forhold til barnehage i dag.

Registeranalyse av kontantstøttebruk for barn født 1998-2007

Det ble utbetalt kontantstøtte for 62 prosent av barn født i Norge i 2007. Sammenliknet med barna som ble født i 1998 er dette en reduksjon på nesten 30 prosentpoeng. I tillegg har den gjennomsnittlige varigheten på mottaket sunket for hvert årskull, fra 20 måneder i 1998-kullet til drøyt 13 måneder i 2006-kullet.

Mye av nedgangen i bruk av kontantstøtte kan forklares ved at den bedrede barnehagedekningen har økt valgfriheten for småbarnsforeldrene. Vi vil derfor belyse hva som kjennetegner dem som mottar kontantstøtte nå som barnehagedekningen er såpass god (77 % av ett- og toåringer hadde barnehageplass i 2009).

De økonomiske, sosiale og kulturelle forskjellene i valg av barnetilsyn kommer tydeligere fram for 2007-kullet enn for 1998-kullet. Fra å være en heterogen gruppe som omfattet de aller fleste foreldre, har gruppa av kontantstøttemottakere utviklet seg til å bli en mer homogen gruppe. Blant dagens kontantstøttemottakere er det en overrepresentasjon av foreldre med innvandrerbakgrunn, lav inntekt og utdanning og foreldre bosatt i mindre sentrale kommuner.

Problemstillinger vi har sett på ved hjelp av registerdata er:

- *Hvordan har nedgangen i kontantstøttebruk vært i ulike grupper av foreldre?*
- *Hva karakteriserer foreldrepar som benytter kontantstøtte sammenliknet med foreldrepar som ikke benytter kontantstøtte med hensyn til for eksempel arbeidsmarkedstilknytning?*
- *Hvilke faktorer kan bidra til å forklare variasjonen i kontantstøttebruk blant ulike grupper av foreldre over tid?*

Trekk ved familien

NAVs datamateriale viser at andelen som har mottatt kontantstøtte er høyere blant innvandrede enn norskfødte foreldre. Forskjellen mellom disse to gruppene har også økt siden kontantstøtten ble innført, da nedgangen har vært sterkere blant norskfødte enn blant innvandrede foreldre. Av de som fikk barn i 2007 var det i størst grad foreldre født i Tyrkia, Sri Lanka, Somalia, Marokko og Pakistan som benyttet kontantstøtte. Også når vi tar hensyn

til for eksempel inntekt, arbeidstilknytning, antall barn fra før og alder, ser vi at foreldre født i Asia og Afrika har sterkere tilbøyelighet enn norske foreldre til å ta ut full kontantstøtte.

Familier med flere barn benytter i større grad kontantstøtten enn familier med maksimalt ett barn fra før, og tilbøyeligheten til å benytte kontantstøtte i maksimalt antall måneder øker med antall barn. Kontantstøttebruken varierer også med foreldrenes alder. Når vi kontrollerer for andre forklaringsvariable, ser vi at tilbøyeligheten til å benytte kontantstøtte i maksimalt antall måneder øker med økende alder, og at tilbøyeligheten mot å ikke benytte kontantstøtte er høyest blant de yngste mødrene.

For enslige forsørgere som kun har én arbeidsinntekt kan det være vanskeligere å velge å være hjemme med små barn. Til tross for dette var andelen med kontantstøtte noe høyere blant enslige forsørgere enn blant andre foreldre for 2007-kullet. Dette ser imidlertid ut til å skyldes andre egenskaper ved disse foreldrene (mødrene). Når alt annet er likt, for eksempel alder, inntekt, arbeidstilknytning og innvandrerbakgrunn, har enslige forsørgere svakere tilbøyelighet enn andre til å benytte kontantstøtte.

Foreldrenes økonomiske situasjon og arbeidslivstilknytning

Kontantstøttens realverdi har sunket de siste årene samtidig som barnehageprisene også har gått ned, slik at det relativt sett har blitt dyrere å være hjemme med små barn. Kontantstøtten utgjør nå bare om lag en tidel av en gjennomsnittlig arbeidsinntekt, og er på den måten ingen direkte inntektserstatning. Imidlertid vil den relative verdien av kontantstøttebeløpet være høyere for foreldre med lav inntekt enn for foreldre med høy inntekt. Våre analyser viser at kontantstøtten i størst grad benyttes av foreldre med lav inntekt. Når alt annet er likt ser vi at jo høyere inntekt mor har, desto svakere er tilbøyeligheten til å velge full kontantstøtte.

Vi finner også den samme tendensen nå vi ser på mors yrke. Mødre i yrker som krever høyere utdanning og som er godt betalt, mottar i minst grad kontantstøtte. Andelen med kontantstøtte er lavest blant mødre i akademiske yrker og lederyrker, og høyest blant mødre i jordbruks- og fiskeyrker og yrker uten krav til utdanning.

Av mødre som har mottatt engangsstønad ved fødselen og mødre som hadde få eller ingen år med pensjonsgivende inntekt før fødselen, er det en høyere andel som har benyttet kontantstøtte. Dette indikerer at tilknytning til arbeidsmarkedet kan ha betydning for kontantstøttebruken. Når vi kontrollerer for andre forklaringsfaktorer, slik som inntekt, ser vi imidlertid at tilbøyeligheten til å benytte kontantstøtte av lengre varighet øker med antall år i arbeidslivet, selv om den fortsatt er høyest blant mødre uten arbeidslivserfaring i det hele tatt.

Arbeidsmarked og utdanningsnivå i regionen

For å belyse forholdene på det lokale arbeidsmarkedet har vi sett på stramheten i arbeidsmarkedet på fylkesnivå og sysselsettingsraten blant kvinner i alderen 20-39 år innenfor økonomiske regioner. I tillegg har vi sett på andelen med høyere utdanning i kommunene.

Dersom vi ser på alle årskullene under ett, ser vi at høy bruk av kontantstøtte på fylkesnivå sammenfaller med lav stramhet på arbeidsmarkedet og omvendt. Dette skyldes imidlertid at nedgangen i kontantstøtte sammenfaller med en oppgang på arbeidsmarkedet. Stramheten på arbeidsmarkedet ser ikke ut til å kunne bidra til å forklare variasjonen eller nedgangen i bruk av kontantstøtte når vi kontrollerer for andre forklaringsvariable.

Når vi ser på alle årskullene samlet, ser vi at andelen med kontantstøtte er lavest i de økonomiske regionene som har høyest sysselsetting blant kvinner i alderen 20-39 år. Også denne samvariasjonen skyldes i stor grad at nedgangen i kontantstøtte sammenfaller med oppgangen på arbeidsmarkedet, men sysselsettingsnivået blant unge kvinner i regionen kan likevel bidra til å forklare noe av nedgangen og variasjonen i bruk av kontantstøtte. Når vi kontrollerer for andre forklaringsfaktorer, finner vi at tilbøyeligheten til å benytte kontantstøtte av lengre varighet synker med økende sysselsetting inntil et visst punkt.

Vi ser også at andelen med kontantstøtte synker med økende utdanningsnivå i kommunene. Dette kan blant annet ha sammenheng med arbeidslivstilknytning og sosiale normer, samt foreldres preferanser for barnetilsyn.

Geografiske variasjoner

Selv om det har vært en nedgang i kontantstøttebruken over hele landet, har nivået og utviklingen artet seg forskjellig i de ulike fylkene og landsdelene. Gjennom hele perioden har bruken av kontantstøtte vært lavest i Nord-Norge og i sentrale kommuner på Østlandet, mens den har vært høyest på Sør- og Vestlandet og i mindre sentrale kommuner på Østlandet. I tillegg har andelen med kontantstøtte i snitt vært noe høyere i mindre sentrale kommuner enn i sentrale kommuner.

Når vi sammenligner mest mulig like familier på tvers av bosted, finner vi at foreldre i Finnmark har minst tilbøyelighet til å benytte kontantstøtte, mens foreldre i Oslo, Oppland og Vest-Agder har sterkest tilbøyelighet til å benytte kontantstøtte. De geografiske forskjellene kan være et resultat av flere faktorer, slik som barnehagedekning, boligpriser, arbeidsmarked, graden av likestilling mellom kjønnene og holdninger til barnetilsyn.

Spørreundersøkelse om barnetilsyn og bruk av kontantstøtte

Spørreundersøkelsen, som ble gjennomført i april/mai 2010, ble sendt ut til et representativt utvalg av foreldre til barn født i 2008. Hovedproblemstillingene vi har sett på ved hjelp av data fra spørreundersøkelsen er:

- *Hva karakteriserer foreldrepar med ulike holdninger til barnehage og barneomsorg med tanke på blant annet utdanningsnivå og arbeidsmarkedstilknytning?*
- *Hvilke motivasjonsfaktorer ligger til grunn for å benytte kontantstøtte i dag, når antallet mottakere er historisk lavt?*

Tre av fem har mottatt kontantstøtte

På tidspunktet for spørreundersøkelsen var barna i utvalget mellom 16 og 28 måneder gamle, og 60 prosent av foreldrene oppga at de hadde mottatt kontantstøtte. Andelen kontantstøttemottakere er høyest blant foreldre som bare har grunnskoleutdanning, og synker med økende utdanningsnivå. Videre er andelen kontantstøttemottakere høyest i familier hvor mor var hjemmearbeidende før fødselen, og er høyere blant mødre som jobbet deltid før fødselen enn blant mødre som jobbet heltid. Noe av forklaringen på dette kan ligge i tilknytning til arbeidslivet. Personer som er i heltidsarbeid har en etablert tilknytning til arbeidslivet, som mødre under utdanning og mødre som er hjemmeværende eller arbeidssøkende mangler. Heltidsarbeid indikerer en noe sterkere tilknytning til arbeidslivet enn deltidsarbeid. Det vil også være enklere å kombinere kontantstøtte med deltids- eller hjemmearbeid.

Én av fire med kontantstøtte ønsker barnehageplass

På spørsmål om hva som var hovedårsaken til at de hadde mottatt kontantstøtte, svarte tre av fire at de ikke ønsket å benytte heltidsplass i barnehage, mens én av fire ønsket heltidsplass i barnehage, men ikke hadde fått det på ønsket tidspunkt. Foreldre som egentlig ønsket barnehageplass betegnes her som *ufrivillige kontantstøttemottakere*. Andelen ufrivillige kontantstøttemottakere er høyest i Oslo og Hordaland. Når tallet på ufrivillige kontantstøttemottakere er høyt, tyder det på at tilbudet av barnehageplasser er lavere enn etterspørselen. Andelen ufrivillige kontantstøttemottakere er lavest i Aust-Agder, Nord-Trøndelag, Østfold og Oppland. Når tallet på ufrivillige kontantstøttemottakere er lavt, tyder det på at barnehagetilbudet dekker etterspørselen.

Kontantstøtteforeldrene ønsker mer tid til barna

Nesten ni av ti kontantstøttemottakere som har mottatt kontantstøtte fordi de ikke ønsket heltidsplass i barnehage, oppga at det var svært viktig for dette valget at de fikk mer tid til barnet/barna. Nesten halvparten av foreldrene oppga at det var svært viktig at mor kunne arbeide mindre, mens nærmere en av tre syntes det var svært viktig at mor kunne være hjemmearbeidende. Det er særlig mødre som jobbet deltid før fødselen som kunne tenke seg å jobbe mindre eller være hjemmearbeidende.

Kontantstøttebarna blir oftest passet av mor

De fleste kontantstøttemottakerne oppga at det er mor, far, slektning eller en kombinasjon av disse som passer barnet i kontantstøtteperioden. Mer enn åtte av ti mødre passer barnet på dagtid, mens bare én av tre fedre gjør det samme. Få familier benytter dagmamma. Den vanligste løsningen er at det er mor alene som passer barnet på dagtid.

Gruppen av frivillige kontantstøttemottakere er mer ensartet i valg av barnetilsyn enn de som ufrivillig mottar kontantstøtte. De som aktivt har valgt kontantstøtte framfor barnehage ønsker i større grad å passe barnet selv. Vi ser likevel en meget klar tendens til at selv om kontantstøtten ikke er foreldrenes foretrukne tilsynsform og barnehageplass er målet, er det mødrene som oftest "ofrer seg" og tar hovedansvaret for å passe barnet på dagtid.

Lavest andel barnehagebarn i Vest-Agder

På tidspunktet da spørreundersøkelsen ble sendt ut svarte 76 prosent av foreldrene at barnet hadde begynt i barnehage. Andelen som hadde startet i barnehage var høyest i Troms, Hedmark og Nord-Trøndelag, og lavest i Vest-Agder og Østfold. Samtidig var andelen som oppga at de fikk barnehageplass på ønsket tidspunkt høyest blant foreldre i Østfold, Aust-Agder og Nord-Trøndelag, og lavest blant foreldre i Oslo. Totalt oppga 86 prosent av foreldrene at de hadde fått barnehageplass på ønsket tidspunkt.

Deltidsplass i barnehage er mest utbredt i Oppland, Sogn og Fjordane og Nord-Trøndelag, og minst utbredt i Oslo og Akershus. Når barnet har deltidsplass i barnehage vil foreldrene kunne få delvis kontantstøtte. Bruken av deltidbarnehage sier derfor noe om mønsteret for bruk av kontantstøtte i de ulike fylkene.

Kontantstøtteforeldrene ønsker en senere barnehagestart

Foreldre har ulike ønsker og oppfatninger av når det er best for barnet å starte i barnehage, og ønsket barnehagestart er betydelig tidligere blant foreldre til barn som *har* startet i barnehage enn blant foreldre til barn som *ikke* har det. Dette gjenspeiler at en høy andel foreldre får

barnehageplass til barnet sitt når de ønsker, og at det ikke er utbredt at barn står uten barnehageplass dersom dette ikke er ønsket fra foreldrenes side.

Av foreldrene som hadde barn i barnehage, ønsket 48 prosent at barnet skulle starte i barnehage innen det var ett år gammelt. 95 prosent ønsket at barnet skulle starte i barnehage innen det var halvannet år. Av foreldrene til barn som *ikke* hadde startet i barnehage, ønsket bare 19 prosent at barnet skulle starte i barnehage innen det var halvannet år. 57 prosent ønsket at barnet skal starte i barnehage innen det er to år, mens 96 prosent ønsket at barnet skal starte i barnehage innen det fyller tre år.

Åtte av ti ønsker barnehageplass når barnet er to år

Barnas foreldre ble også spurt om hvilken type tilsyn de foretrekker for barnet når det er under ett år, ett år og to år. Det var mulig å krysse av for flere alternativer dersom foreldrene mente at en kombinasjon av flere typer tilsyn er det beste. Undersøkelsen viste at de aller fleste foreldre foretrekker å passe barnet selv når det er under ett år. For ettåringer er det mer variasjon i svarene. To av tre foretrekker fortsatt at mor/far er involvert i pass av barnet på dagtid, mens mer enn halvparten har krysset av for barnehage. En del foreldre har krysset av for både mor/far og barnehage, hvilket kan tyde på at de enten ønsker deltids plass i barnehage, eller ønsker at barnet skal begynne i barnehage når det er ca. halvannet år. Når barnet er fylt to år ønsker åtte av ti foreldre at barnet er i barnehage, mens andelen som foretrekker at mor eller far passer barnet har sunket ytterligere.

Selv om en stor andel av foreldrene har krysset av for både mor og far, ser vi at far ikke i like stor grad som mor er anerkjent som omsorgsperson for små barn. På spørsmål om hvilken type tilsyn foreldrene foretrekker når barnet er under ett år, krysset flere enn ni av ti mor, og knapt sju av ti for far. Far oppfattes imidlertid som en likeverdig omsorgsperson av stadig flere foreldre etter hvert som barna blir eldre.

Spesielt når det gjelder ettåringer, varierer foretrukket tilsyn med foreldrenes utdanningsnivå. Andelen som foretrekker barnehage er høyest blant mødre som har mer enn fire års høyere utdanning og lavest blant mødre som bare har grunnskoleutdanning. Utdanningsforskjeller i foretrukket barnetilsyn gjenspeiles i bruk av kontantstøtte.

Innhold

1	INNLEDNING	1
2	UTVIKLINGEN I KONTANTSTØTTEN.....	2
2.1	UTVIKLINGEN I ANDEL KONTANTSTØTTEMOTTAKERE, BARNEHAGEDEKNING OG SYSSELSETTING	2
2.2	ØKONOMISKE INSENTIVER.....	3
2.2.1	Kontantstøttebeløpet.....	4
3	TEORI OG TIDLIGERE FORSKNING OM KONTANTSTØTTEN.....	6
3.1	FORELDRES PREFERANSER FOR BARNETILSYN	6
3.2	ARBEIDSMARKEDETS BETYDNING FOR KONTANTSTØTTEBRUKEN.....	6
3.3	KONTANTSTØTTENS BETYDNING FOR YRKESDELTAELSE BLANT INNVANDRERMØDRE	7
4	REGISTERANALYSE OM BRUK AV KONTANTSTØTTE	8
4.1	PROBLEMSTILLINGER.....	8
4.2	DATA OG METODE.....	8
4.2.1	Definisjon av odds.....	10
4.2.2	Definisjon av oddsratio	10
4.3	ANALYSE.....	10
4.3.1	Kontantstøttens utbredelse	10
4.3.2	Fødselsmåned.....	12
4.3.3	Trekk ved familien	15
4.3.4	Foreldres inntekt og tilknytning til arbeidslivet	23
4.3.5	Arbeidsmarkedet og utdanningsnivået i bostedsregionen	31
4.3.6	Andre geografiske variasjoner	35
5	SPØRREUNDERSØKELSE OM BRUK AV KONTANTSTØTTE BLANT FORELDRE SOM FIKK BARN I 2008.....	45
5.1	PROBLEMSTILLINGER.....	45
5.2	DATAGRUNNLAG	46
5.3	RESULTATER FRA SPØRREUNDERSØKELSEN.....	46
5.3.1	Tre av fem har mottatt kontantstøtte	46
5.3.2	En av fire med kontantstøtte ønsker barnehageplass	47
5.3.3	Kontantstøtteforeldrene ønsker mer tid til barna	51
5.3.4	Kontantstøttebarna blir oftest passet av mor	54
5.3.5	Lavest andel barnehagebarn i Vest-Agder	58
5.3.6	Kontantstøtteforeldrene ønsker en senere barnehagestart.....	59
5.3.7	Åtte av ti ønsker barnehageplass når barnet er to år.....	63
6	OPPSUMMERING	66
7	REFERANSER.....	68
8	VEDLEGG	69
	VEDLEGG 1: RESULTATER FRA REGRESJONSMODELLEN	69
	VEDLEGG 2: TABELL: VARIGHET AV KONTANTSTØTTE FORDELT ETTER BARNETS FØDSELSMÅNED.....	75
	VEDLEGG 3: BOLIGPRISER	76
	VEDLEGG 4: SPØRRESKJEMA.....	77

1 Innledning

Kontantstøtte utbetales for barn mellom ett og tre år som ikke har full barnehageplass. Denne ordningen ble innført for ettåringer fra 1. august 1998, og for toåringer fra 1. januar 1999, for å gi småbarnsforeldre mulighet for mer tid til omsorg for egne barn og større frihet i valg av tilsynsform. Kontantstøtten skulle i tillegg sørge for at fordelingen av statlige midler ble mer lik for familier som benytter og familier som ikke benytter et barnehage tilbud (St. prp. 53, 1997-98:8).

I den første tiden etter at kontantstøtteordningen ble innført, var den svært populær. Andelen barn det utbetales kontantstøtte for har imidlertid falt for hvert årskull siden 1999-kullet, og nedgangen har vært sterkest fra og med 2005-kullet. Utbyggingen av barnehager trekkes ofte fram som den viktigste forklaringen på nedgangen i andelen kontantstøttemottakere. Innføringen av makspris på barnehageplass kan også ha hatt betydning.

Denne rapporten inneholder to separate analyser; en kvantitativ registeranalyse av barn født i perioden 1998-2007 og deres foreldre, samt en spørreskjemaundersøkelse. Det første årskullet som er inkludert i registeranalysen (1998-kullet) kunne motta kontantstøtte fra februar 1999. Datamaterialet vårt inneholder informasjon om utbetaling av kontantstøtte til og med oktober 2009, da det yngste årskullet (2007-kullet) kunne ha mottatt kontantstøtte i 10-21 måneder.

Hovedmålet med registeranalysen har vært å finne ut hva som karakteriserer foreldrepar som benytter kontantstøtte sammenliknet med foreldrepar som ikke benytter kontantstøtte. Her har vi for eksempel sett på foreldrenes arbeidsmarkedstilknytning og inntekt. Vi har også sett på hvordan gruppen av kontantstøttemottakere har endret seg. Ved hjelp av regresjonsanalyse har vi sett nærmere på hvilke faktorer som har betydning for varigheten på kontantstøtteperioden, med spesiell fokus på arbeidsmarkedstilknytning.

Intensjonen med kontantstøtteordningen var å gi småbarnsfamiliene større valgfrihet i barneomsorgen og å gi dem større muligheter til selv å ha omsorg for egne barn. Et delmål i denne analysen har vært å se om kontantstøtten virker slik den var tenkt, eller om de som nå mottar kontantstøtte er de foreldrene (mødrene) som har svak yrkestilknytning og som ville vært hjemme uansett.

Faktorer vi trekker inn i registeranalysen for å belyse bruk av kontantstøtte generelt og lengden på bruken av kontantstøtte spesielt kan deles inn i fire grupper: geografi, trekk ved familien, trekk ved familiens privatøkonomi og det lokale arbeidsmarkedet. I tillegg har vi sett på barnas fødselsmåned, siden varigheten på kontantstøttemottaket ofte ser ut til å være tilpasset barnehageopptaket i august.

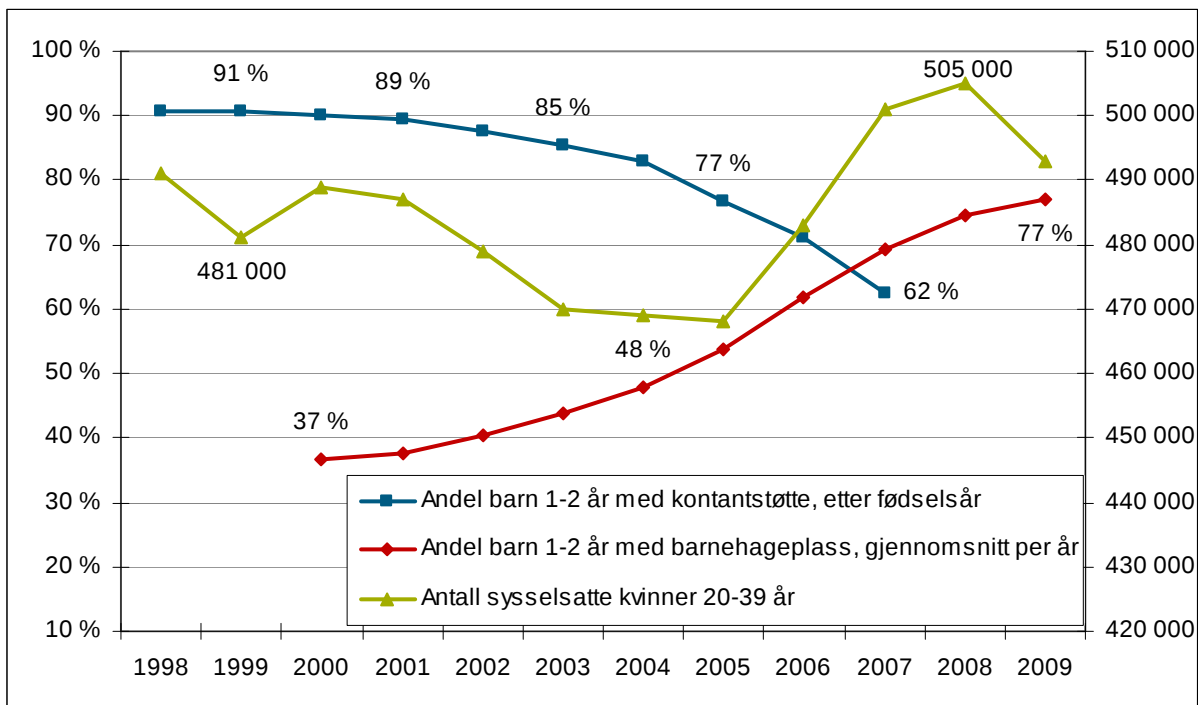
Registeranalysen sier ingenting om foreldrenes motivasjon for å benytte kontantstøtte. Siden det fortsatt ikke er full barnehagedekning kan vi for eksempel ikke vite hvem som mottar kontantstøtte fordi de ikke har fått barnehageplass og hvem som aktivt har valgt å være hjemme med små barn. Hensikten med spørreundersøkelsen har vært å supplere den informasjonen vi har gjennom registerdata ved å innhente informasjon om foreldrenes holdninger og ønsker. Spørreundersøkelsen er rettet mot foreldre til barn født i 2008, og ble gjennomført i april/mai 2010. Foreldrene som har deltatt i spørreundersøkelsen kunne tidligst motta kontantstøtte fra februar 2009.

2 Utviklingen i kontantstøtten

2.1 Utviklingen i andel kontantstøttemottakere, barnehagedekning og sysselsetting

De første årene etter at kontantstøtten ble innført, ble den benyttet av de aller fleste foreldre med barn mellom ett og tre år. Figur 2.1 viser at det ble utbetalt kontantstøtte for 91 prosent av alle barn født i 1998 og 1999. I de neste to årskullene, født i 2000 og 2001, var andelen nesten like høy. Fra og med 2002-kullet har imidlertid andelen falt årlig, og 2007-kullet ble det bare utbetalt kontantstøtte for 62 prosent av barna. Det har altså vært en nedgang på nesten 30 prosentpoeng fra de første kullene som hadde rett til kontantstøtte og fram til 2007-kullet. Spesielt de siste par årene har nedgangen vært sterk.

Figur 2.1: Andel barn som det er utbetalt kontantstøtte for etter fødselsår (1998-2007), gjennomsnittlig andel ett- og toåringer i barnehage i landets kommuner (2000-2009), samt antall sysselsatte kvinner i alderen 20-39 år i 4. kvartal (AKU, 1998-2009).

Kilde: SSB og NAV

Selv om noe av formålet med innføringen av kontantstøtte var at foreldre skulle få bedre anledning til å være hjemme med små barn, er det ikke nødvendigvis slik at foreldrene er hjemme med barnet selv om de mottar kontantstøtte. Foreldre som ikke passer barna selv, men benytter seg av tilsynsordninger uten offentlig tilskudd, vil også kunne motta kontantstøtte. Den vanligste tilsynsformen uten offentlig tilskudd er privat dagmamma.

Nedgangen i kontantstøttebruk henger ikke bare sammen med at andelen foreldre som er hjemme med små barn har gått ned. Noe av nedgangen i bruk av kontantstøtte skyldes at en større andel har fått barnehageplass, og at det derfor har vært en nedgang i bruken av alternative barnetilsynsordninger, slik som dagmamma.

Barnehagedekningen har blitt bedre, spesielt de siste årene, og foreldre som ønsker barnehageplass må i mindre grad ty til alternative løsninger for barnetilsyn.

Barnehagedekning er her målt som andelen ett- og toåringer i kommunen som har barnehageplass. Figur 2.1 viser at barnehagedekningen økte fra 37 prosent i 2000 til 77 prosent i 2009 ifølge tall fra Statistisk sentralbyrå (SSB). En svakhet ved dette målet, er at det ikke sier noe om forholdet mellom tilbud og etterspørsel i de kommunene hvor dekningen er lav. I kommuner med lav andel ett- og toåringer i barnehage kan det enten være tilbudet av barnehageplasser som er mindre enn etterspørselen, eller det kan være få ett- og toåringer som ønsker barnehageplass.

Hvem har rett til kontantstøtte? Regler og satser

Kontantstøtte til småbarnsforeldre kan gis for barn mellom ett og tre år, og for adoptivbarn som ikke har begynt på skolen. Barnet kan ikke ha heltidsplass i barnehage med offentlig driftstilskudd. Kontantstøtten til småbarnsforeldre kan utbetales fra måneden etter at barnet har fylt ett år til og med måneden før barnet fyller tre år. Satsene for utbetaling har stått uforandret siden 1.1.2006, og utgjør 3 303 kr per måned dersom barnet ikke benytter barnehageplass. Dersom barnet har deltidsplass i barnehage, utbetales et tilsvarende redusert kontantstøttebeløp.

Barnet og den av foreldrene som mottar støtten må i utgangspunktet bo i Norge, men en arbeidstaker eller selvstendig næringsdrivende som etter EØS-avtalens regler er medlem av Folketrygden, vil ha rett til kontantstøtte for sine barn bosatt i EØS-området dersom de øvrige vilkår er oppfylt.

Fra 24 til 23 måneder

Fra 1. januar 1999 kunne kontantstøtte gis med virkning fra og med måneden etter at barnet fyller ett år til og med måneden barnet fyller tre år. Fra 1. januar 2006 ble maksimal utbetalingsperiode forkortet fra 24 til 23 måneder, til og med måneden før barnet fyller tre år.

I Barnetilsynsundersøkelsen 2002¹ ble småbarnsforeldre stilt spørsmål om hva slags tilsyn de ville foretrekke for barnet dersom de kunne velge fritt, uavhengig av pris og tilgjengelighet. Undersøkelsen viste at 60 prosent av foreldre til ettåringer og 87 prosent av foreldre til toåringer foretrakk barnehage som tilsynsform (Ellingsæter & Gulbrandsen 2003). Av disse hadde drøyt en av tre ettåringer og drøyt én av to toåringer barnehageplass.

Den store satsingen på barnehageutbygging falt sammen med en høykonjunktur i norsk økonomi. Figur 2.1 viser utviklingen i antall sysselsatte kvinner i alderen 20-39 år i perioden 1999 til 2009. Figuren viser at denne gruppa er sensitive for konjunktursvingninger, og at den sterke oppgangen i norsk økonomi fra 2004 gjenspeiles i tallet på sysselsatte. Fra 2005 til 2008 økte antallet sysselsatte kvinner i alderen 20-39 år med 37 000. Den sterke etterspørselen etter arbeidskraft kan ha medvirket til nedgangen i andelen kontantstøttemottakere, ved at den gjorde det enklere og også mer økonomisk gunstig å velge lønnet arbeid. Et stramt arbeidsmarked gir muligheter for gode arbeidsbetingelser.

2.2 Økonomiske incentiver

Økt barnehagedekning er den vanligste, og sannsynligvis viktigste, forklaringen på nedgangen i bruken av kontantstøtte. I tillegg har det vært gode tider på arbeidsmarkedet, slik at flere kvinner er i arbeid og flere kvinner jobber mer enn før. I den aktuelle perioden har også prisen på barnehageplasser blitt regulert med innføringen av maksimalpris (se tekstboks), mens kontantstøtten har falt i verdi, slik at det samlet sett har blitt mindre lønnsomt å motta

¹ Undersøkelsen om barnefamiliers tilsynsordninger, yrkesdeltakelse og bruk av kontantstøtte våren 2002, gjennomført av Statistisk sentralbyrå på oppdrag fra Barne- og familiedepartementet.

kontantstøtte. Samtidig har småbarnsforeldre ulike preferanser når det gjelder barnetilsyn. Noen foretrekker å passe barna selv, mens andre foretrekker barnehage. Avhengig av hvor sterke preferansene er og hvilke økonomiske rammer foreldrene har ellers, kan kontantstøtten likevel være et økonomisk insentiv som bidrar til at noen velger å passe barna selv framfor å benytte barnehage.

Maksimalpris for barnehageplass

Barnehageforliket i 2003 la til grunn at det skulle innføres maksimalpris (makspris) på foreldrebetalingen for barnehageplass i to trinn. Første trinn, med en makspris per måned på 2750 kr, ble i tråd med barnehageforliket innført 1. mai 2004. Trinn 2, der maksprisen skulle senkes ytterligere, skulle innføres fra 1. august 2005 under forutsetning av tilnærmet full behovsdekning i løpet av 2005. Maksprisen fastsettes i Stortingets årlige budsjettvedtak. Basert på utbyggingstallene fra august 2004, ble innføringen av trinn 2 utsatt. Maksprisen ble deretter redusert til 2 250 kr fra 1. januar 2006. Fra og med 1. januar 2007 økte imidlertid maksprisen til 2 330 kr, men det er vedtatt at denne fryses på samme nominelle nivå fram til målet om redusert makspris trinn 2 er nådd. Trinn 2 innebærer at maksprisen skal tilsvare 1 750 2005-kr per måned.

2.2.1 Kontantstøttebeløpet

Kontantstøttebeløpets realverdi har variert en del siden kontantstøtten ble innført. I 1998, da kontantstøtten ble innført, ble det utbetalt 2 263 kr i måneden for hvert barn som ikke var i barnehage. Satsene er endret tre ganger siden den gang, og den foreløpig siste endringen ble innført 1. januar 2006, da kontantstøtten ble nedjustert fra 3 657 kr til 3 303 kr i måneden.

Tabell 2.1 gir en oversikt over hvordan kontantstøttebeløpet har blitt endret siden kontantstøtten ble innført, og hvordan det har variert i forhold til grunnbeløpet (G). Kontantstøttebeløpets realverdi har sunket de siste årene, og utgjør nå 0,52 G. Dette er det laveste nivået siden kontantstøtten ble innført.

I Figur 2.2 presenteres utviklingen i realverdien av kontantstøtten fra 1999 til 2010 grafisk, sammen med utviklingen i bruk av kontantstøtte for barn født i perioden 1998-2007.

Kontantstøttebeløpet er målt i gjennomsnittlig grunnbeløp (G), og figuren viser kontantstøttebeløpet som andel av gjennomsnittlig G året etter fødselsåret, det vil si det året foreldrene har mulighet til å begynne å motta

kontantstøtte. Dersom kontantstøtten virker som et økonomisk insentiv for foreldrenes valg, gir dette målet et anslag på hvor sterkt insentivet har vært på ulike tidspunkt.

Tabell 2.1: Satser for kontantstøtte når barnet ikke har barnehageplass, i kroner og som andel av G.

Fra dato	Månedlig utbetaling	Årlig utbetaling	Årlig utbetaling i G
1.8.1998	3 000 kr	36 000 kr	0,79
1.1.1999	2 263 kr	27 156 kr	0,60
1.5.1999	2 263 kr	27 156 kr	0,58
1.1.2000	3 000 kr	36 000 kr	0,77
1.5.2000	3 000 kr	36 000 kr	0,73
1.5.2001	3 000 kr	36 000 kr	0,70
1.5.2002	3 000 kr	36 000 kr	0,66
1.5.2003	3 000 kr	36 000 kr	0,63
1.8.2003	3 657 kr	43 884 kr	0,77
1.5.2004	3 657 kr	43 884 kr	0,75
1.5.2005	3 657 kr	43 884 kr	0,72
1.1.2006	3 303 kr	39 636 kr	0,65
1.5.2006	3 303 kr	39 636 kr	0,63
1.5.2007	3 303 kr	39 636 kr	0,59
1.5.2008	3 303 kr	39 636 kr	0,56
1.5.2009	3 303 kr	39 636 kr	0,54
1.5.2010	3 303 kr	39 636 kr	0,52

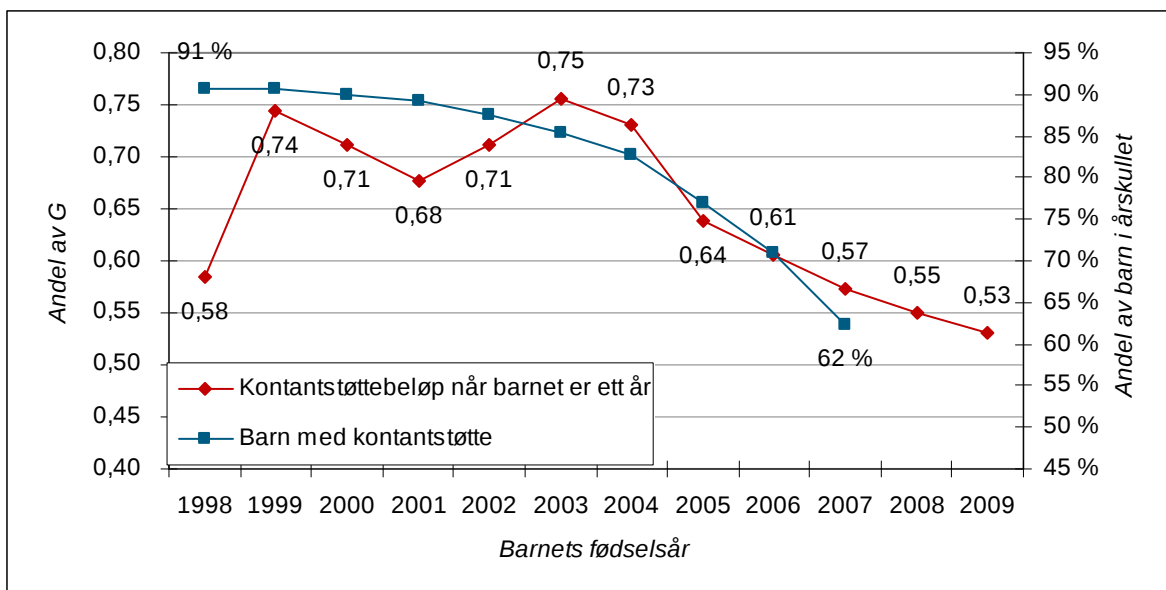
Kilde: NAV

Som vi ser av Figur 2.2 gikk kontantstøttebeløpet litt opp og ned de første årene, mens andelen som benyttet kontantstøtte gikk svakt ned. Kontantstøttebeløpets realverdi var høyest da 2003-kullet var ett år (altså i 2004), og utgjorde da 12,9 prosent av gjennomsnittlig G. For kullene som ble født etter 2002 har det vært en nedgang i kontantstøttens realverdi for hvert år. Nedgangen i kontantstøttens realverdi de siste årene sammenfaller med en tydeligere nedgang i bruken av kontantstøtte.

Grunnbeløpet i folketrygden (G)

Trygdesystemet i Norge er bygd opp omkring et regulerbart grunnbeløp (G), og endringen i G er basert på inntekstutviklingen for yrkesaktive. Grunnbeløpet fastsettes fra 1. mai hvert år. Fra 1.5.2010 utgjør grunnbeløpet 75 641 kr. Når inntektsnivået og G øker, mens kontantstøttebeløpet holdes konstant, vil realverdien av kontantstøtteutbetalingen synke.

Figur 2.2: Prosentandel av barn i årskullene 1998-2007 som det er utbetalt kontantstøtte for, samt kontantstøttebeløpet som andel av gjennomsnittlig G året etter fødselsåret.

Kilde: NAV

3 Teori og tidligere forskning om kontantstøtten

3.1 Foreldres preferanser for barnetilsyn

Foreldre har ulike holdninger og preferanser når det gjelder hva som er best for små barn og hvordan de ønsker å organisere hverdagen. Et økende antall foreldre benytter barnehage fra barnet er ett år gammelt, og mottar ikke kontantstøtte i det hele tatt. Blant foreldre som mottar kontantstøtte kan vi dele inn i to kategorier: de som passivt *mottar* kontantstøtten og de som aktivt *braker* kontantstøtten (Kavli 2001, Kavli & Nadim 2009). I den første kategorien endrer ikke kontantstøtten atferden til foreldrene, men blir en ren økonomisk overføring fordi en av foreldrene (som regel mor) ville vært hjemme uansett. I den andre kategorien *brukes* kontantstøtten aktivt på den måten at den er avgjørende for valget om å være hjemme med små barn heller enn å ha lønnet arbeid.

En del foreldre mottar kontantstøtten i påvente av å få barnehageplass, men andelen dette gjelder har sunket i takt med at barnehagedekningen har økt. I april 2002 var det bare 30 prosent av foreldrene til ettåringer og 14 prosent av foreldrene til toåringer som svarte at de ikke ønsket barnehageplass, mens det ble utbetalt kontantstøtte for om lag 76 prosent av barna (Ellingsæter & Gulbrandsen 2003). Dette tyder på et stort gap mellom tilbud og etterspørsel på barnehageplasser, og at økningen i barnehagetilbudet de siste årene kan forklare mye av nedgangen i tallet på kontantstøttemottakere.

I Barnetilsynsundersøkelsen 2002 ble foreldrene stilt spørsmål om hva slags type tilsyn de mente passet best for barn i ulike aldersgrupper. Det var mulig å oppgi flere typer tilsyn. Svarene viste at det var bred enighet blant småbarnsmødre om at foreldre utgjør det beste tilsynet for barn *under ett år* og at barnehage er den beste tilsynsformen for barn *over tre år*, mens det var større uenighet rundt hva som er best for ett- og toåringer, altså barn i kontantstøttealder (Ellingsæter & Gulbrandsen 2003). En av tre nevnte barnehage som det beste for ettåringer, mens to av tre mente det samme for toåringer. I Barnetilsynsundersøkelsen 2002 benyttes også begrepet "foretrukket hovedtilsynsordning" (Pettersen 2003). Dette begrepet tar utgangspunkt i et spørsmål stilt til mødre om hvilken tilsynsordning de ville foretrekke for sitt barn dersom de kunne velge fritt, uavhengig av pris og tilgjengelighet, og er definert ved at mødre *kun* hadde oppgitt denne tilsynsordningen. Andelen av mødre som foretrakk barnehage som hovedtilsynsordning for barnet, var 42 prosent for ettåringer og 55 prosent for toåringer (Pettersen 2003).

3.2 Arbeidsmarkedets betydning for kontantstøttebruken

Med innføringen av kontantstøtten i 1998 var det forventet at yrkesdeltakelsen blant småbarnsmødre og etterspørselen etter barnehageplasser ville synke fordi flere mødre ville velge å være hjemme med små barn. Dette skjedde imidlertid ikke. Andelen ett- og toåringer med barnehageplass har økt fra om lag én av tre til nærmere åtte av ti, og bruken av kontantstøtte har gått tilsvarende ned.

Ellingsæter og Gulbrandsen (2007) argumenterer for at noe av årsaken til denne utviklingen ligger i arbeidsmarkedet. Etterspørselen etter arbeidskraft har vært høy, og norske småbarnsmødre har derfor hatt et reelt valg om yrkesaktivitet. I løpet av de 12 årene som har gått siden kontantstøtten ble innført har yrkesdeltakelsen blant kvinner i fertil alder totalt sett økt. Yrkesdeltakelsen økte mest i perioden 2005-2008, og det er også i denne perioden at nedgangen i bruk av kontantstøtte har vært sterkest. I Finland ble kontantstøtte til småbarnsforeldre innført tidlig på 1990-tallet, med det resultat at yrkesdeltakelsen blant småbarnsmødre gikk betydelig ned. Dette til tross for at småbarnsforeldre samtidig med

kontantstøtten fikk rett til barnehageplass. I Finland har arbeidsledigheten vært relativt høy i perioden, og de finske småbarnsmødrene har derfor ikke hatt samme muligheter for yrkesdeltakelse som de norske.

3.3 Kontantstøttens betydning for yrkesdeltakelse blant innvandrermodre

Ifølge OECD-rapporten "Jobs for immigrants: Labour market integration in Norway" (2009) bidrar kontantstøtten til å motvirke integrering ved at den trekker ikke-vestlige innvandrerkvinner vekk fra det norske arbeidslivet. Hardoy og Schøne (2008) har beregnet at kontantstøtten har redusert arbeidstilbudet fra ikke-vestlige innvandrermodre med 5-10 prosent. Reduksjonen skyldes imidlertid i stor grad at de som ikke har vært i jobb tidligere nå har færre insentiver til å endre atferd (Hardoy & Schøne 2008, Schøne et al. 2009).

Kontantstøttereformen medførte en økning i den relative prisen på offentlig subsidierte barnehager, og en reduksjon i den relative prisen på egenomsorg. I løpet av de 12 årene som har gått siden innføringen, har imidlertid utviklingen gått den andre veien: Kontantstøtten har sunket i verdi, mens barnehage har blitt billigere. De økonomiske insentivene for å velge kontantstøtte til fordel for barnehage har dermed blitt mindre de siste årene.

Blant kvinner med ikke-vestlig bakgrunn som er hjemme med kontantstøtte er det mange som har lav utdanning og lave kvalifikasjoner i forhold til det norske arbeidsmarkedet. Mulighetene for arbeid begrenser seg dermed til de delene av arbeidslivet hvor lønnsnivået er lavt, og utgiftene til barnehage og transport i familier med mange barn kan derfor raskt overstige den inntekten mor har mulighet til å oppnå i arbeidsmarkedet. Innføringen av kontantstøtte har forsterket de økonomiske argumentene mot kvinners yrkesaktivitet i småbarnsfasen, fordi den økonomiske gevinsten ved yrkesaktivitet blir liten eller ingen dersom mor har lav inntekt (Hardoy & Schøne 2008, Kavli 2003, Kavli & Nadim 2009, Schøne et al. 2009).

4 Registeranalyse om bruk av kontantstøtte

4.1 Problemstillinger

I dette prosjektet ønsker vi å få ny kunnskap om bruken av kontantstøtte. Dette vil vi gjøre gjennom å forsøke å svare på følgende problemstillinger:

- *Hvordan har nedgangen i kontantstøttebruk vært i ulike grupper av foreldre?*
- *Hva karakteriserer foreldrepar som benytter kontantstøtte sammenliknet med foreldrepar som ikke benytter kontantstøtte med hensyn til for eksempel arbeidsmarkedstilknytning?*
- *Hvilke faktorer kan bidra til å forklare variasjonen i kontantstøttebruk blant ulike grupper av foreldre over tid?*

Delspørsmålene vil besvares ved hjelp av deskriptive analyser og regresjonsanalyse.

4.2 Data og metode

Data som er brukt i analysene er hentet fra Kontantstøtteregisteret, Arbeidsgiver-/arbeidstakerregisteret, Tjenestebasert persondatasystem (TPS) og Inntektsregisteret. I tillegg er det benyttet data på kommunenivå fra Statistisk sentralbyrå og boligprisstatistikk fra Econ. Datamaterialet består av alle barn født i Norge i årene 1998 til og med 2007, med bakgrunnsopplysninger om deres foreldre.

Datamaterialet omfatter alle barn født i perioden fra januar 1998 til og med desember 2007. Vi har opplysninger om kontantstøttebruk fram til og med oktober 2009. Siden kontantstøtteperioden maksimalt varer fram til barnet fyller tre år, har vi ikke fullstendige data på 2007-kullet. Foreldrene til dette årskullet har kunnet motta kontantstøtte i mellom 10 og 22 måneder på tidspunktet for datauttrekket. Når vi presenterer andelen som har mottatt kontantstøtte tar vi likevel med barn født i 2007. Selv om data på 2007-kullet er ufullstendige vil andelen bli tilnærmet riktig, da de fleste som benytter kontantstøtte starter

Tabell 4.1: Variable som er inkludert i regresjonsmodellen.

Avhengig variabel:

- Antall måneder med kontantstøtte for barnet

Forklaringsvariable:

- Barnets fødselsmåned

▪ **Familien**

- Mors opprinnelsesverdensdel
- Fars opprinnelsesverdensdel
- Antall søsken under 11 år
- Foreldrenes alder ved barnets fødsel
- Mor eller far er enslig forsørger

▪ **Foreldres inntekt og tilknytning til arbeidslivet**

- Mors inntekt året før fødsel
- Fars inntekt året før fødsel
- Engangsstønad vs. foreldrepenger
- Antall år mor har vært i arbeid før fødsel

▪ **Forholdene på arbeidsmarkedet**

- Andelen sysselsatte kvinner 20-39 år året etter fødsel (fordelt etter økonomisk region)
- Andel høyt utdannede i kommunen i 2008

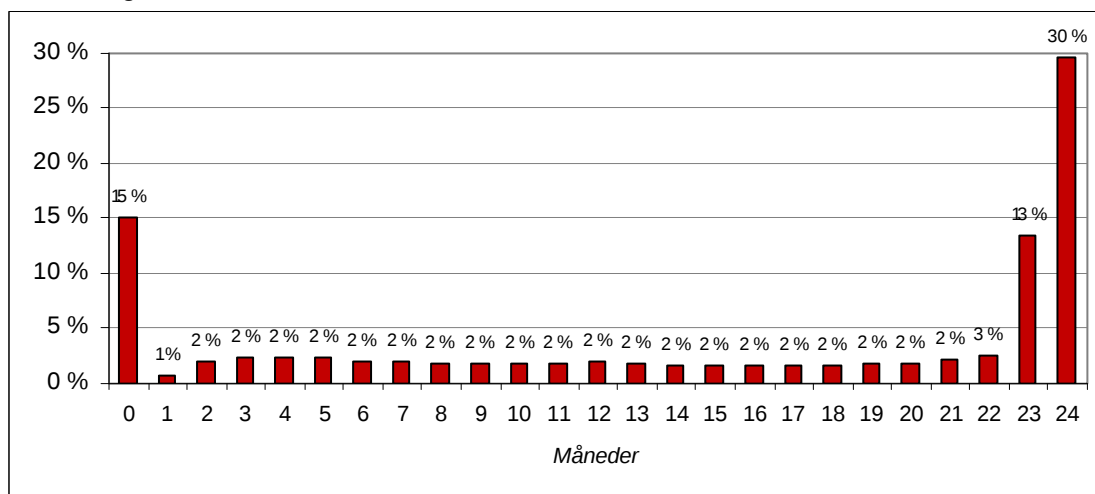
▪ **Andre geografiske variasjoner**

- Bostedsfylke
- Barnehagedekning året etter fødsel
- Boligpris i regionen
- Sentralitet

uttaket når barnet er 13 måneder gammelt.² I analyser der vi ser på varigheten av kontantstøttebruk tar vi kun med barn født innen utgangen av 2006, som er det siste kullet hvor vi har fulle opplysninger om antall måneder med kontantstøtte. I regresjonsanalysen har vi inkludert årskullene født fra 1998 til og med 2006. I denne analysen er den avhengige variabelen antall måneder med kontantstøtte.

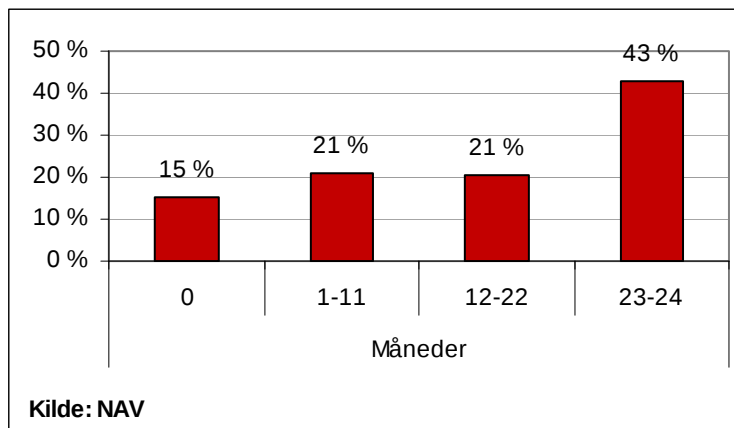
For å finne ut hvilke kjennetegn som har betydning for lengden på kontantstøtteperioden bruker vi en regresjonsmodell hvor vi ser på sannsynligheten for å motta kontantstøtte i et gitt antall måneder (se Tabell 4.1).

Figur 4.1: Barn født i perioden 1998-2006, fordelt prosentvis etter antall måneder med kontantstøtte, kontinuerlig.

Kilde: NAV

Figur 4.2: Barn født i perioden 1998-2006, fordelt prosentvis etter antall måneder med kontantstøtte, gruppert.

Kilde: NAV

Figur 4.1 viser hvordan varigheten på uttaket av kontantstøtte fordeler seg i datasettet. Totalt 43 prosent av familiene med barn født i perioden 1998-2006 har mottatt kontantstøtte i 23 eller 24 måneder. 15 prosent har ikke mottatt kontantstøtte i det hele tatt, mens 42 prosent har mottatt kontantstøtte i 1-22 måneder. Blant de som har mottatt kontantstøtte i minst én måned og maksimalt 22 måneder, er fordelingen av varigheten ganske jevn.

For å analysere hva som har betydning for varigheten på uttaket av kontantstøtte har vi benyttet multinomisk logistisk regresjon der den avhengige variabelen er antall måneder med uttak av kontantstøtte. Dette er en modell som kan brukes når utfallsvariabelen har flere verdier og det ikke er av betydning å rangere disse verdiene. I vårt tilfelle er dette en variabel

² For 2007-kullet vil dette bety at de aller fleste har begynt uttaket senest i januar 2009.

med verdier som spenner fra 0 til 24 (23) måneder.³ Vi har kategorisert denne variabelen i de fire gruppene 0 mnd, 1-11 mnd, 12-22 mnd og 23-24 måneder (se Figur 4.2).

Den multinomiske logistiske modellen kan estimere simultant binære logit for alle sammenlikninger av utfall. I vår modell er referanseutfallet å motta full kontantstøtte. Vi har valgt å definere 23 og 24 måneder som full kontantstøtte. Vi presenterer tre utfallskombinasjoner: ikke kontantstøtte, kontantstøtte i 1-11 måneder og kontantstøtte i 12-22 måneder, som alle sammenliknes med full kontantstøtte.

4.2.1 Definisjon av odds

Odds for at en hendelse skal inntreffe (for eksempel å motta kontantstøtte i en periode av bestemt lengde) er lik forholdet mellom sannsynligheten for at hendelsen skal inntreffe (p) og sannsynligheten for at hendelsen ikke skal inntreffe ($1-p$). Odds = $\frac{p}{1-p}$.

4.2.2 Definisjon av oddsratio

Oddsratio er forholdet mellom to odds, nærmere bestemt forholdet mellom odds for at en hendelse skal inntreffe for én gruppe sett i forhold til odds for at den samme hendelsen skal inntreffe for en referansegruppe. Oddsratio viser styrken i forholdet mellom en prediktor og responsen. Oddsratio = $\frac{p/(1-p)}{p'/(1-p')}$.

Oddsratio kan variere fra 0 til uendelig. Dersom oddsratio er 1 er det ingen sammenheng mellom prediktoren og responsen.

4.3 Analyse

4.3.1 Kontantstøttens utbredelse

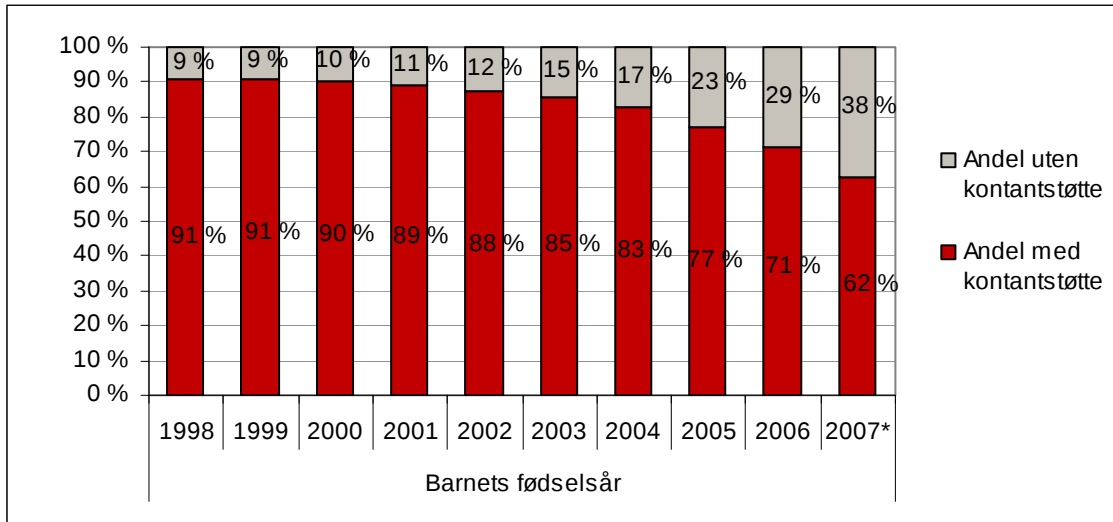
Bruken av kontantstøtte var svært høy de første årene, men har gått kraftig ned siden innføringen. De første årene etter at kontantstøtten hadde blitt innført, mottok de aller fleste foreldre kontantstøtte for sine barn i en kortere eller lengre periode. Figur 4.3 er basert på statistikk over barn det er utbetalt kontantstøtte for i én måned eller mer fra barnet fyller ett til det fyller tre år, og som vi ser ble det utbetalt kontantstøtte for hele 91 prosent av barna født i 1998 og 1999. Fra og med 2000-kullet har det vært en nedadgående trend i andelen barn det har blitt utbetalt kontantstøtte for. Andelen falt svakt de første årene, men spesielt fra 2004-kullet var det betydelig nedgang årskull for årskull, og i 2007-kullet var andelen barn det ble utbetalt kontantstøtte for nede i 62 prosent. Det har altså vært en nedgang på nesten 30 prosentpoeng i andelen barn med kontantstøtte fra kullet født i 1998 til kullet født i 2007.

Noen foreldre mottar kontantstøtte kun i en kortere periode mens de venter på barnehageplass, mens andre mottar kontantstøtte så lenge de kan. Som vi ser av Figur 4.4, har utviklingen gått i retning av at andelen som mottar kontantstøtte i maksimalt antall måneder har blitt stadig mindre. Blant de som mottok kontantstøtte for barn født i 1998, mottok to av tre kontantstøtte i 23 eller 24 måneder. Andelen som benytter kontantstøtte i maksimalt antall måneder har deretter sunket for hvert årskull, og nedgangen har vært spesielt sterk fra og med 2002-kullet. For 2006-kullet var det bare 22 prosent som mottok kontantstøtte så lenge som 23 måneder,

³ Kontantstøtten ble strammet inn fra 24 til 23 måneder fra og med 1.1.2006.

og 43 prosent mottok kontantstøtte i 1-10 måneder. Den gjennomsnittlige utbetalingsvarigheten sank fra 20,0 måneder i 1998-kullet til 13,3 måneder i 2006-kullet.⁴ Kontantstøttebruken har altså minket både ved at andelen som benytter kontantstøtte har falt, og ved at gjennomsnittlig varighet har gått ned.

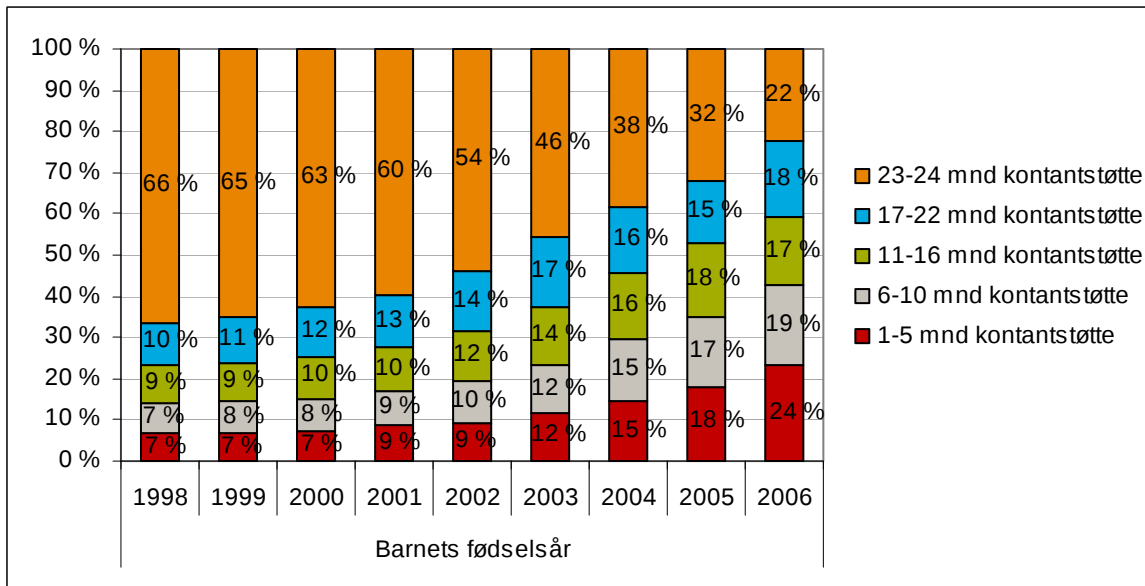
Figur 4.3: Andel barn det er utbetalt kontantstøtte for i minst én måned, fordelt etter barnets fødselsår. Barn født i årene 1998-2007.

*Andelen som har benyttet kontantstøtte innen utgangen av oktober 2009.

Kilde: NAV

Figur 4.4: Barn født i årene 1998-2006 som det er utbetalt kontantstøtte for. Andeler med kontantstøtteutbetaling av ulik varighet.

Kilde: NAV

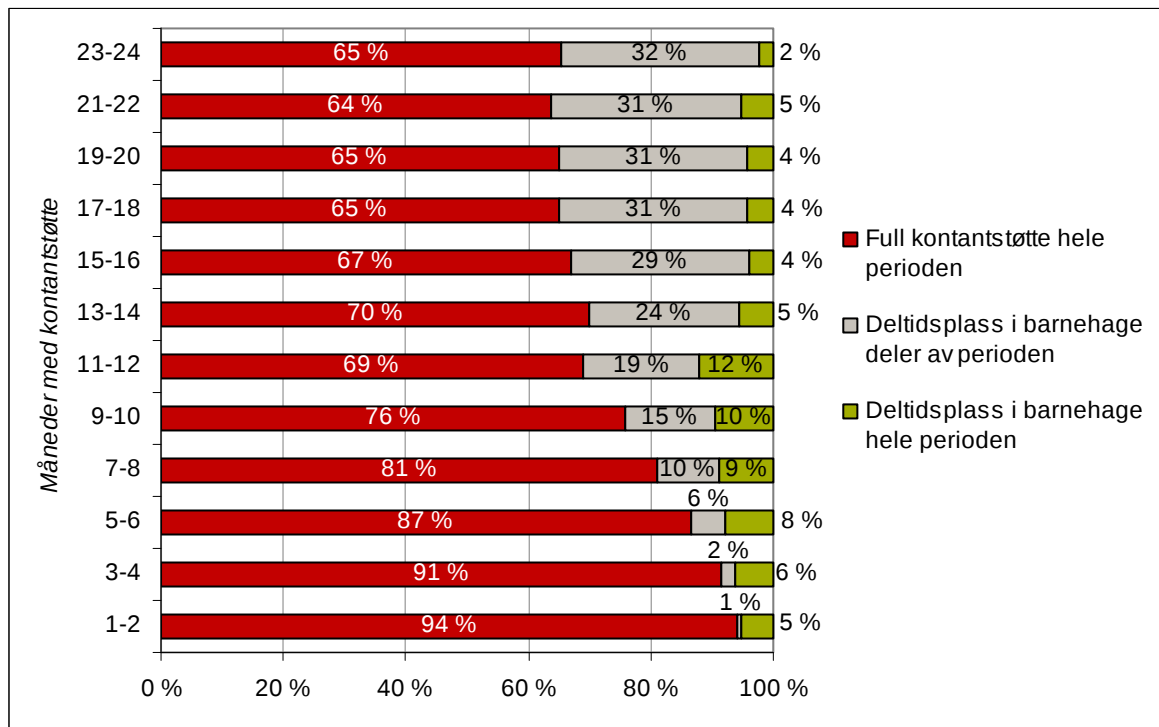
⁴ Nedgangen kan ha blitt noe forsterket av at maksimalt antall måneder med kontantstøtte gikk ned fra 24 til 23 måneder fra 1. januar 2006.

Kontantstøtte utbetales både dersom barnet ikke benytter barnehage i det hele tatt, og dersom barnet har deltids plass i barnehage. For barn som ikke har barnehageplass utbetales full kontantstøtte, mens det for barn med deltids plass utbetales redusert kontantstøtte (se Tabell 4.2). Sju av ti barn født i perioden 1998-2006 som det har blitt utbetalt kontantstøtte for benyttet ikke barnehageplass i det hele tatt i utbetalingsperioden. Fem prosent av kontantstøttebarna hadde deltids plass i hele utbetalingsperioden og 25 prosent hadde deltids plass i deler av utbetalingsperioden. Som vi kan se av Figur 4.5 er det de som mottar kontantstøtte over en lengre periode som i størst grad kombinerer dette med deltids plass i barnehage. Blant de som har benyttet kontantstøtten i mer enn ett år, har 35 prosent hatt deltids plass i barnehage i hele eller deler av utbetalingsperioden. Til sammenligning har bare 17 prosent av de som benyttet kontantstøtten i inntil ett år hatt deltids plass i barnehage.

Tabell 4.2: Satser for kontantstøtte per 2010.	
Avtalt oppholdstid i barnehagen	Beløp per måned
0 timer per uke	3 303 kr
1-8 timer per uke	2 642 kr
9-16 timer per uke	1 982 kr
17-24 timer per uke	1 321 kr
25-32 timer per uke	661 kr
33 og mer timer per uke	0 kr
Kilde: NAV	

Deltids plass kan være frivillig eller ikke. Noen foreldre ønsker at barnet skal ha deltids plass i barnehagen i en periode før de eventuelt søker om heltids plass, mens andre kanskje benytter deltids plass mens de står på venteliste for en heltids plass.

Figur 4.5: Andelen av barn med kontantstøtte som har deltids barnehageplass hele perioden, noe av perioden eller ikke i det hele tatt, fordelt på antall måneder med kontantstøtte. Barn født 1998-2006.

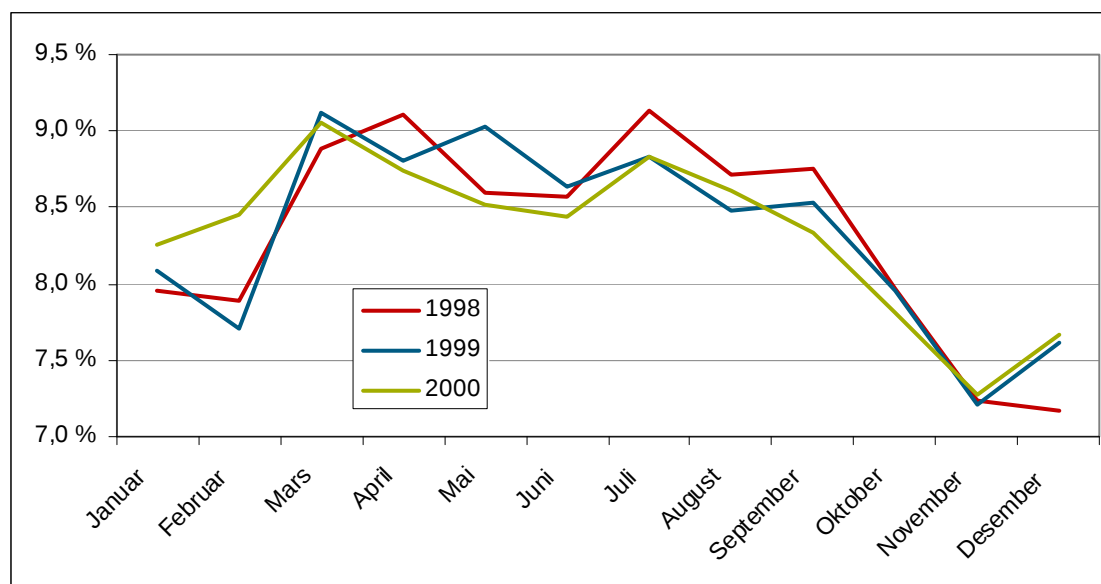
Kilde: NAV

4.3.2 Fødselsmåned

Det har vært en kraftig barnehageutbygging de senere årene, og spesielt fra regjeringsskiftet i 2005. Likevel har det kun vært ett hovedopptak med søknadsfrist 1. mars for oppstart i påfølgende barnehageår. I den grad en kan planlegge når på året barnet blir født, er det flere faktorer foreldrene vil kunne ta inn i sin vurdering. En faktor er muligheten for å få

barnehageplass når foreldrepermisjonen er over. Det er varierende kapasitet for barnehager til å ta inn barn midt i barnehageåret. Hovedtyngden av barna starter opp i hovedoppstarten i august. Samtidig ser vi av Figur 4.6 og Figur 4.7 at det har vært en forskyvning i når på året det fødes flest barn. Det fødes barn hele året, og det er vanskelig å vite i hvor stor grad fødselsmånedene er planlagt. Det er også delte oppfatninger blant foreldre om når det er best for barna å starte i barnehage. En kan tenke seg flere mulige tilpasninger til barnehageopptaket, for eksempel at noen ønsker at barnet ikke skal starte i barnehage allerede som ettåring og derfor ønsker å være hjemme med barnet noen måneder en viss tid etter at foreldrepermisjonen er over og før hovedoppstarten i barnehagene. Figur 4.6 og Figur 4.7 viser at mens det for årene 1998 til 2000 var færrest barn født i perioden oktober til februar er fordelingen av fødsler relativt jevnt fordelt, med noen toppe, for de andre månedene. For perioden 2005 til 2007 er det fortsatt perioden oktober til februar som har færrest fødsler, mens toppen er mer konsentrert rundt juli.

Figur 4.6: Barn født i 1998, 1999 og 2000 fordelt etter fødselsmåned. Prosentandel av årskullet som er født hver måned.

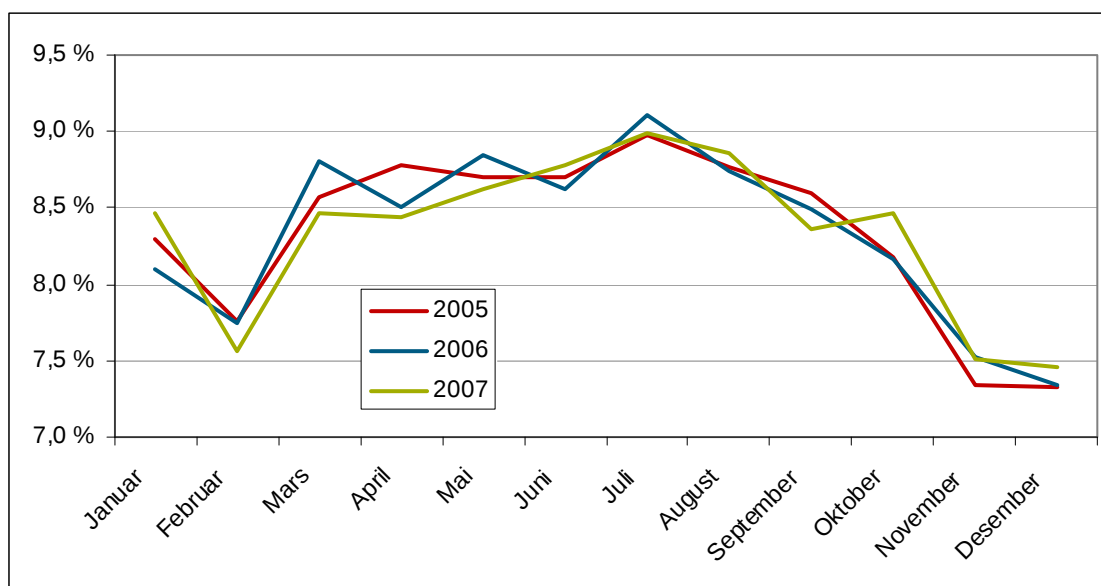

Kilde: NAV

Ettersom barnehagedekningen har blitt bedre har både andelen som benytter kontantstøtte og tiden det benyttes kontantstøtte i falt. Det utbetales i minst grad kontantstøtte for barn som er født i perioden fra juli til oktober, og i størst grad for barn som er født mellom februar og mai. Årsaken til dette er at barn som er født i juli-oktober i større grad har mulighet til å begynne direkte i barnehage etter at foreldrepermisjonen er fullført. Blant barna som det har blitt utbetalt kontantstøtte for er den gjennomsnittlige varigheten lengst for de som er født i juli, august og september, og kortest for de som er født mellom mars og juni. Dette har samme årsak, nemlig at foreldrene tilpasser seg barnehageopptaket. Foreldre med barn født i juli, august, september eller oktober mottar altså i mindre grad kontantstøtte, men dersom de mottar kontantstøtte blir varigheten desto lengre, fordi de tilpasser seg barnehageopptaket i august. Gjennomsnittlig varighet med kontantstøtte totalt sett, er høyest for barn som er født i januar og februar.

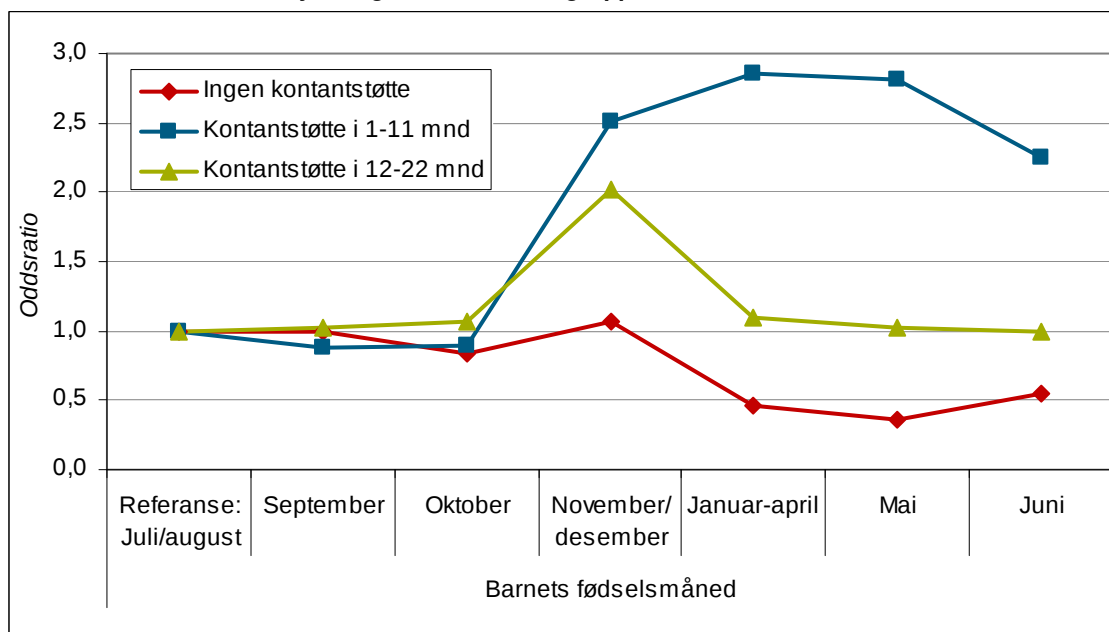
I regresjonsanalysen sammenlikner vi sannsynligheten for å benytte full kontantstøtte med de andre utfallene, og resultatet presenteres grafisk i Figur 4.8. Barn som er født i juli og august er referansegruppe.

Figur 4.7: Barn født i 2005, 2006 og 2007 fordelt etter fødselsmåned. Prosentandel av årskullet som er født hver måned.

Kilde: NAV

Figur 4.8: Oddsen for å benytte kontantstøtte i 12-22 måneder, 1-11 måneder og ikke i det hele tatt, sammenliknet med oddsen for å benytte full kontantstøtte. Barn født i perioden 1998-2006 fordelt etter fødselsmåned. Barn født i juli/august er referansegruppe.

Kilde: NAV

Figur 4.8 viser at oddsen for å benytte full kontantstøtte er høyere enn oddsen for å ikke benytte kontantstøtte for barn født fra og med januar til og med juni, samt for barn født i oktober. Oddsen for å benytte kontantstøtte i 1 til 11 måneder sammenliknet med full kontantstøtte er høyest for barn født fra og med november til og med juni. Hovedopptaket i barnehagene er i august, og dersom barnet ikke får barnehageplass umiddelbart vil mange benytte kontantstøtte noen måneder inntil barnet kan begynne i barnehage. Dersom barnet er født fra og med januar til og med april er oddsen for å benytte kontantstøtte i 1 til 11 måneder nesten tre ganger så høy som oddsen for å benytte full kontantstøtte. Oddsen for å benytte kontantstøtte i 1 til 11 måneder er nesten like høy for barn født i mai, og for barn født i juni er

oddsen for å benytte kontantstøtte i 1 til 11 måneder litt over dobbelt så høy som oddsens for å benytte full kontantstøtte.

Når det gjelder kontantstøtte i 12 til 22 måneder sammenliknet med full kontantstøtte er det mindre forskjeller enn for de andre utfallene. Bare kontantstøttebruken for barn født i november og desember skiller seg tydelig fra kontantstøttebruken for referansegruppa som er barn født i juli/august. Det er dobbelt så høy odds for å benytte kontantstøtte i 12 til 22 måneder sammenliknet med full kontantstøtte når barnet er født i november og desember.

Vi ser altså at oddsens for å *ikke benytte kontantstøtte* er høyest for barn som er født fra og med juli til og med desember, mens oddsens for å benytte kontantstøtte for en kort periode (1-11 mnd) er høyest for barn født fra og med november til og med juni, og oddsens for å benytte kontantstøtte i en lengre periode (12-22 mnd) er høyest for barn født i november og desember. For barn som er født fra og med juli til og med oktober er det nesten ingen forskjell i oddsens for de forskjellige utfallene.

4.3.3 Trekk ved familien

Mye av variasjonene i bruken av kontantstøtte kan forklares ut fra egenskaper ved familien. Når foreldre velger hvordan de vil organisere hverdagen, gjør de dette ut fra egne preferanser innenfor det handlingsrommet de har. Preferanser kan variere med blant annet kulturell og sosioøkonomisk bakgrunn, mens handlingsrommet kan avhenge av bl.a. økonomi, barnehagetilbud og posisjon på arbeidsmarkedet. I dette kapitlet har vi sett på hvordan bruken av kontantstøtte varierer i forhold til ulike trekk ved familien.

Innvandrerbakgrunn

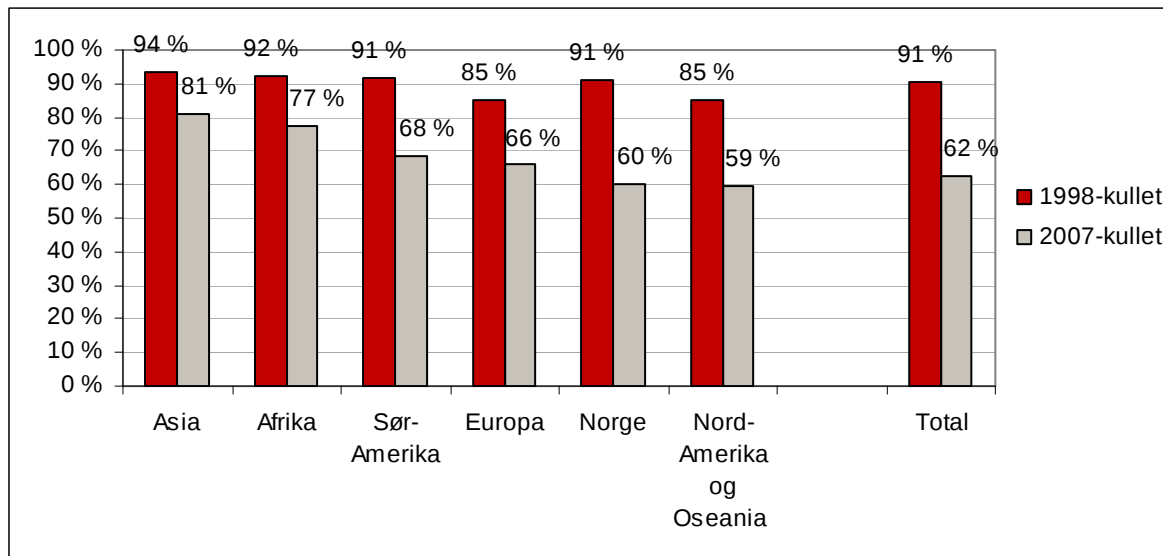
Både preferanser og handlingsrom kan være ganske annerledes for en gjennomsnittlig innvandrerfamilie enn for en gjennomsnittlig etnisk norsk familie. For eksempel finner Kavli og Nadim (2009) at innvandrede familier fra Pakistan, Iran, Irak og Vietnam generelt er mer skeptiske til at mor jobber i småbarnsfasen enn etnisk norske familier. Dette medfører relativt store forskjeller når det gjelder bruk av kontantstøtte. Forskjellene er store mellom innvandrerfamilier og etnisk norske familier, men også mellom innvandrerfamilier med ulik opprinnelse. For å belyse forskjellene i kontantstøttebruk mellom ulike innvandrergrupper har vi valgt å se på mors fødeland.

I NAVs datamateriale ser vi at andelen kontantstøttemottakere er høyere blant innvandrede mødre enn blant mødre født i Norge. For 1998-kullet var imidlertid bruken av kontantstøtte svært høy blant alle nasjonaliteter. Figur 4.9 viser at for 1998-kullet hadde alle nasjonaliteter en benyttelsesgrad på over 90 prosent, bortsett fra mødre som har innvandret fra Europa, Oseania eller Nord-Amerika. Høyest andel kontantstøttebrukere finner vi blant mødre født i Asia med en andel på 94 prosent for barn født i 1998. Nest høyest andel kontantstøttemottakere finner vi blant mødre fra Afrika med en andel på 92 prosent. Mødre født i Norge følger imidlertid hakk i hæl med en andel kontantstøttemottakere på 91 prosent.

For alle nasjonaliteter har det vært en nedgang i andelen kontantstøttemottakere når vi sammenlikner fødselskullet fra 1998 med fødselskullet fra 2007. Det har vært størst nedgang i andelen som har benyttet kontantstøtte blant mødre født i Norge. Mens 91 prosent av mødrene født i Norge mottok kontantstøtte for sitt barn i 1998-kullet, gjaldt dette bare 60 prosent i 2007-kullet. Mødre fra Afrika og Asia hadde høyest andel kontantstøttemottakere i 1998 (93 % og 94 %). Disse gruppene av mødre har også hatt lavest nedgang. Blant barn i 2007-

kullet med mødre født i Asia og Afrika var andelen som det ble utbetalt kontantstøtte for henholdsvis 81 og 77 prosent.

Figur 4.9: Andel med kontantstøtte etter mors fødeland. Barn født i 1998 og 2007.

Kilde: NAV

Forskjellen i andel med kontantstøtte mellom mødre født i Norge og mødre født i Asia var på bare tre prosentpoeng i 1998. Den sterke nedgangen i kontantstøttebruk blant mødre født i Norge og den svake nedgangen blant mødre født i Asia har medført at forskjellen for mødre som fikk barn i 2007 har økt til 21 prosentpoeng. Også forskjellen mellom mødre født i henholdsvis Norge og Afrika har økt i denne perioden. Forskjellen i andelen mødre som benyttet kontantstøtte var på to prosentpoeng for mødre som fikk barn i 1998, mens denne forskjellen har økt til 18 prosentpoeng for mødre som fikk barn i 2007.

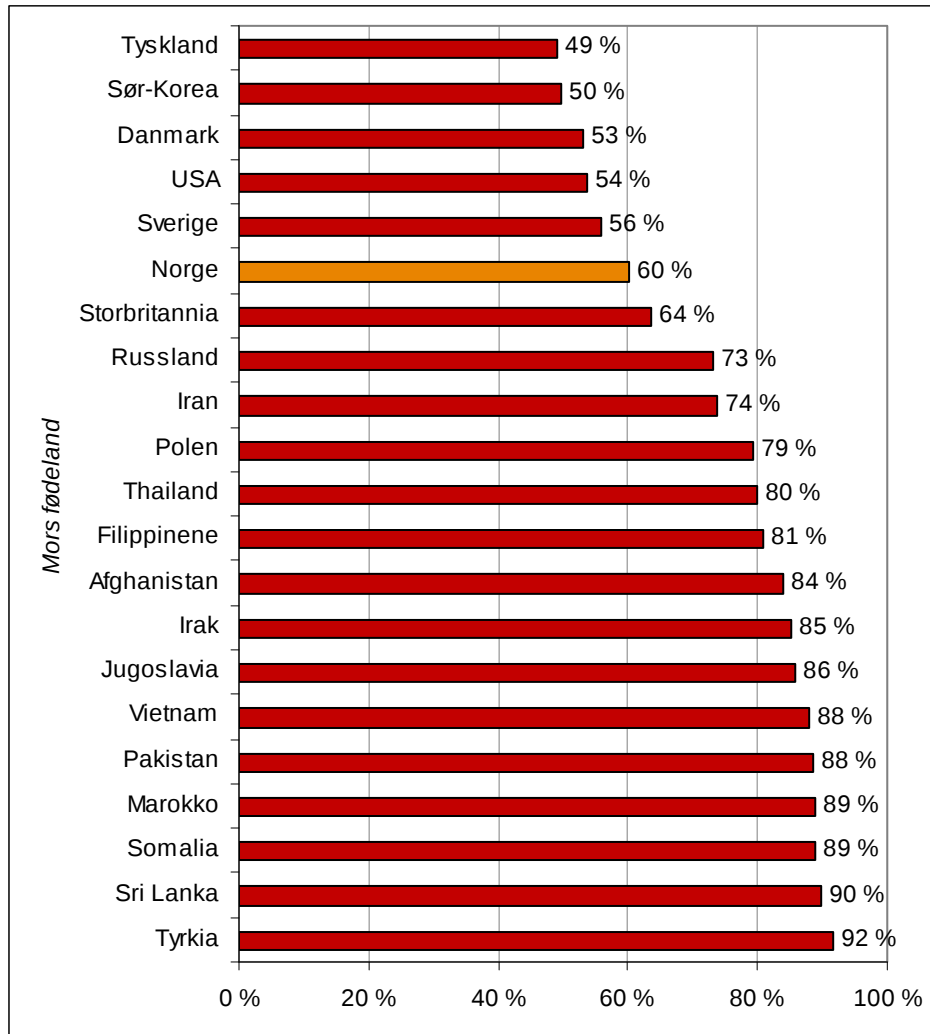
Som vi ser av Figur 4.10 varierer andelen som har benyttet kontantstøtte for barn født i 2007 mye når vi sammenlikner mødre som har innvandret fra ulike land. Andelen er høyest for barn med mødre født i Tyrkia eller Sri Lanka, tett fulgt av Somalia og Marokko. Andelen av barna fra 2007-kullet som det var utbetalt kontantstøtte for var også relativt høy når mor var fra en av de store innvandrernasjonaltetene som Pakistan, Irak eller Polen. For barn med mødre født i for eksempel Sverige, Danmark eller Tyskland, var andelen som det ble utbetalt kontantstøtte for lavere enn for de med mødre født i Norge.

Trenden i bruken av kontantstøtte viser at nedgangen har artet seg forskjellig for mødre av ulike nasjonalitet. Dette bildet blir ytterligere forsterket når vi ser på gjennomsnittlig varighet av kontantstøtten. Som vi ser av Figur 4.11 var gjennomsnittlig varighet på mottak av kontantstøtte 20 måneder for barn født i 1998. Maksimal periode med kontantstøtte var da 24 måneder. For barn født i 2006 var den maksimale varigheten 23 måneder, mens gjennomsnittlig varighet hadde sunket til i overkant av 13 måneder. Dette gir en nedgang på nesten sju måneder i gjennomsnittlig varighet.

Det er imidlertid betydelige variasjoner i nedgangen i gjennomsnittlig varighet når vi ser på mødrenes fødeland. Nedgangen i gjennomsnittlig varighet har vært størst for mødre født i Norge (-7,3 mnd) og Nord-Amerika og Oseania (-5,1 mnd). For 2006-kullet har mødre fra Norge den korteste gjennomsnittlige varigheten med kontantstøtte. Nedgangen i gjennomsnittlig varighet har vært minst for mødre født i Afrika (-3,0 mnd) og Asia (-3,8

mind). Det er også mødre født i disse områdene som hadde lengst gjennomsnittlig varighet i 1998-kullet. Forskjellene mellom mødre født i Afrika og Asia på den ene siden og Norge på den andre har derfor økt betydelig i denne perioden. Den gjennomsnittlige varigheten med kontantstøtte for mødre født i Afrika har blitt redusert med tre måneder i denne perioden, fra drøyt 20 måneder for 1998-kullet til drøyt 17 måneder for 2006-kullet. Kontantstøtteperioden for mødre født i Asia har blitt redusert fra drøyt 21 måneder til drøyt 17 måneder i gjennomsnitt.

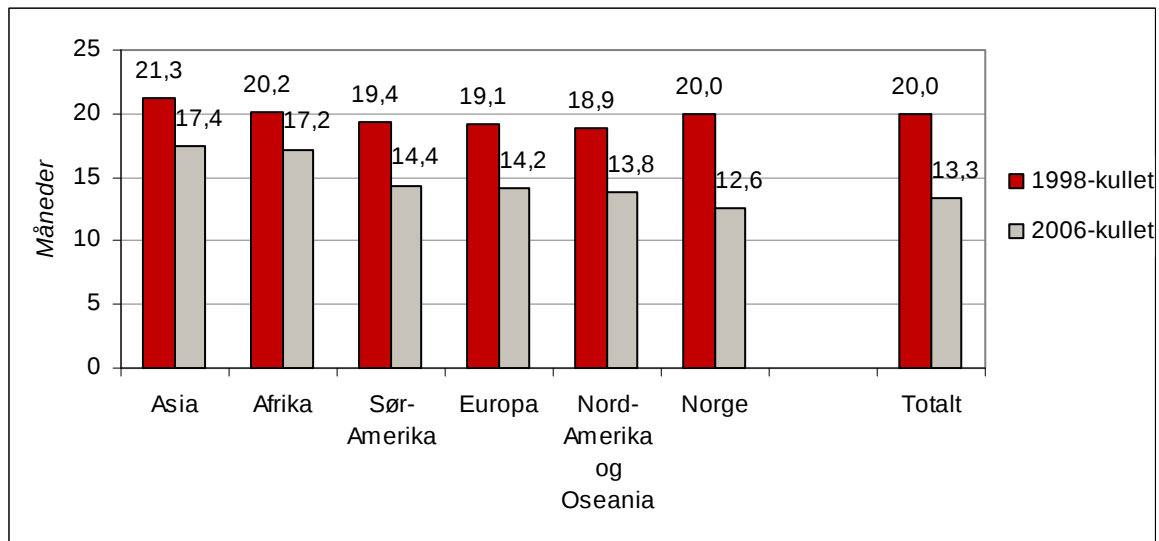
Figur 4.10: Andel av barn født 2007 som det er utbetalt kontantstøtte for i minst én måned, fordelt etter mors fødeland. De 20 innvandrernasjonaltetene som hadde flest fødte i 2007, i tillegg til Norge.

Kilde: NAV

Den deskriptive analysen støttes av resultatene fra regresjonsanalysen, som viser at mødre født i Asia og Afrika har betydelig sterkere tilbøyelighet enn andre mødre til å benytte full kontantstøtte også når alle andre faktorer vi kontrollerer for er like. Oddsen for å benytte full kontantstøtte er høyere enn oddsen for alle andre utfall. Eksempelvis har mødre født i Afrika dobbelt så høye odds for å benytte full kontantstøtte som for å benytte kontantstøtte i 1-11 måneder, mens mødre født i Asia har 2,5 ganger så høye odds for å benytte full kontantstøtte sammenliknet med kontantstøtte i 1-11 måneder, sammenliknet med mødre født i Norge.

Figur 4.11: Gjennomsnittlig antall måneder med kontantstøtte blant de som det har blitt utbetalt kontantstøtte for i minst én måned, fordelt etter mors fødested. Barn født i 1998 og 2006.

Kilde: NAV

Mødre født i Oseania har noe høyere odds for å ikke benytte kontantstøtte enn å benytte full kontantstøtte, sammenliknet med mødre født i Norge. For mødre som har innvandret fra et europeisk eller nordamerikansk land er oddsen for å benytte full kontantstøtte ikke signifikant forskjellig fra oddsen for å ikke benytte kontantstøtte. I forhold til mødre født i Norge har imidlertid mødre født i Europa og Nord-Amerika noe sterkere tilbøyelighet til å benytte full kontantstøtte sammenliknet med å benytte kontantstøtte i en kortere periode. Mødre født i Sør-Amerika har ikke signifikant forskjellige odds enn mødre født i Norge for noen av utfallene.

I regresjonsanalysen har vi også inkludert hvilken verdensdel far er født i. Mor og far er ikke nødvendigvis født i samme verdensdel, selv om dette er tilfellet i de fleste familier. Resultatene viser at fedre født i Europa og Nord-Amerika, Oseania og Sør-Amerika har lavere eller ikke signifikant forskjellige odds fra fedre født i Norge for å ta ut full kontantstøtte sammenliknet med ingen kontantstøtte. Fedre født i Asia og Afrika har, på samme måte som mødre fra disse verdensdelene, sterkest tilbøyelighet til å ta ut full kontantstøtte sammenliknet med alle andre utfall.

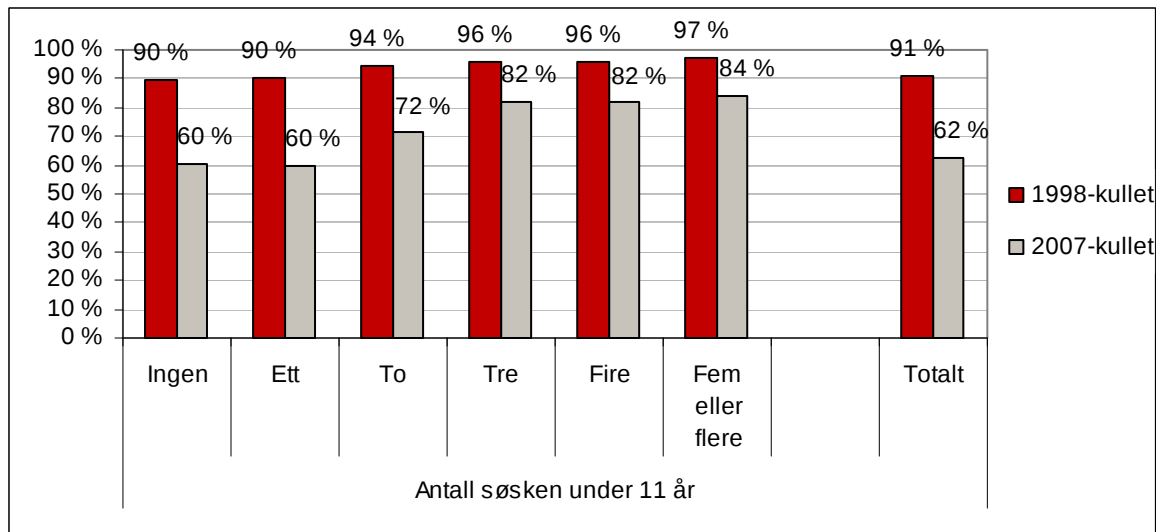
Søsken

Om barnet er førstefødt eller har eldre søsken kan påvirke foreldrenes preferanser når det gjelder barnetilsyn. Som vi ser av Figur 4.12 er det mer vanlig å benytte kontantstøtten i familier med flere barn enn i familier med maksimalt ett barn fra før.

For 1998-kullet varierte andelen som benyttet kontantstøtte i minst én måned fra 90 prosent i familier som ikke hadde barn eller som hadde ett barn fra før, til 96 prosent i familier som hadde tre eller flere barn fra før. Økningen var størst fra familier med *ett* til familier med *to* barn fra før.

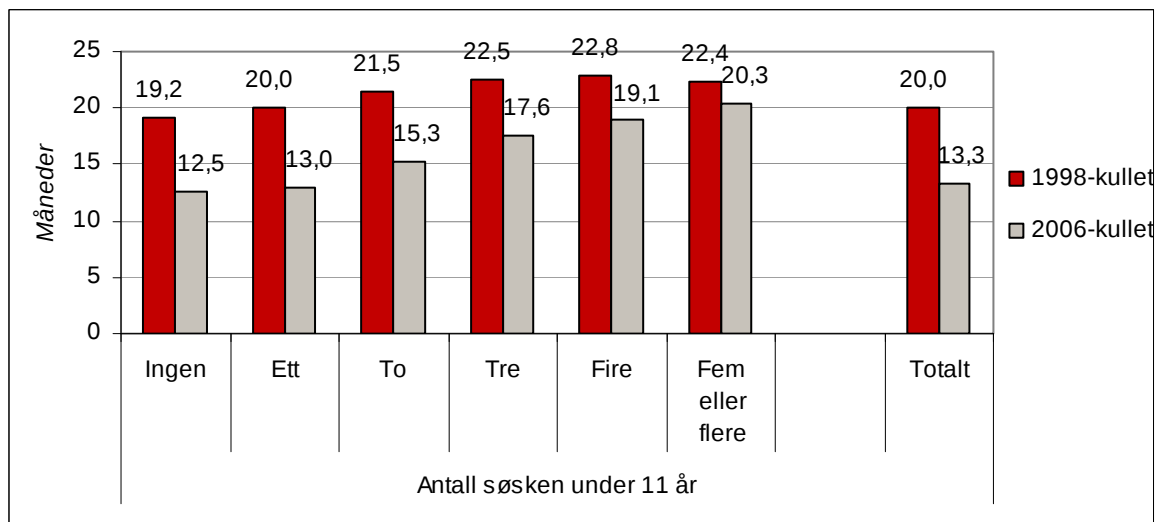
For 2007-kullet var variasjonene større, og mens 60 prosent av familier uten barn fra før og med ett barn fra før benyttet kontantstøtte, var det 72 prosent av familiene med to barn fra før, og 82 prosent av familiene med tre eller flere barn fra før, som benyttet kontantstøtte. Også for 2007-kullet ser vi den største økningen i kontantstøttebruk fra familier med *ett* barn fra før til familier med *to* barn fra før.

Figur 4.12: Andelen barn det har blitt utbetalt kontantstøtte for i 1998 og 2007 fordelt etter antall søsken under 11 år på fødselstidspunktet.

Kilde: NAV

Figur 4.13: Gjennomsnittlig antall måneder med kontantstøtte blant de som det har blitt utbetalt kontantstøtte for i minst én måned, fordelt etter antall søsken under 11 år på fødselstidspunktet. Barn født i 1998 og 2006.

Kilde: NAV

Når vi ser på varighet i mottak av kontantstøtte, finner vi en nærmest lineær samvariasjon med antall søsken, som vi kan se av Figur 4.13. Spesielt gjelder dette 2006-kullet, der forskjellene er tydeligere enn for 1998-kullet. For 1998-kullet varierte mottaket av kontantstøtte fra drøyt ett år og sju måneder blant de som ikke hadde søsken fra før til nærmere ett år og 11 måneder blant de som hadde tre eller flere søsken fra før. I 1998-kullet var varigheten omtrent den samme for de som hadde tre, fire, fem eller flere søsken. For 2006-kullet varierte varigheten fra ett år og to uker blant de som ikke hadde søsken til drøyt ett år og åtte måneder blant de som hadde fem eller flere søsken.

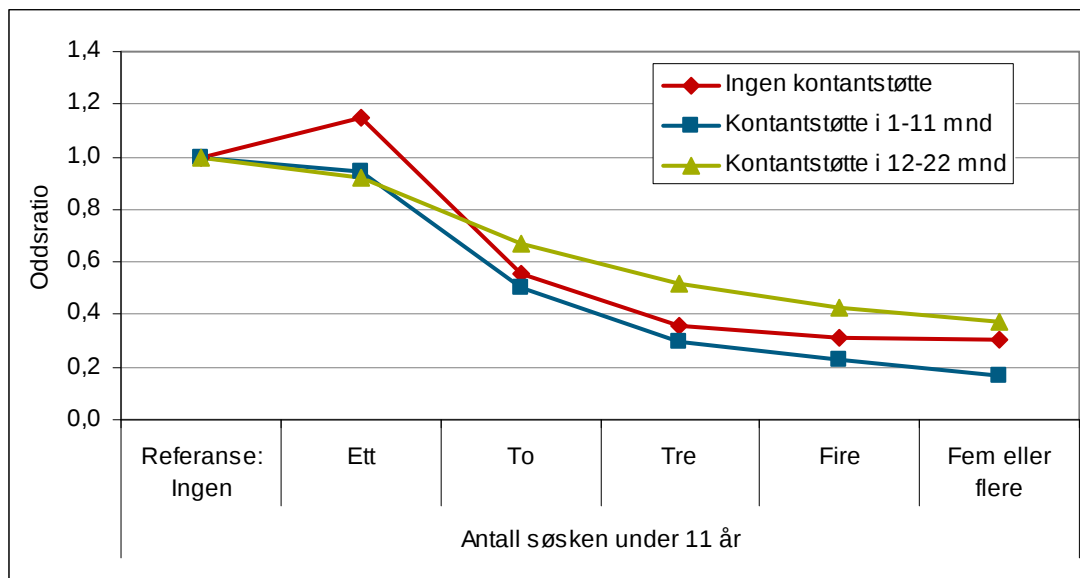
Det kan være flere årsaker til den nokså lineære sammenhengen mellom antall barn fra før og tilbøyelighet til å motta kontantstøtte. En forklaring kan være at foreldre med flere barn i større grad føler behov for å arbeide redusert og være mer hjemme med barna. De økonomiske insentivene for å motta kontantstøtte vil også øke med antall barn under

skolealder. Dersom den ene av foreldrene er hjemme på heltid med kontantstøtte for det yngste barnet, kan familien spare utgifter til barnehage ved også å ha eldre barn under skolealder hjemme.

I tillegg er foreldre med tre eller flere barn fra før forskjellige fra foreldre med færre barn på en del bakgrunnskjennetegn, spesielt når det gjelder arbeidstilknytning. I familiene som hadde tre eller flere barn fra før var det en overrepresentasjon av mødre med svak eller ingen tilknytning til arbeidslivet. Tre av ti mødre i disse familiene hadde ingen registrert yrkeserfaring⁵. Fire av ti hadde ingen arbeidsinntekt året før det yngste barnet ble født. Av de som var i jobb året før fødselen, var nesten seks av ti ansatt i deltidsstillinger, de fleste i kort deltid, det vil si 19 timer eller mindre per uke. Det var også en overrepresentasjon av innvandrere fra Somalia, Pakistan og Irak blant familiene med tre eller flere barn fra før.

Resultatene fra regresjonsanalysen støtter opp om dette, og kort sagt kan man si at desto flere søsken desto mer kontantstøtte. Når vi sammenlikner ingen kontantstøtte og full kontantstøtte er det 14 prosent høyere odds for å ikke benytte kontantstøtte i det hele tatt når barnet har ett søsken fra før, som vist i Figur 4.14.

Figur 4.14: Oddsen for å benytte kontantstøtte i 12-22 måneder, 1-11 måneder og ikke i det hele tatt, sammenliknet med oddsen for å benytte full kontantstøtte. Barn født i perioden 1998-2006 fordelt etter antall søsken under 11 år. Barn uten eldre søsken under 11 år er referansegruppe.

Kilde: NAV

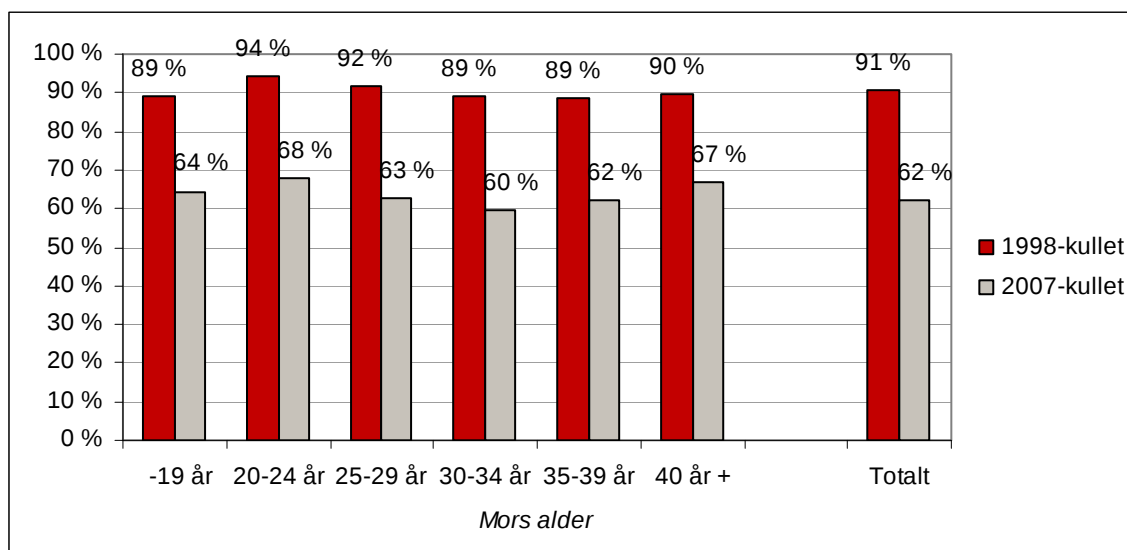
Regresjonsanalysen viser at når vi sammenlikner de tre utfallene ingen kontantstøtte, kontantstøtte i 1 til 11 måneder og kontantstøtte i 12 til 22 måneder med maksimalt uttak av kontantstøtte er det økende oddratio for å benytte maksimal kontantstøttelengde med økende antall søsken. Med to søsken eller mer er det dobbelt så høy odd for å benytte full kontantstøtte som å ikke benytte kontantstøtte. Oddsratioen for å benytte full kontantstøtte stiger deretter med økende antall søsken. Oddsen for å benytte kontantstøtte i 1 til 11 måneder eller 12 til 22 måneder synker med økende antall søsken. Trenden er altså lik for alle utfallene.

⁵ For å måle yrkeserfaring har vi sett på antall år med pensjonsgivende inntekt i A-/A-registeret.

Mors og fars alder

Som vi ser av Figur 4.15 og Figur 4.16 varierer kontantstøttebruken noe med alder. Variasjonen er størst for 2007-kullet, og den varierer noe mer med fars alder enn med mors. For 2007-kullet var andelen som benyttet kontantstøtte høyest i familier hvor far var 45 år eller eldre i fødselsåret. Mer generelt ser vi at andelen som har benyttet kontantstøtte for 2007-kullet er høyest blant de yngste og de eldste foreldrene. Lavest var kontantstøttebruken i familier der både far og mor var i alderen 30-34 år i fødselsåret. I 1998-kullet ble det utbetalt kontantstøtte i minst én måned for 91 prosent av barna. Andelen var noe høyere enn gjennomsnittet i familier der mor var i begynnelsen av tjuårene.

Figur 4.15: Andelen barn født i 1998 og 2007 som det er utbetalt kontantstøtte for, fordelt etter mors alder i fødselsåret.

Kilde: NAV

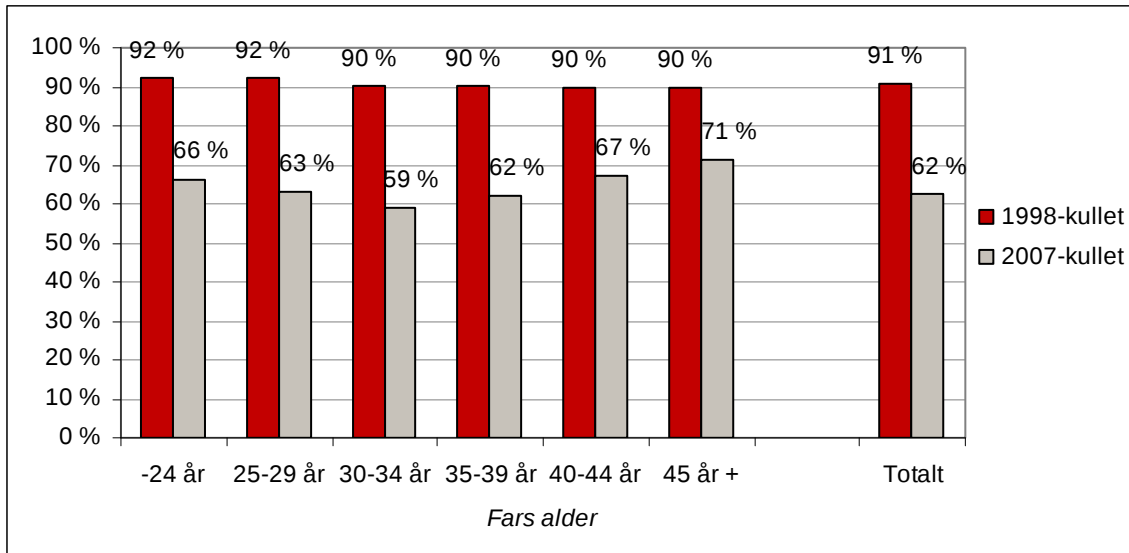
Regresjonsanalysen viser at mødre som var under 21 år har høyere odds enn eldre mødre for å ikke benytte kontantstøtte sammenliknet med å benytte kontantstøtte av maksimal lengde (se Figur 4.17). Mødre som er 18 år eller yngre har nesten tre ganger så høy odds for å ikke benytte kontantstøtte i forhold til å benytte full kontantstøtte. Oddsen for å benytte kontantstøtte av maksimal lengde øker deretter med økende alder og mødre som var 41 år eller eldre i fødselsåret har om lag dobbelt så høy odds for å benytte full kontantstøtte som ingen kontantstøtte. Oddsen for å benytte kontantstøtte i 1 til 11 måneder er også høyest for mødre under 21 år, mens oddsen for å benytte maksimal kontantstøtte øker med økende alder.

En kan tenke seg at foreldrenes handlingsrom varierer med alder, på den måten at eldre foreldre for eksempel har en sterkere tilknytning til arbeidslivet og bedre økonomi, og dermed kan tenkes å ha et større handlingsrom. Blant de yngste foreldrene vil det trolig være en større andel som er under utdanning og en større andel uten fast tilknytning til arbeidslivet, noe som kan bidra til at yngre i større grad vil benytte kontantstøtte for sine barn. Samtidig er det ofte enklere for studenter å få barnehageplass, noe som kan bidra til at færre yngre foreldre benytter kontantstøtte. Det kan også være slik at preferansene varierer i ulike aldersgrupper, både når det gjelder barnetilsyn og når det gjelder prioritering av lønnsarbeid versus hjemmearbeid.

Foreldrenes alder samvarierer blant annet med antall barn fra før og antall år med pensjonsgivende inntekt / tilknytning til arbeidslivet. I tillegg kan foreldrenes alder til en viss

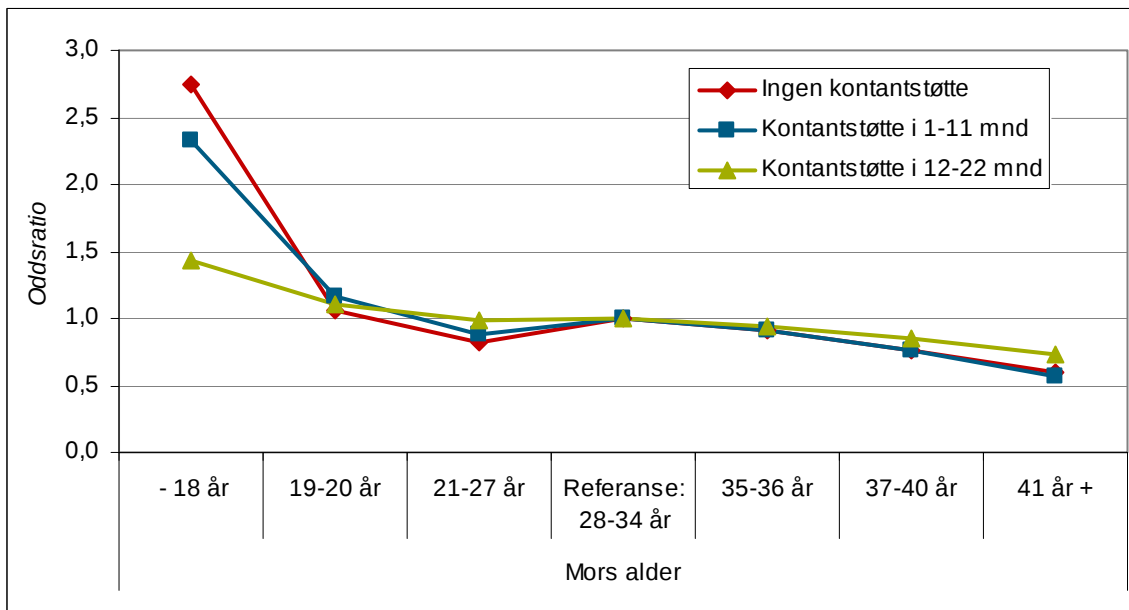
grad avhenge av bosted. For eksempel er den gjennomsnittlige fødealderen nesten tre år lavere i Nord-Trøndelag enn i Oslo. Regresjonsanalysen viser også at tilbøyeligheten til å ta ut full kontantstøtte øker med antall eldre søsken under skolealder. Når vi har kontrollert for disse bakgrunnskjennetegnene ser vi at alder i seg selv er en viktig forklaringsfaktor. Eldre foreldre vil ofte ha en tryggere tilknytning til arbeidslivet, ha høyere inntekt og mer stabil økonomi. Yngre foreldre vil oftere være i starten av karrieren, og det vil kunne ha større konsekvenser for dem å være lenge borte fra arbeidslivet.

Figur 4.16: Andelen barn født i 1998 og 2007 som det er utbetalt kontantstøtte for, fordelt etter fars alder i fødselsåret.

Kilde: NAV

Figur 4.17: Oddsen for å benytte kontantstøtte i 12-22 måneder, 1-11 måneder og ikke i det hele tatt, sammenliknet med oddsen for å benytte full kontantstøtte. Barn født i perioden 1998-2006 fordelt etter mors alder i fødselsåret. Mødre i aldersgruppa 28-34 er referansegruppe.

Kilde: NAV

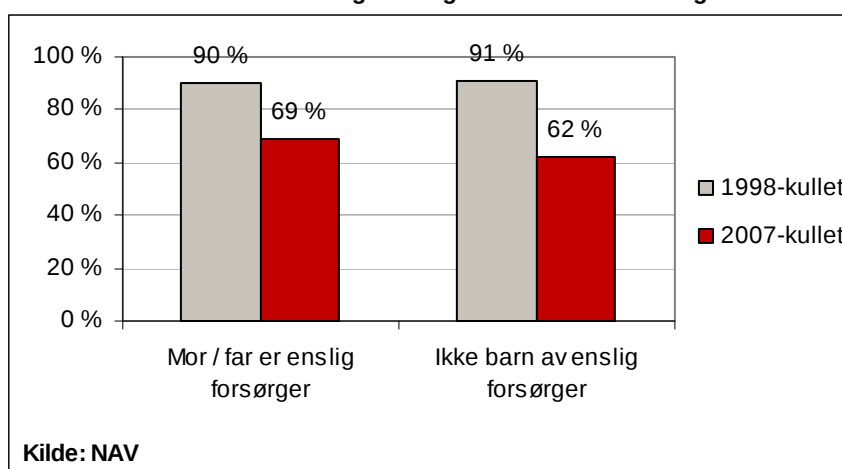
Spørreundersøkelsen blant foreldre til barn født i 2008, som er omtalt i kapittel 5, viser at andelen som foretrekker barnehage som tilsynsform for barn fra de er ett år er høyest blant de yngste foreldrene. Spesielt ser fars alder ut til å ha betydning. Av foreldrepar hvor far var yngre enn 35 år da barnet ble født, oppga 62 prosent at de foretrakk barnehage som tilsynsform for ettåringer. Av foreldreparene hvor far var 35 år eller eldre da barnet ble født, oppga bare 50 prosent at de foretrakk barnehage som tilsynsform for ettåringer. Samtidig økte andelen som foretrakk mor eller far som tilsynsform for ettåringer med fars alder.

Enslige forsørgere

Dersom en av foreldrene skal være hjemme med kontantstøtte, vil det for de fleste være nødvendig med andre inntekter i tillegg. Dette gjør det vanskeligere å velge å være hjemme med små barn for enslige forsørgere.

Figur 4.18: Andel barn som det er utbetalt kontantstøtte for, fordelt etter om en av foreldrene er enslig forsørger⁶. Barn født 1998 og 2007.

Regresjonsanalysen bekrefter dette og den viser at dersom barnets foresatte er enslig forsørger er det 20 prosent høyere odds for å ikke benytte kontantstøtte sammenliknet med å benytte kontantstøtte i maksimalt antall måneder. Oddsene for å benytte kontantstøtte

mellom 1 og 11 måneder er 41 prosent høyere enn oddsene for å benytte full kontantstøtte, mens det er 45 prosent høyere odds for kontantstøtte i 12 til 22 måneder sammenliknet med 23 til 24 måneder.

Den deskriptive analysen som er presentert i Figur 4.18 gir imidlertid et annet bilde. Her ser vi at for 2007-kullet var andelen med kontantstøtte høyere blant enslige forsørgere enn blant andre foreldre. Noe av årsaken kan ligge i at de enslige forsørgerne skiller seg ut på andre områder. En klar overvekt av de enslige forsørgerne er unge kvinner, og en høy andel mangler arbeidserfaring. Selv om hoveddelen av de enslige forsørgerne er født i Norge, er kvinner fra Afrika og Sør-Amerika overrepresentert. Figuren viser en enkel fordeling av kontantstøttebruk, mens regresjonsanalysen ser på sannsynligheten for å motta kontantstøtte av ulik varighet når alt annet er likt. Dette er årsaken til at regresjonsanalysen kan gi andre resultater enn den deskriptive analysen. Rene deskriptive framstillinger kan i noen tilfeller skjule sammenhenger som skyldes bakenforliggende årsaker.

4.3.4 Foreldres inntekt og tilknytning til arbeidslivet

Som nevnt tidligere kan husholdningens samlede økonomiske situasjon potensielt ha stor betydning for hvilke valg foreldrene gjør med hensyn til barnetilsyn. Dersom den ene av foreldrene skal være hjemme med barnet (eller barna), avhenger dette av at familien klarer seg

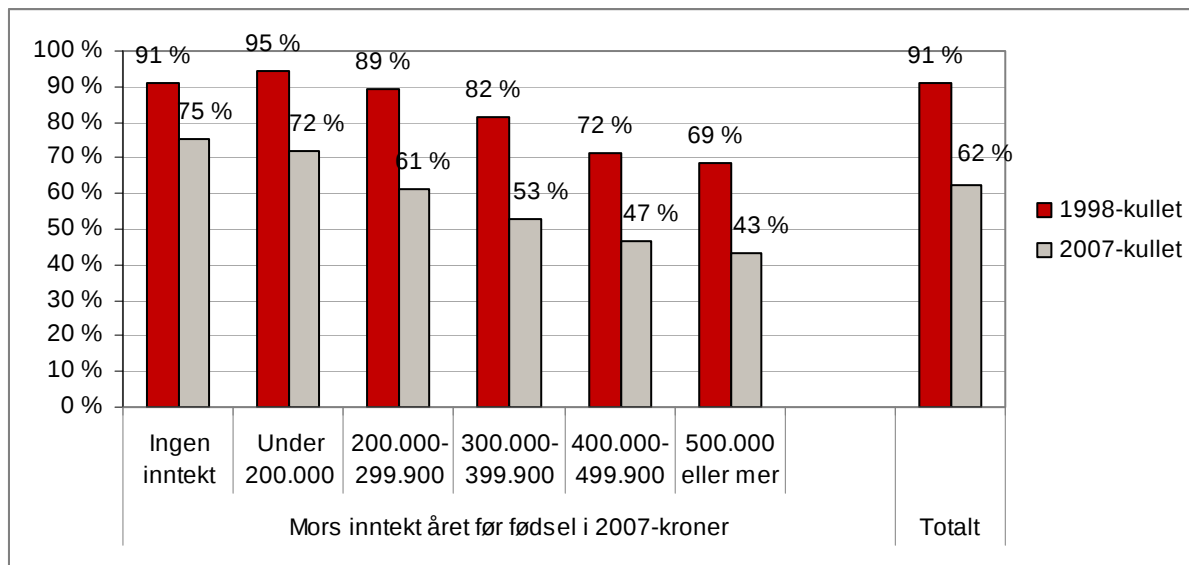
⁶ Enslig forsørger er her definert som at en av foreldrene har mottatt utvidet barnetrygd, overgangsstønad eller barnetillegg.

uten denne forelderens arbeidsinntekt. Som vi har vist tidligere, utgjør kontantstøtten bare om lag en tidel av en vanlig arbeidsinntekt, og er på den måten ingen direkte erstatning for tapt inntekt. Familiens økonomiske situasjon kan avhenge av for eksempel bosted (jf. boligpriser, side 40) og yrke.

Mors og fars inntekt

Kontantstøttebruken varierer med inntekt på den måten at lavtlønnede benytter kontantstøtte i større grad enn høytlønnede. Kontantstøttebruken ser i størst grad ut til å avhenge av mors inntekt, mens fars inntekt har mindre betydning. Figur 4.19 viser at også når det gjelder inntekt, har det skjedd en polarisering når det gjelder hvem som benytter kontantstøtten. For barn født i 1998 var kontantstøttebruken relativt høy innen alle inntektsgrupper, selv om den var høyere i familier der mor hadde lav inntekt enn i familier hvor mor hadde høy inntekt, mens nedgangen i bruk av kontantstøtte fra 1998-kullet til 2007-kullet har vært sterkest blant mødre som befinner seg i de øverste inntektsgruppene. Så til tross for at kontantstøtten også til å begynne med ble benyttet i minst grad i familier hvor mor hadde høy inntekt, er det i disse familiene at bruken har gått mest ned.

Figur 4.19: Andelen barn det er utbetalt kontantstøtte for, fordelt etter mors inntekt i 2007-kroner året før fødsel. Barn født i 1998 og 2007.

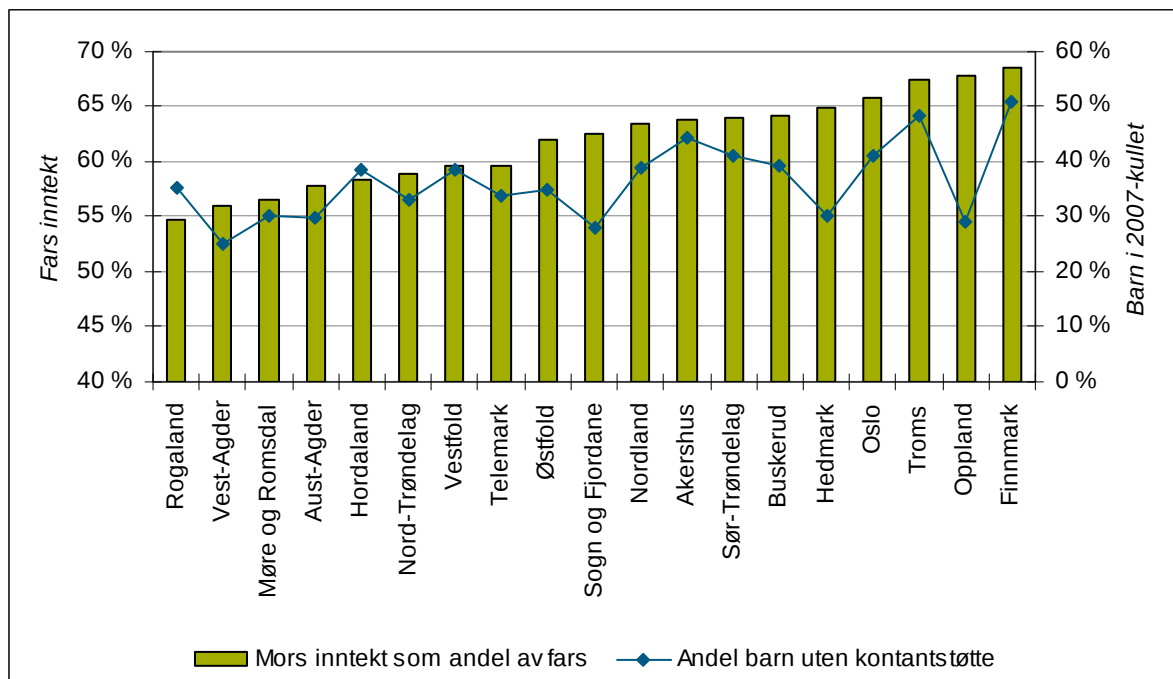
Kilde: NAV

Ingen inntekt eller svært lav inntekt vil øke den relative verdien av mottatt kontantstøttebeløp, og de økonomiske insentivene til å arbeide vil dermed være lavere. Jo høyere inntekt foreldrene har før fødsel, desto mer vil de tape på å velge kontantstøtte framfor å gå tilbake til arbeid. For noen kan kontantstøtten imidlertid være et økonomisk insentiv som bidrar til at de velger å passe barna selv framfor å benytte barnehage. Størrelsen på kontantstøttebeløpet vil da ha betydning. På det høyeste, fra august 2003 til og med desember 2005, utgjorde kontantstøtten 3 657 kr i måneden for hvert barn som ikke var i barnehage. I 2003 tilsvarte dette 13,4 prosent av en gjennomsnittlig månedslønn⁷. I 2009 utgjorde kontantstøttebeløpet 3 303 kr, som er 9,0 prosent av en gjennomsnittlig månedslønn. Kontantstøttens realverdi har altså sunket de siste årene samtidig som barnehageprisene også har gått ned. Dette bidrar til at det blir "dyrere" å være hjemme med kontantstøtte, og kan være en medvirkende årsak til at bruken av kontantstøtte har gått ned.

⁷ Statistisk sentralbyrå: Gjennomsnittlig månedslønn for ansatte, heltidsekvivalenter.

Som vi var inne på tidligere, under avsnittet om boligpriser på side 40, varierer foreldrenes inntekt mellom fylker. I alle fylkene har imidlertid fedrene betydelig høyere inntekter enn mødrene. Blant de som fikk barn i 2007 var inntekten både blant mødre og fedre høyest i Akershus og Oslo. Blant fedrene var inntekten også svært høy i Rogaland. De laveste inntektene hadde mødre i Nord-Trøndelag, Aust-Agder, Telemark og Vest-Agder, mens inntektene blant fedre var lavest i Finnmark, Nord-Trøndelag, Hedmark og Nordland. Hvor mye mor tjener i forhold til far kan si noe om hvor likestilte foreldrene er i fordelingen av lønnsarbeid og hjemmearbeid. Mange mødre velger for eksempel å jobbe deltid mens barna er små for å få mer tid til omsorgsoppgaver. Jo mer like mors og fars inntekter er, desto mer likt kan vi anta at de deler lønnsarbeid og hjemmearbeid mellom seg. Ved å studere inntektsforskjeller mellom mødre og fedre på fylkesnivå, kan vi kanskje fange opp noen kulturelle forskjeller. Som vi kan se av Figur 4.20 er mødres og fedres gjennomsnittsinntekter mest like i Finnmark, Oppland og Troms, hvor mors inntekt utgjør henholdsvis 69, 68 og 67 prosent av fars. Dette kan være en indikasjon på at arbeidsdelingen er mer likt fordelt mellom mor og far i disse fylkene. Det er størst forskjell mellom mors og fars inntekter i Rogaland, Vest-Agder og Møre og Romsdal, hvor mors inntekt utgjør henholdsvis 55, 56 og 57 prosent av fars.

Figur 4.20: Mors inntekt som andel av fars inntekt året før fødsel for 2007-kullet, og andel av 2007-kullet som ikke har benyttet kontantstøtte. Fordeling etter bostedsfylke.

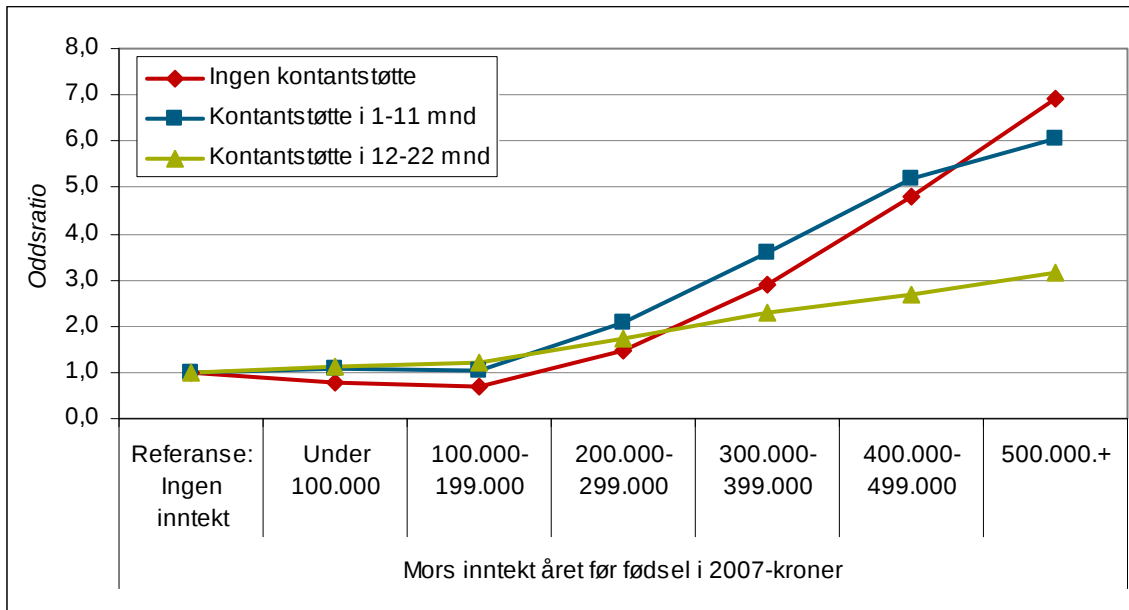

Kilde: NAV

Figur 4.20 viser at det er en svak sammenheng mellom graden av likhet i mødres og fedres inntekt på fylkesnivå og andelen som har benyttet kontantstøtte. Imidlertid er det flere fylker som bryter med denne trenden. I Oppland, Hedmark og Sogn og Fjordane er det en høy andel av 2007-kullet som har mottatt kontantstøtte til tross for ganske likestilte inntekter. Hordaland, Vestfold og Rogaland har en relativt lav andel med kontantstøtte til tross for at det er større forskjell mellom mors og fars inntekter.

Vi har inkludert både mors og fars inntekt i regresjonsmodellen. Når vi holder alt annet konstant ser vi av Figur 4.21 at tilbøyeligheten til å benytte full kontantstøtte faller med økende inntekt hos mor.

Figur 4.21: Oddsen for å benytte kontantstøtte i 12-22 måneder, 1-11 måneder og ikke i det hele tatt, sammenliknet med oddsen for å benytte full kontantstøtte. Barn født i perioden 1998-2006 fordelt etter mors inntekt året før fødselsåret. Mødre uten inntekt er referansegruppe.

Kilde: NAV

Regresjonsanalysen viser altså at høyt lønnede kvinner benytter kontantstøtte i minst grad. Dersom mor tjente 500 000 kr eller mer året før fødselsåret, er oddsen sju ganger så høy for å ikke benytte kontantstøtte som for å benytte kontantstøtte av maksimal varighet, og seks ganger så høy for å benytte kontantstøtte i 1 til 11 måneder som å benytte full kontantstøtte. Oddsen er tre ganger så høy for å benytte kontantstøtte i 12 til 22 måneder sammenliknet med full kontantstøtte.

Dersom mor tjente under 200 000 kr i året før fødsel trekker oddsen i retning av å benytte full kontantstøtte, mens oddsen for å ikke benytte kontantstøtte øker med økende inntekt.

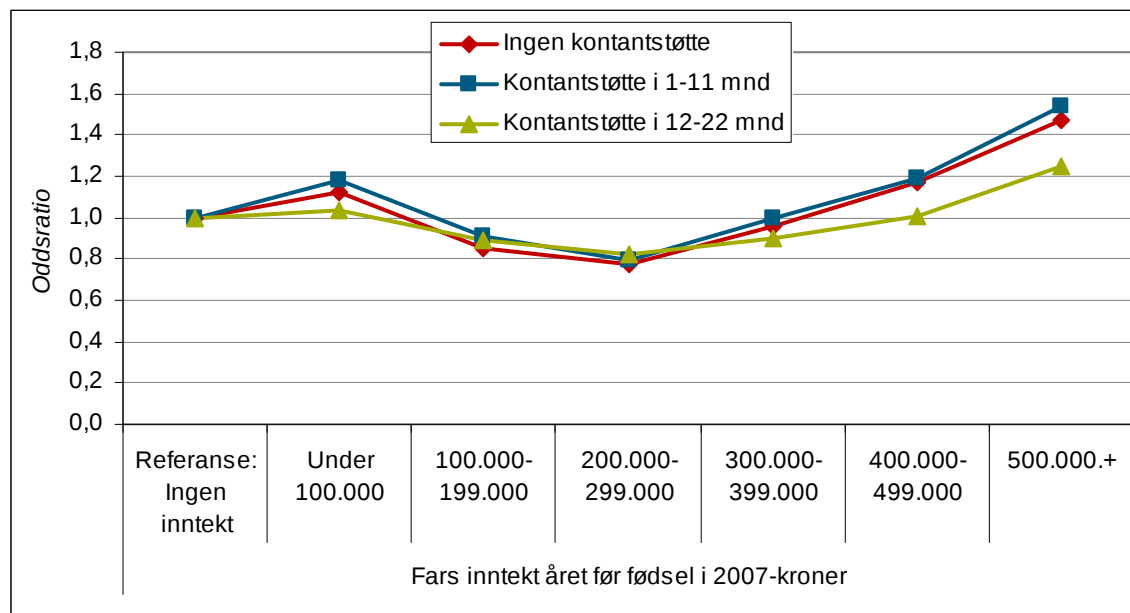
Odds for å benytte kontantstøtte i 1 til 11 måneder i forhold til å benytte kontantstøtte i maksimalt antall måneder faller med økende inntekt. Dersom mor tjente mellom 200 000 og 300 000 kr i året før fødsel er oddsen tre ganger så høy for å benytte kontantstøtte i 1 til 11 måneder som full kontantstøtte. Dersom mor tjente mellom 300 000 og 400 000 kr øker oddsratioen til 3,6. Dersom mor tjente mellom 400 000 og 500 000 kr er oddsen fem ganger så høy for å benytte kontantstøtte i 1 til 11 måneder som for å benytte full kontantstøtte.

Det er 20 prosent høyere odds for å benytte kontantstøtte i 12 til 22 måneder sammenliknet med kontantstøtte i maksimalt antall måneder dersom mor tjente mellom 100 000 og 200 000 kr i året før fødsel. Denne forskjellen har økt til 75 prosent dersom mor tjente mellom 200 000 og 300 000 kr. Det er over dobbelt så høy odds for å benytte kontantstøtte i 12 til 22 måneder som full kontantstøtte dersom mor tjente mellom 300 000 og 500 000 kr.

Som vi har sett er trenden relativt entydig når det gjelder effekten av mors inntekt på sannsynlighet for å benytte kontantstøtte av ulik varighet. Bildet er imidlertid noe annerledes når det gjelder fars inntekt, som vi kan se av Figur 4.22. Dersom far tjente mellom 100 000 og 400 000 kr trekker dette i retning av å benytte full kontantstøtte framfor noen av de kortere lengdene på kontantstøtte eller å ikke benytte kontantstøtte. Dersom far tjente mindre enn 100 000 kr året før fødselsåret, trekker dette i retning av å ikke benytte full kontantstøtte.

Oddsene for å ikke benytte kontantstøtte, eller kun benytte den en kortere periode, er høyest dersom far tjente over 400 000 kr året før fødselsåret.

Figur 4.22: Oddsene for å benytte kontantstøtte i 12-22 måneder, 1-11 måneder og ikke i det hele tatt, sammenliknet med oddsene for å benytte full kontantstøtte. Barn født i perioden 1998-2006 fordelt etter fars inntekt året før fødselsåret. Fedre uten inntekt er referansegruppe.

Kilde: NAV

Den ulike tendensen i tilbøyeligheten til å ta ut kontantstøtte av ulik varighet avhengig av mors og fars inntekt, gjenspeiler et tradisjonelt kjønnsrollemønster. I en tradisjonell kjønnsdeling har mor og far ulike roller i familien og i familiens økonomi. Variabelen *mors inntekt* representerer her også hennes tilknytning til arbeidslivet. Når mor har høy inntekt vil mor og far begge i likere grad bidra til husholdningens økonomi. Resultatet fra regresjonsanalysen viser at familien da i mindre grad velger å ta ut kontantstøtte eller at de benytter kontantstøtte i en kortere periode. Den mer kurveformede tendensen i oddsratioen for fars inntekt viser at far i større grad er hovedbidragsyter i husholdningens økonomi. Resultatene kan tolkes slik at når far har lav inntekt har ikke familien råd til å ta ut kontantstøtte. Når far har midlere inntekt er tilbøyeligheten større, og familien vil da i større grad ha råd til det. Når far har høy inntekt er tilbøyeligheten til å ta ut kontantstøtte lavere, fordi dette ofte henger sammen med at mor har høy inntekt og sterk tilknytning til arbeidslivet, og i større grad ønsker å benytte barnehage.

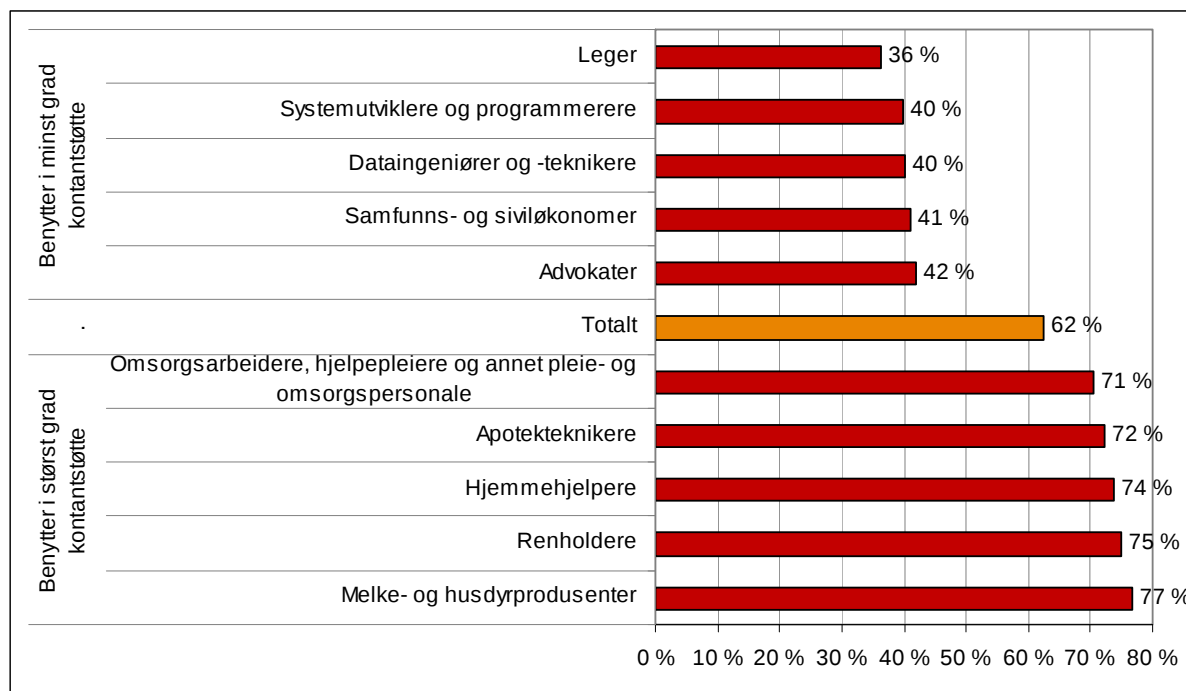
Mors yrke

For ett- og toåringer er den sosiale skjevheten i etterspørsel etter barnehage større enn i de eldre aldersgruppene, da foreldre med høy utdanning søker barnehageplass til sine barn litt tidligere enn foreldre med lavere utdanning (Ellingsæter & Gulbrandsen 2003). Denne tendensen ser vi også i våre data. Figur 4.23 og Figur 4.24 viser at andelen som har mottatt kontantstøtte er lavest blant mødre i yrker som krever kompetanse tilsvarende minst fire års høyere utdanning.

Totalt ble det utbetalt kontantstøtte for 62 prosent av barn født i 2007, men dette gjaldt bare 36 prosent av mødrene som var leger. Leger er den yrkesgruppa som i minst grad benytter kontantstøtte. Også systemutviklere og programmerere, dataingeniører og -teknikere,

samfunns- og siviløkonomer og advokater har en svært lav andel kontantstøttemottakere. I tillegg til at disse yrkene krever kompetanse tilsvarende minst fire års høyere utdanning, er dette yrker som gir mulighet for høy lønn, slik at kontantstøtten i liten grad kompenserer for tapt arbeidsinntekt. Samtidig er dette yrker som i mange tilfeller gir mulighet for fleksibel arbeidstid, noe som er gunstig for å kombinere familieforpliktelser og arbeid.

Figur 4.23: Andelen barn født i 2007 som det er utbetalt kontantstøtte for, fordelt etter mors yrke i fødselsåret. Yrkesgrupper som i størst og minst grad har benyttet kontantstøtte. Kun yrker som minst 100 av mødrene hadde.

Kilde: NAV

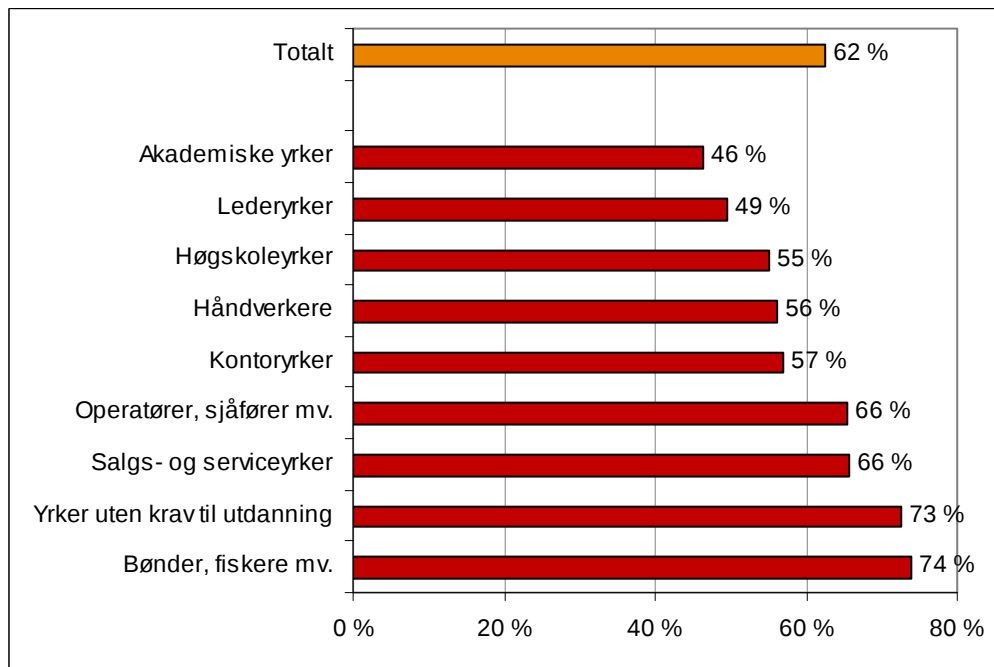
I den andre enden av skalaen finner vi melke- og husdyrprodusenter, renholdere, hjemmehjelpere, apotekteknikere og omsorgsarbeidere, hjelpepleiere og annet pleie- og omsorgspersonale. Dette er yrker som krever kompetanse tilsvarende videregående skole, eller som ikke har krav til utdanning. Av mødre i disse yrkene som fikk barn i 2007, mottok flere enn sju av ti kontantstøtte (se Figur 4.23).

Figur 4.24 viser andelen mødre innen ulike yrkesfelt som har mottatt kontantstøtte. Yrkesfeltene i figuren er delt inn etter type arbeidsoppgaver, men sier også noe om kompetansenivå. Akademiske yrker krever kompetanse tilsvarende minst fire års høyere utdanning, høgskoleyrker krever kompetanse tilsvarende ett til tre års høyere utdanning, mens lederyrker og yrker uten krav til utdanning ikke har bestemte kompetansekrav. De resterende yrkesfeltene krever kompetanse tilsvarende videregående skole. Figuren viser at andelen som har mottatt kontantstøtte er lavest blant mødre med akademiske yrker og lederyrker, og at andelen er høyest blant mødre som er bønder, fiskere el. l. og mødre som har yrker uten krav til utdanning. Blant mødre i yrker som krever kompetanse tilsvarende videregående skole, er det relativt store forskjeller mellom yrkesfeltene. Andelen som har mottatt kontantstøtte er som nevnt ovenfor høyest blant mødre som er bønder, fiskere el. l., mens den er lavest blant mødre som er håndverkere eller har kontoryrker.

At kontantstøttebruken varierer med mors utdanningsnivå ser vi også av spørreundersøkelsen blant foreldre til barn født i 2008. Sammenhengen mellom kontantstøttebruk og foreldrenes

utdanningsnivå er gjort rede for i avsnitt 5.3.1. I familier hvor mor hadde mer enn fire års høyere utdanning hadde 51 prosent mottatt kontantstøtte, mens tilsvarende andel dersom mor bare hadde grunnskoleutdanning var 73 prosent.

Figur 4.24: Andelen barn født i 2007 som det er utbetalt kontantstøtte for, fordelt etter hva slags yrkesfelt mor arbeider innenfor.

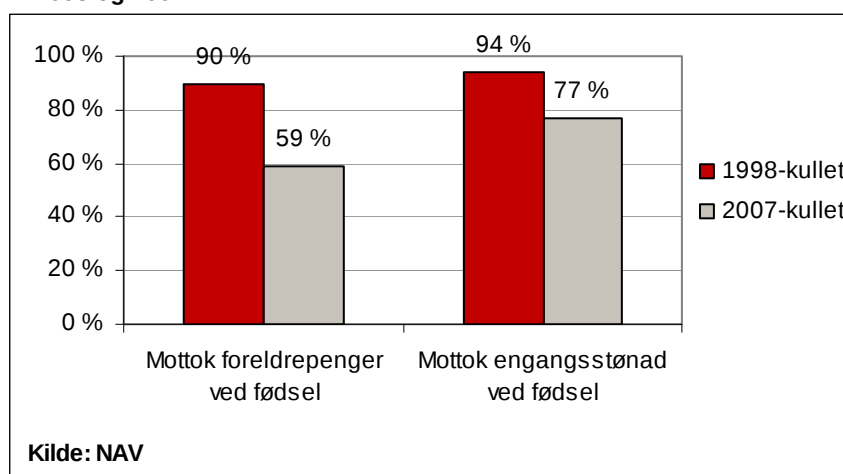
Kilde: NAV

Engangsstønad eller foreldrepenger ved fødsel

Mødre som har vært yrkesaktive og hatt pensjonsgivende inntekt i minst seks av de ti siste månedene før fødselen har rett til foreldrepenger. Inntekten på årsbasis må være minst halvparten av grunnbeløpet i folketrygden. Mødre som ikke har opptjent rett til foreldrepenger får en engangsstønad ved fødsel.

Figur 4.25: Andel barn det er utbetalt kontantstøtte for, fordelt etter om mor mottok engangsstønad eller foreldrepenger ved fødsel. Barn født 1998 og 2007.

I Figur 4.25 ser vi at andelen som har benyttet kontantstøtte er høyere blant mødre som har mottatt engangsstønad enn blant mødre som har opptjent rett til foreldrepenger. Dette gjelder både for 1998-kullet og 2007-kullet, men forskjellen er størst for 2007-kullet. Mødre som mottar

Kilde: NAV

engangsstønad har generelt en svakere tilknytning til arbeidslivet enn mødre som mottar foreldrepenger. En analyse utført av Naper (2010) viste at kvinner som mottok engangsstønad

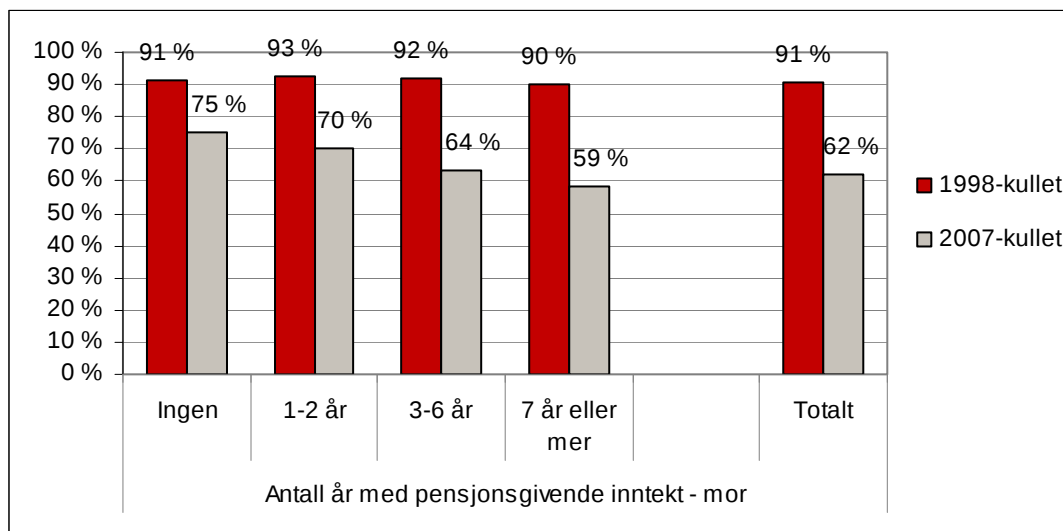
i 2008 i mindre grad enn kvinner med foreldrepenger hadde vært yrkesaktive, og at bare halvparten hadde hatt pensjonsgivende inntekt tidligere. En del av kvinnene som mottok engangsstønad var unge, men mange hadde også barn fra før og hadde mottatt engangsstønad tidligere.

Engangsstønad sier noe om tilknytningen til arbeidslivet, da mødre som mottar engangsstønad ikke har arbeidet i det hele tatt før fødselen eller ikke arbeidet nok til å oppfylle kravet til foreldrepenger. Regresjonsanalysen viser at dersom mor mottok engangsstønad ved barnets fødsel, og ikke foreldrepenger, gir dette høyere odds for å motta kontantstøtte av maksimal lengde i forhold til å ikke motta kontantstøtte. Mødre med engangsstønad har også over 80 prosent høyere odds for å motta kontantstøtte i 23 eller 24 måneder sammenliknet med henholdsvis 1 til 11 måneder og 12 til 22 måneder. Mødre som mottar engangsstønad har gjerne en svakere tilknytning til arbeidslivet enn mødre med foreldrepenger (Naper 2010), og har altså en sterkere tilbøyelighet til å motta kontantstøtte helt til barnet blir tre år.

Mors erfaring fra arbeidslivet

Figur 4.26 viser sammenhengen mellom hvor mange års erfaring mor har fra arbeidslivet og hvor vanlig det er å motta kontantstøtte. Både for 1998-kullet og 2007-kullet er det en minkende andel som har mottatt kontantstøtte ettersom mors antall år med pensjonsgivende inntekt øker. Blant mødre med lang erfaring fra arbeidslivet er det altså en lavere andel som har mottatt kontantstøtte enn blant mødre med kortere eller ingen erfaring fra arbeidslivet. Forskjellen er imidlertid mest markant for 2007-kullet. Av mødre som fikk barn i 2007 og som ikke hadde noen år med pensjonsgivende inntekt bak seg, har hele 75 prosent mottatt kontantstøtte. Andelen synker til 70 prosent dersom mor har vært mellom ett og to år i arbeidslivet, og er nede i 59 prosent blant mødre som har minst sju år med pensjonsgivende inntekt bak seg.

Figur 4.26: Andelen barn født i 1998 og 2007 som det er utbetalt kontantstøtte for, fordelt etter hvor mange år med pensjonsgivende inntekt mor hadde før fødselsåret.

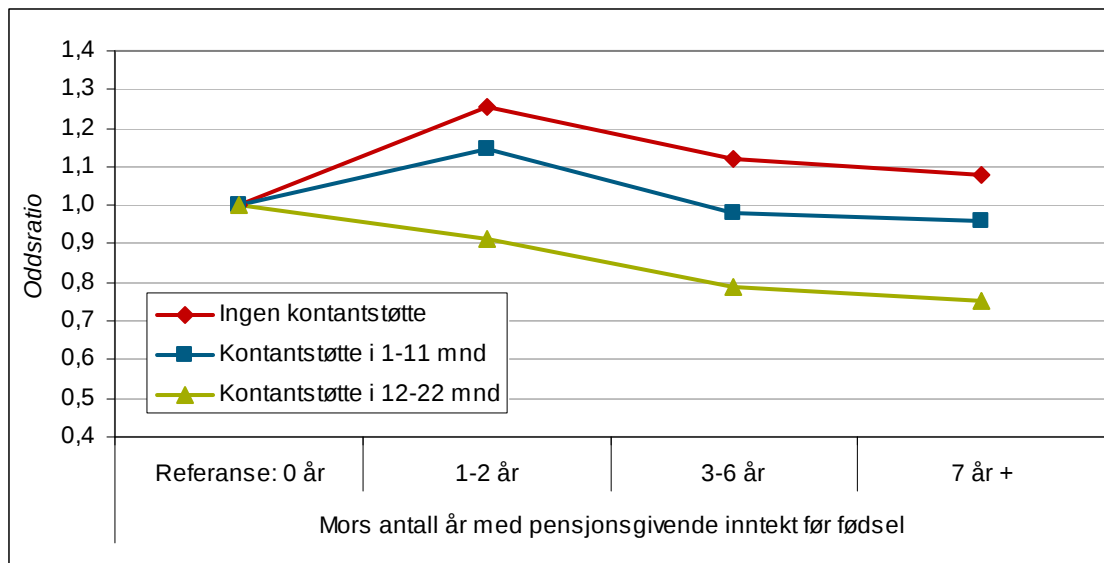

Kilde: NAV

Når vi ved hjelp av regresjonsanalyse kontrollerer for andre forklaringsfaktorer, viser også denne at erfaring fra arbeidslivet har betydning for kontantstøttebruken. Som vi kan se av Figur 4.27 har mødre med erfaring fra arbeidslivet sterkere tilbøyelighet til ikke å benytte kontantstøtte enn å benytte full kontantstøtte, og mødre som har ett til to års arbeidserfaring

har sterkere tilbøyelighet til å benytte kontantstøtte i 1 til 11 måneder enn å benytte full kontantstøtte. Regresjonsanalysen viser imidlertid også at tilbøyeligheten til å benytte kontantstøtte av lengre varighet øker med antall år i arbeidslivet, og at mødre med arbeidserfaring har sterkere tilbøyelighet til å benytte full kontantstøtte enn å benytte kontantstøtte i 12-22 måneder. Dette betyr at økende arbeidserfaring isolert sett bidrar til å forlenge kontantstøtteperioden. Resultatet viser en motsatt tendens i forhold til den rene deskriptive fordelingen i Figur 4.26, og tyder på at andre faktorer, for eksempel inntekt, kan forklare at mødre med lengre arbeidserfaring i mindre grad benytter kontantstøtte enn mødre med kortere arbeidserfaring.

Figur 4.27: Oddsen for å benytte kontantstøtte i 12-22 mnd, 1-11 mnd og ikke i det hele tatt, sammenliknet med oddsen for å benytte full kontantstøtte. Barn født i perioden 1998-2006 fordelt etter mors år med pensjonsgivende inntekt før fødselen. Mødre uten pensjonsgivende inntekt er referansegruppe.

Kilde: NAV

Det at mødre med få år i arbeidslivet har en sterkere tilbøyelighet til å ikke benytte kontantstøtte eller benytte kontantstøtte bare i noen få måneder, kan ha sammenheng med at de har en svakere posisjon i arbeidslivet. Dette kan være mødre som er i starten av arbeidskarrieren eller som er under utdanning, noe som også øker sannsynligheten for usikre arbeidsforhold. I en slik situasjon vil det for mange være ønskelig å få barnehageplass raskest mulig.

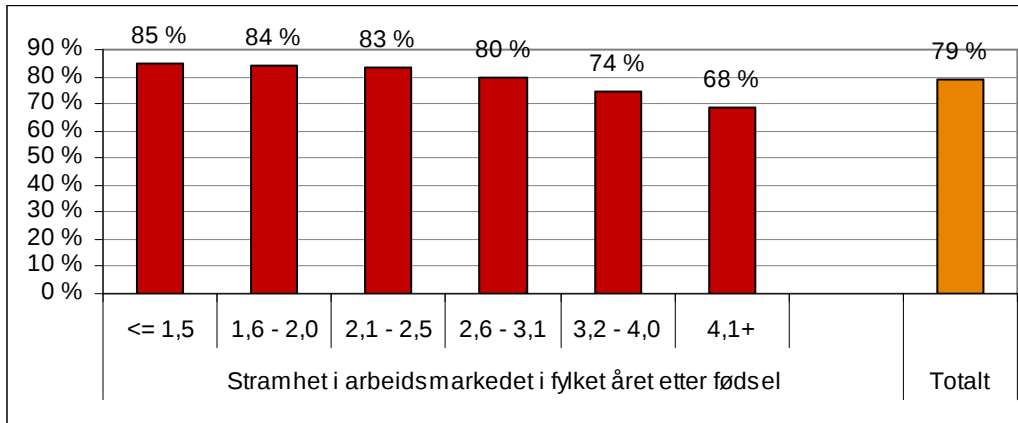
4.3.5 Arbeidsmarkedet og utdanningsnivået i bostedsregionen

I artikkelen "En uventet vending - offentlig barneomsorg etter kontantstøtten" (Ellingsæter & Gulbrandsen 2007), argumenteres det for at noe av årsaken til nedgangen i kontantstøttebruken ligger i arbeidsmarkedet. Norske småbarnsmødre har hatt et reelt valg om yrkesaktivitet i perioden, siden etterspørselen etter arbeidskraft har vært høy. Til sammenligning gikk yrkesdeltakelsen blant småbarnsmødre i Finland betydelig ned etter at kontantstøtten ble innført der tidlig på 1990-tallet. Dette til tross for at småbarnsfamilier samtidig med kontantstøtten fikk rett til barnehageplass. I Finland har arbeidsledigheten vært relativt høy i perioden, og de finske småbarnsmødrene har derfor ikke hatt samme muligheter til yrkesdeltakelse som de norske. For å si noe om arbeidsmarkedet har vi sett på stramheten i arbeidsmarkedet i fylket og andelen sysselsatte kvinner i alderen 20-39 år innenfor den økonomiske regionen. I tillegg har vi sett på andelen med høyere utdanning i kommunene.

Stramhet i arbeidsmarkedet

For å belyse tilstanden på arbeidsmarkedet i de ulike fylkene i forskjellige perioder har vi benyttet en stramhetsindikator hentet fra NAVs bedriftsundersøkelser. Her har vi tall fra 2002 fram til i dag, som er samlet inn i februar/mars hvert år. Stramhetsindikatoren er forholdstallet mellom antall personer som virksomhetene har oppgitt at de mangler og antall personer som er sysselsatt. Et høyt forholdstall indikerer et stramt arbeidsmarked med høy etterspørsel etter arbeidskraft.

Figur 4.28: Andelen barn født i årene 2001-2007 som det er utbetalt kontantstøtte for, fordelt etter hvor stramt arbeidsmarkedet i bostedsfylket var året etter fødselsåret.

Kilde: NAV

NAVs stramhetsindikator viser at arbeidsmarkedet var forholdsvis stramt i 2002, med et forholdstall på 2,9. Deretter gikk stramheten noe ned, og var på sitt laveste i 2004 og 2005 med 1,6. Så kom det en sterk økning de neste årene, og stramhetsindikatoren nådde toppen i 2008 med et forholdstall på 4,0. Selv om utviklingstrenden har vært den samme over hele landet, har nivået variert en del mellom fylkene, og stramhetsindikatoren kan derfor si noe om etterspørselen etter arbeidskraft på det lokale arbeidsmarkedet. I snitt har arbeidsmarkedet vært strammest i Finnmark og Rogaland, og minst stramt i Nord-Trøndelag, Oppland og Hedmark.

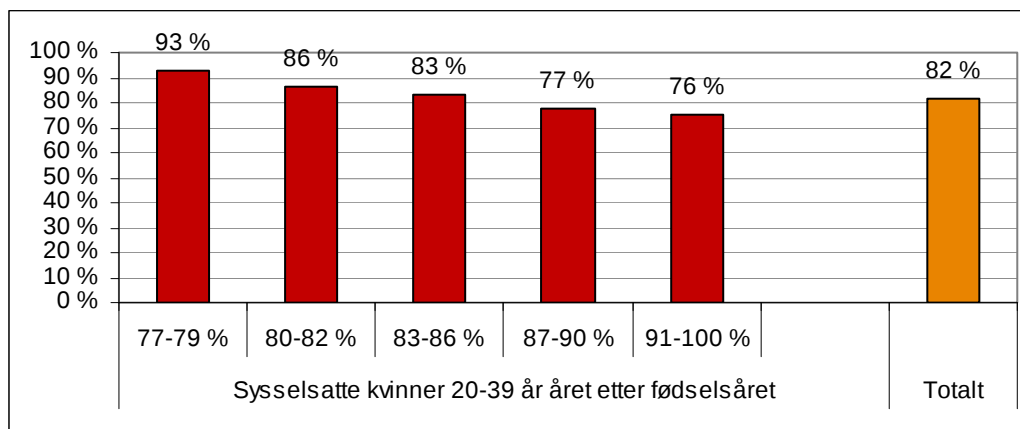
Som vi kan se av Figur 4.28, sammenfaller høy bruk av kontantstøtte ganske godt med lav stramhet på arbeidsmarkedet og omvendt. Dette skyldes imidlertid hovedsakelig at nedgangen i kontantstøtte sammenfaller med en oppgang på arbeidsmarkedet. Dersom vi sammenstiller kontantstøttebruk og stramhet på arbeidsmarkedet i fylket for hvert enkelt årskull, finner vi ingen tilsvarende sammenheng. Stramhetsindikatoren hadde heller ingen forklaringskraft i regresjonsanalysen, og ble derfor ikke tatt med i den endelige regresjonsmodellen.

Sysselsettingsnivå blant kvinner i fruktbar alder

Et annet mål på arbeidsmarkedet som vi har benyttet for å belyse arbeidsmarkedet for småbarnsmødre spesielt, er andelen sysselsatte kvinner i alderen 20-39 år. Denne variabelen er også ment å si noe om hvor vanlig det er at unge kvinner, herunder småbarnsmødre, er i jobb. Her har vi benyttet økonomiske regioner⁸ som enhet, og sett på sysselsettingsraten året etter at årskullene 1999-2007 ble født. Vi skiller heller ikke mellom heltids- og deltidssysselsetting i denne analysen

⁸ De økonomiske regionene representerer det regionale nivået mellom kommune og fylke, og er definert av Statistisk sentralbyrå ut fra kriterier knyttet til områdets økonomiske forhold (for eksempel arbeidsmarked og varehandel).

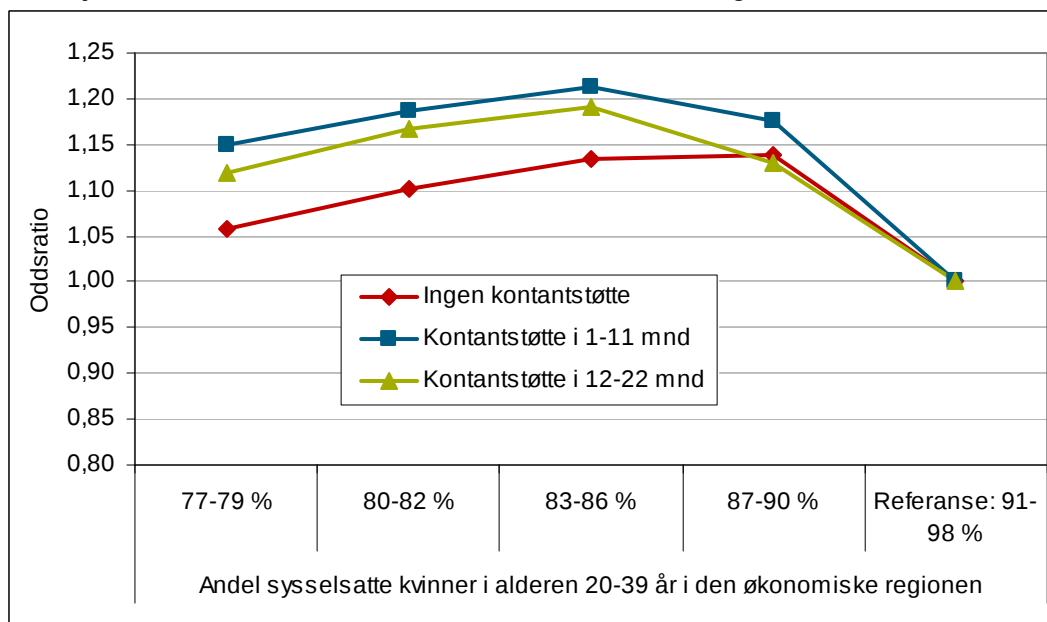
Figur 4.29: Andelen barn født i årene 1999-2007 som det er utbetalt kontantstøtte for, fordelt etter hvor stor andel av kvinner i alderen 20-39 år i den økonomiske regionen som var sysselsatte året etter fødselsåret.

Kilde: NAV

Som vi kan se av Figur 4.29 er det en klar lineær samvariasjon mellom andelen som har mottatt kontantstøtte og andelen sysselsatte kvinner i alderen 20-39 år, på den måten at andelen med kontantstøtte synker når sysselsettingsnivået øker. Også her skyldes samvariasjonen i stor grad at nedgangen i kontantstøtte sammenfaller med en oppgang på arbeidsmarkedet. Når vi sammenstiller andelen sysselsatte kvinner og andelen som har benyttet kontantstøtte i den økonomiske regionen for hvert enkelt årskull, finner vi ingen tilsvarende sammenheng.

Figur 4.30: Oddsen for å benytte kontantstøtte i 12-22 måneder, 1-11 måneder og ikke i det hele tatt, sammenliknet med oddsen for å benytte full kontantstøtte. Barn født i perioden 1998-2006 fordelt etter andel sysselsatte kvinner i alderen 20-39 år i den økonomiske regionen.

Kilde: NAV

Resultatene fra regresjonsanalysen tyder likevel på at sysselsettingsnivået blant unge kvinner i regionen kan bidra til å forklare noe av variasjonen i bruk av kontantstøtte. Når vi kontrollerer for andre forklaringsfaktorer, finner vi at tilbøyeligheten til å benytte kontantstøtte av lengre varighet synker med økende sysselsetting (se Figur 4.30). Dette gjelder imidlertid bare inntil

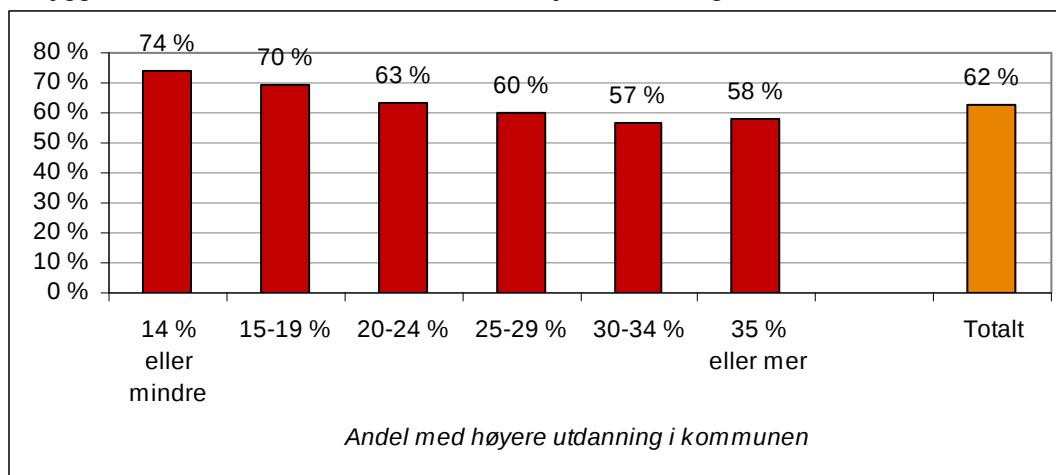
et visst punkt. Oddsen for å benytte full kontantstøtte var nemlig høyest i regioner hvor mer enn 90 prosent av kvinner i aldersgruppa 20-39 år var sysselsatte. Tilbøyeligheten til å *ikke* benytte kontantstøtte er sterkest når sysselsettingsnivået er på 83-90 prosent. Tilbøyeligheten til å benytte kontantstøtte i 1 til 11 måneder eller 12 til 22 måneder er sterkest når sysselsettingsnivået er på 83-86 prosent.

Disse resultatene tyder på at sysselsettingsnivået blant unge kvinner i regionen har en viss betydning for hvor vanlig det er å benytte kontantstøtte. Dette kan for eksempel ha sammenheng med hvor enkelt det er å få jobb, eller hvor stor sosial aksept det er for at småbarnsmødre er utarbeidende vs. hjemmearbeidende.

Utdanningsnivået i kommunen

Andelen med høyere utdanning i kommunen sier noe om arbeidsmarkedet og den sosiale sammensetningen av befolkningen. Generelt er det også høyere sysselsetting blant høyt utdannede. Figur 4.31 viser andelen av barna som ble født i 2007 som det er utbetalt kontantstøtte for, fordelt etter hvor stor andel av innbyggerne i bostedskommunen som har høyere utdanning. Figuren viser at andelen med kontantstøtte er høyere i kommunene som har en mindre andel med høyere utdanning enn i kommunene hvor utdanningsnivået er høyere.

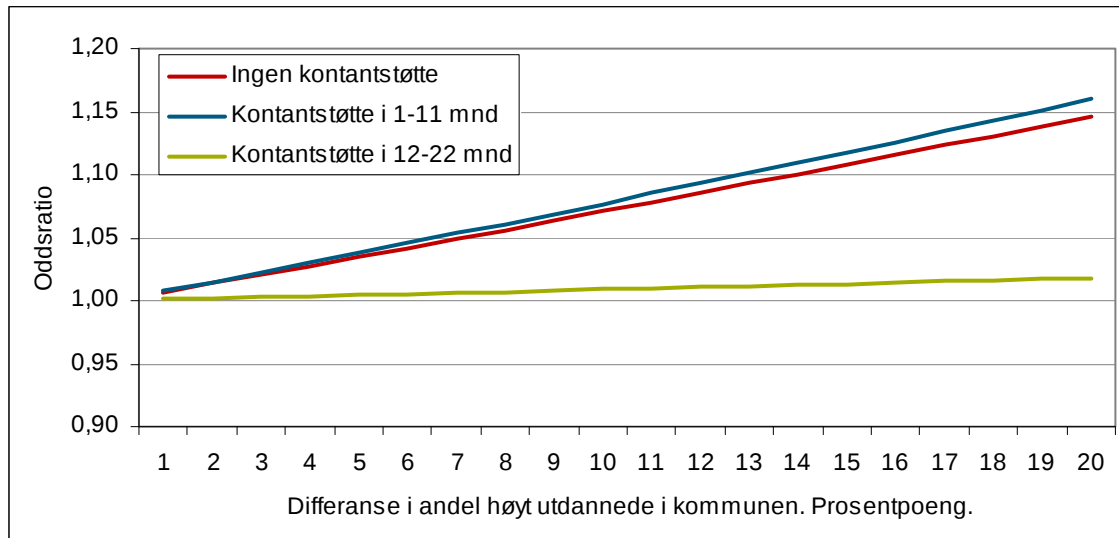
Figur 4.31: Andelen barn født i 2007 som det er utbetalt kontantstøtte for, fordelt etter hvor stor andel av innbyggerne i bostedskommunen som hadde høyere utdanning i 2008.

Kilde: NAV

Variabelen *andel høyt utdannede i kommunen* er en kontinuerlig variabel. Regresjonsanalysen viser at ved en økning på 10 prosentpoeng i andel høyt utdannede i kommunen er det sju prosent høyere odds for at foreldrene ikke benytter kontantstøtte i forhold til å ta kontantstøtte i maksimalt antall måneder (se Figur 4.32). Det er åtte prosent høyere odds for å ta ut kontantstøtte i 1 til 11 måneder sammenliknet med å ta ut kontantstøtte i maksimalt antall måneder. Vi ser at oddsen for å benytte kontantstøtte i 1 til 11 måneder og for å ikke benytte kontantstøtte utvikler seg ganske likt i forhold til utdanningsnivået. Dette resultatet henger sammen med at det kan være vanskelig å få barnehageplass akkurat når foreldrepengeperioden går ut, og at det derfor kan være tilfeldigheter som avgjør om foreldrene ikke mottar kontantstøtte eller om de mottar kontantstøtte i noen få måneder. De som har fått barnehageplass umiddelbart skiller seg ikke stort fra de som har mottatt kontantstøtte i 1 til 11 måneder.

Figur 4.32: Oddsen for å benytte kontantstøtte i 12-22 måneder, 1-11 måneder og ikke i det hele tatt, sammenliknet med oddsen for å benytte full kontantstøtte. Barn født i perioden 1998-2006 fordelt etter differanse i prosentpoeng i andel høyt utdannede i kommunen.

Kilde: NAV

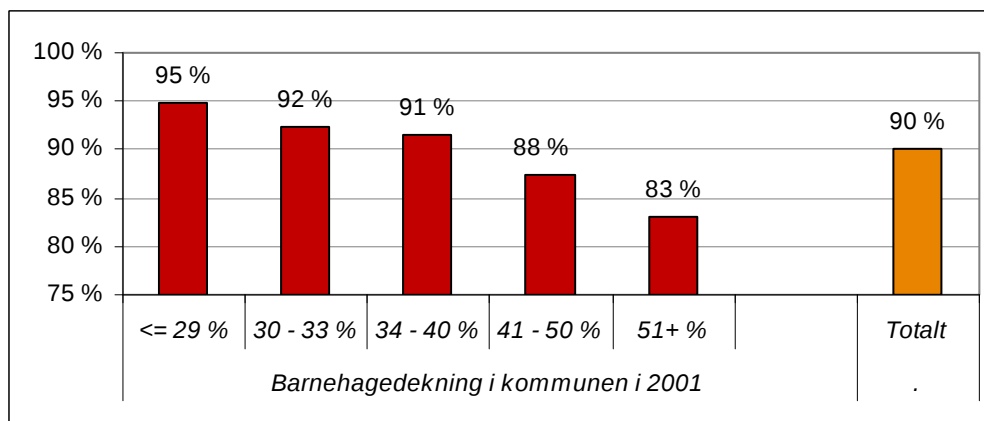
4.3.6 Andre geografiske variasjoner

Siden kontantstøtten ble innført, har andelen av ett- og toåringer som det utbetales kontantstøtte for gått ned over hele landet, men likevel har både nivået og utviklingen variert geografisk. I avsnittene nedenfor har vi sammenliknet andelen barn som det er utbetalt kontantstøtte for i 1998-kullet og 2007-kullet etter geografiske variable.

Barnehagedekning

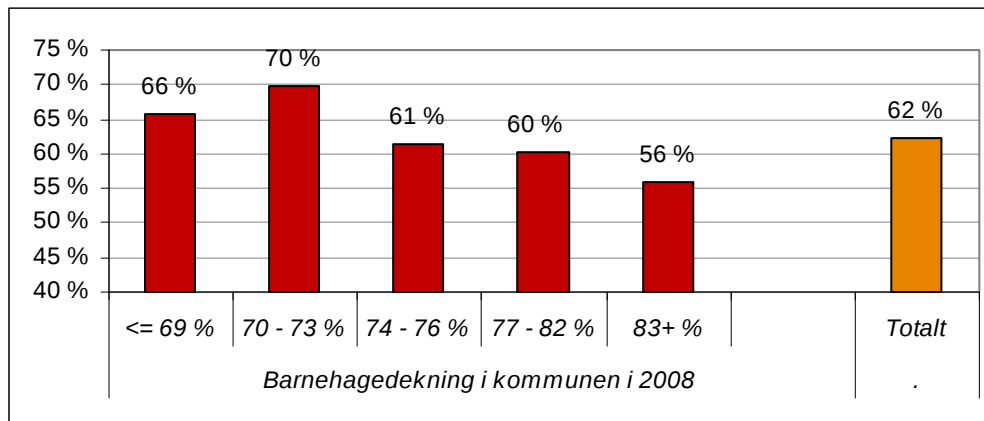
Økt barnehagedekning har vanligvis blitt oppgitt som den viktigste årsaken til nedgangen i bruk av kontantstøtte. Våre registerdata gir ikke mulighet for å skille mellom hvem som mottar kontantstøtte fordi de ikke *får* barnehageplass og hvem som mottar kontantstøtte fordi de ikke *ønsker* barnehageplass. Det er imidlertid grunn til å tro at den høye kontantstøttebruken de første årene bunner i mer utstrakt bruk av dagmamma enn hva som er tilfelle de senere år når barnehagedekningen har vært bedre. I så tilfelle er det ikke foreldrenes holdninger til barnehager som har endret seg, men heller barnehage tilbudet, slik at flere har mulighet til å få barnehageplass fra barnet er ett år gammelt.

Figur 4.33: Andel barn født i 2000 som det er utbetalt kontantstøtte for, fordelt etter hvor stor andel av ett- og toåringene i kommunen som hadde barnehageplass i 2001.

Kilde: NAV

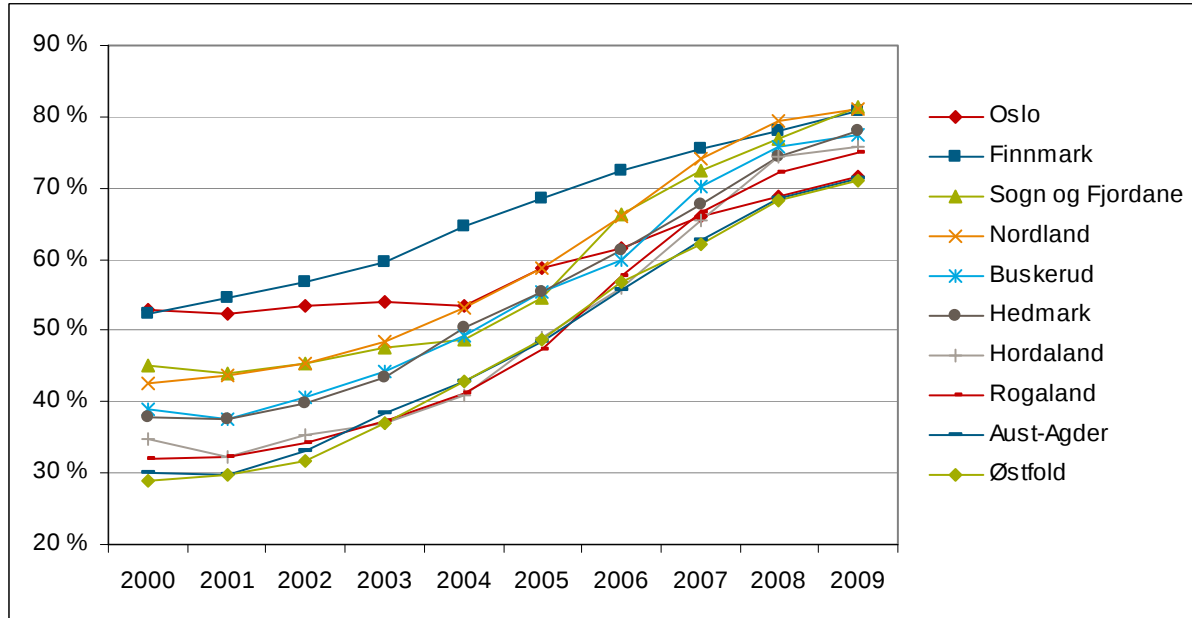
Figur 4.34: Andel barn født i 2007 som det er utbetalt kontantstøtte for, fordelt etter hvor stor andel av ett- og toåringene i kommunen som hadde barnehageplass i 2008.

Kilde: NAV

Som mål på barnehagedekningen har vi sett på andel ett- og toåringer i barnehage i årene 2001-2008. Figur 4.33 og Figur 4.34 viser andelen barn født i henholdsvis 2000 og 2007 som det er utbetalt kontantstøtte for i kommuner med ulike nivåer av barnehagedekning. Kommunene er delt inn i fem kategorier etter barnehagedekning året etter fødselen, og kategoriene er inndelt slik at hver kategori skal inneholde om lag 20 prosent av barna. Barnehagedekningen har økt sterkt fra 2001 til 2008, og kategoriene i de to figurene (Figur 4.33 og Figur 4.34) har derfor svært ulike verdier.

Figur 4.35: Andelen barn i alderen 1-2 år i barnehager, 2000-2009. De ti fylkene som har hatt minst økning i barnehagedekningen i perioden.

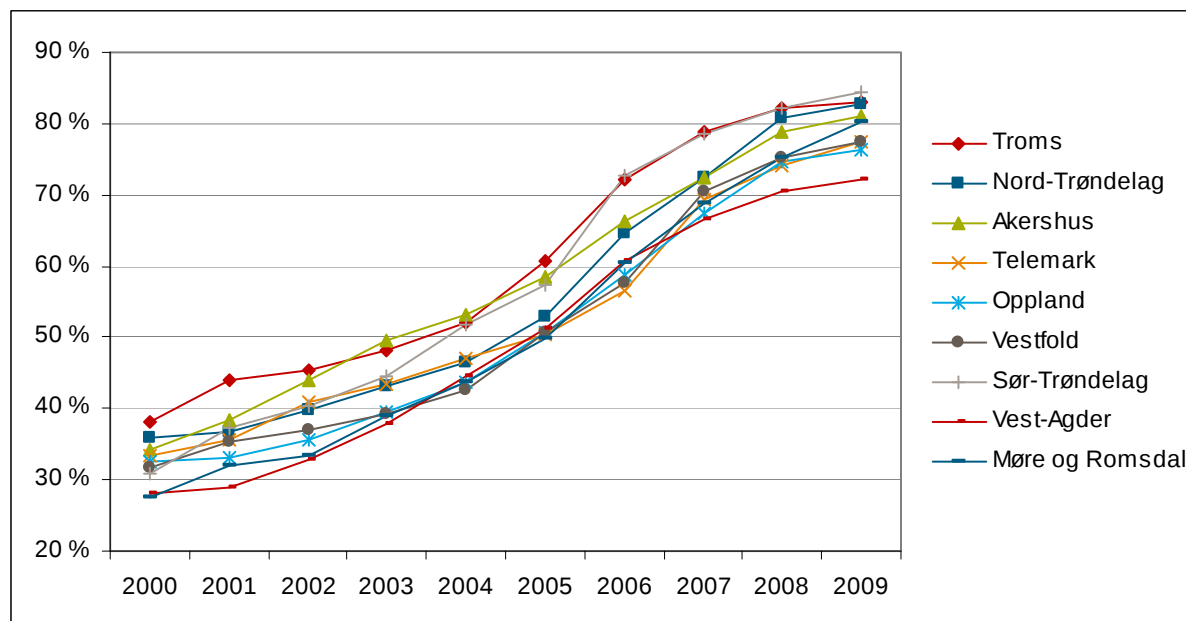

Kilde: SSB

Økt barnehagedekning er en viktig årsak til at kontantstøttebruken er lavere i 2007-kullet enn i 2000-kullet. Ved å se andelen som benyttet kontantstøtte i de to årskullene sammen med geografiske variasjoner i barnehagedekning, kan vi tydeligere se om det er en samvariasjon mellom barnehagedekning og kontantstøttebruk også innad i de enkelte årskullene. Figur 4.33 og Figur 4.34 viser at det er en klar negativ samvariasjon mellom barnehagedekningen i

kommunen og andelen som har benyttet kontantstøtte, noe som styrker hypotesen om at økt barnehagedekning har hatt stor betydning for nedgangen i bruk av kontantstøtte.

Figur 4.36: Andelen barn i alderen 1-2 år i barnehager, 2000-2009. De ni fylkene som har hatt størst økning i barnehagedekningen i perioden.

Kilde: SSB

Som vi kan se av Figur 4.35 og Figur 4.36, varierte barnehagedekningen i år 2000 fra under 30 prosent i Møre og Romsdal, Vest-Agder og Østfold til godt over 50 prosent i Oslo og Finnmark. Deretter har utbyggingen skjedd i noe ulikt tempo i de ulike fylkene. Figur 4.35 viser utviklingen i fylkene som har hatt minst økning, mens Figur 4.36 viser fylkene som har hatt den største økningen. Barnehagedekningen har relativt sett økt mest i Møre og Romsdal og Sør-Trøndelag i løpet av denne perioden, og minst i Oslo. I 2009 var barnehagedekningen for ett- og toåringer over 70 prosent i alle fylkene. Den var høyest i Sør-Trøndelag, der 85 prosent av ett- og toåringene hadde barnehageplass, tett fulgt av Troms og Nord-Trøndelag med 83 prosent. Barnehagedekningen var i 2009 lavest i Østfold, Aust-Agder, Oslo og Vest-Agder. Finnmark er det fylket som samlet sett har hatt den høyeste barnehagedekningen i perioden.

Samtidig som barnehagedekningen for ett- og toåringer har økt, har også andelen av barn i denne aldersgruppa som har fulltidsplass (33 timer i uka eller mer) i barnehage økt. Ved utgangen av 1999 hadde drøyt 45 200 ett- og toåringer plass i barnehage, og 66 prosent av disse hadde fulltidsplass. Ved utgangen av 2009 var tallet på ett- og toåringer med barnehageplass mer enn fordoblet, til 93 900, og 89 prosent av disse hadde fulltidsplass. Når andelen barn med heltidsplass i barnehage øker, vil andelen med kontantstøtte nødvendigvis gå ned.

Barnehagedekning i kommunen året etter fødsel er en kontinuerlig variabel og måles i prosent. Regresjonsanalysen viser at ved forskjell i ett prosentpoeng i barnehagedekning er det 4,5 prosent høyere odds for ikke å bruke kontantstøtte i det hele tatt sammenliknet med full kontantstøtte. Det er 3,9 prosent høyere odds for å bruke kontantstøtte i 1 til 11 måneder og 2,2 prosent høyere odds for å benytte kontantstøtte i 12 til 22 måneder sammenliknet med full kontantstøtte.

Ved en økning i barnehagedekning på 10 prosentpoeng når alt annet er likt vil det være 56 prosent høyere odds for å ikke benytte kontantstøtte sammenliknet med å benytte full kontantstøtte. Det er 47 prosent høyere odds for å benytte kontantstøtte i 1 til 11 måneder sammenliknet med full kontantstøtte og 25 prosent høyere odds for å benytte kontantstøtte i 12 til 22 måneder sammenliknet med full kontantstøtte. Ikke så overraskende, medfører god barnehagedekning at oddsen for å benytte full kontantstøtte blir lavere.

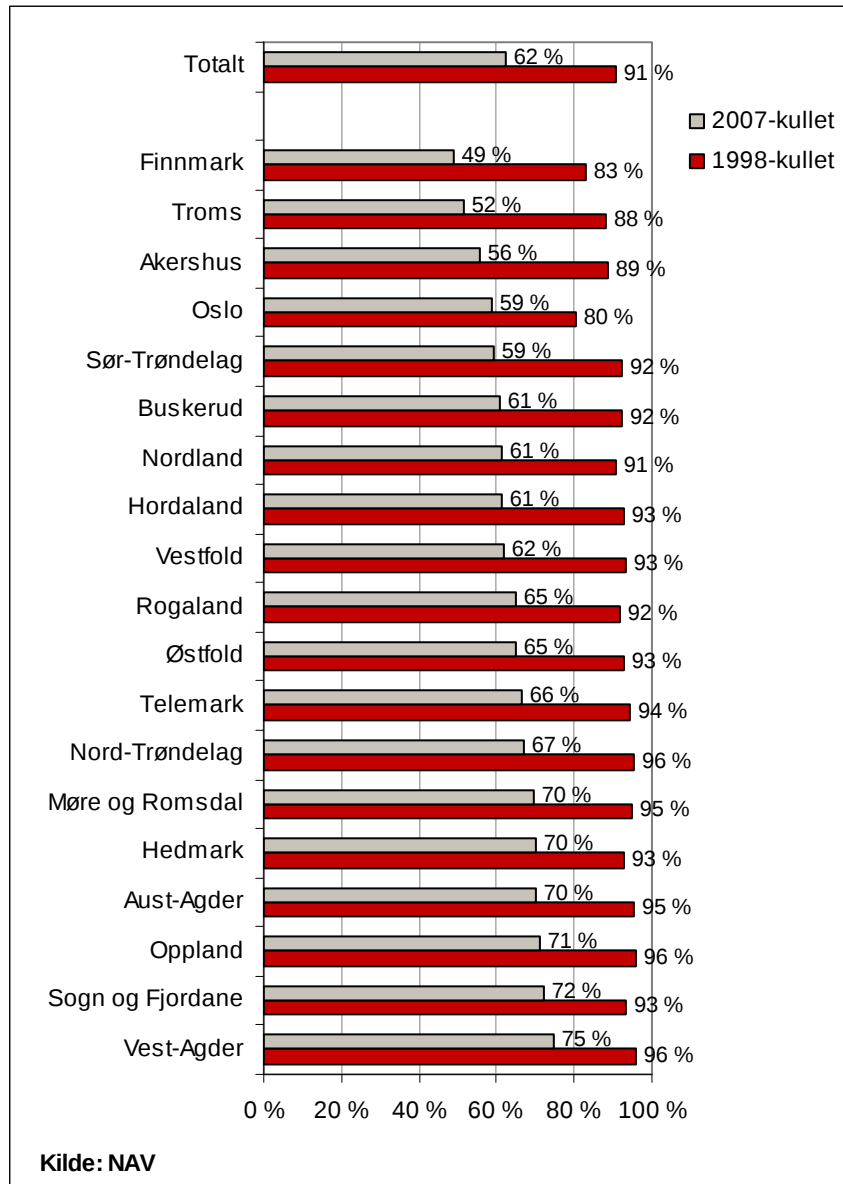
Figur 4.37: Andelen barn det har blitt utbetalt kontantstøtte for, fordelt på bostedsfylke. Barn født i 1998 og 2007.

Fylkesvisse variasjoner

Regresjonsanalysen viser at Finnmark, som er referansekategori, skiller seg ut ved å ha høyest odds for at foreldre ikke benytter kontantstøtte for sine barn i det hele tatt. De har gjennomgående lavest odds for å ta ut full kontantstøtte uavhengig av hvilken lengde på kontantstøtten man sammenlikner med. Foreldre bosatt i Oslo, Oppland og Vest-Agder har høyest tilbøyelighet til å ta ut kontantstøtte i maksimalt antall måneder. Foreldre i disse fylkene har mellom fire og fem ganger så høye odds for å velge maksimal lengde på kontantstøtten som å ikke benytte kontantstøtte i det hele tatt.

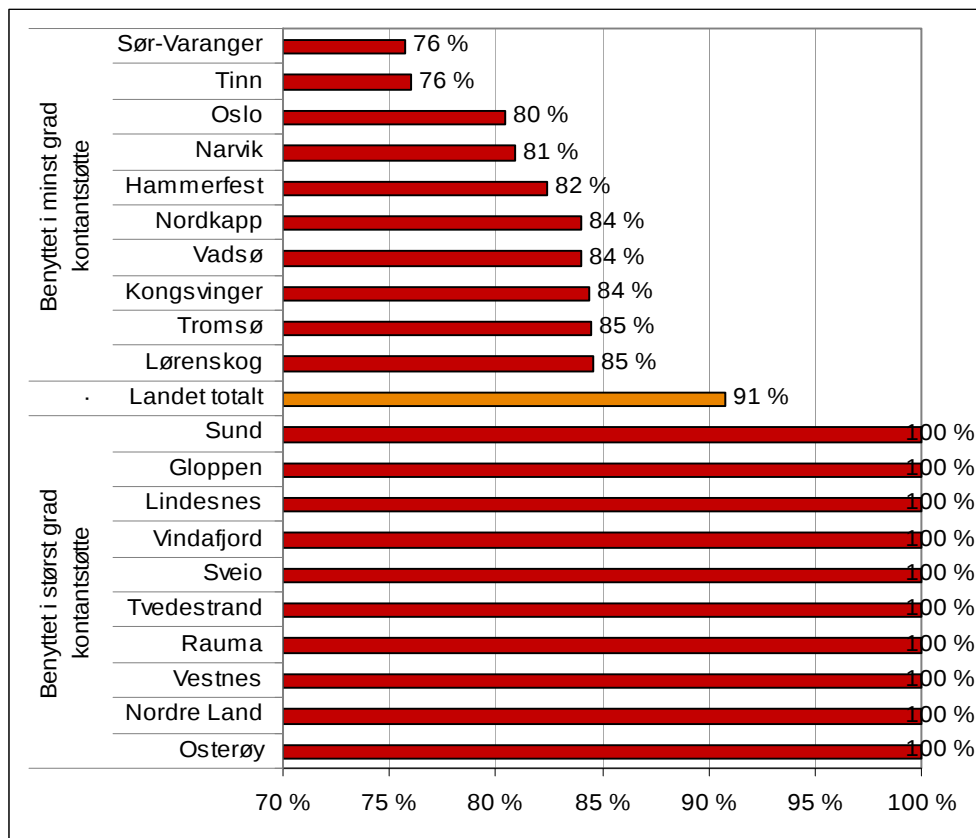
Kontantstøtten er mindre utbredt i Oslo enn i de fleste andre fylkene, både ved at andelen barn som

det har blitt utbetalt kontantstøtte for er lavere, og at den gjennomsnittlige varigheten av kontantstøttemottaket er kortere. Likevel viser regresjonsanalysen at foreldre bosatt i Oslo har en sterk tilbøyelighet til å benytte kontantstøtte i maksimalt antall måneder, *dersom alt annet er likt*. Foreldre i Oslo må derfor ha andre egenskaper som gjør at de er mindre tilbøyelige til å benytte kontantstøtte enn foreldre ellers i landet. Oslo skiller seg blant annet ut ved å ha de høyeste boligprisene og det høyeste utdanningsnivået, to forhold som begge trekker i retning av mindre tilbøyelighet til å benytte kontantstøtte.

Økonomiske vilkår, slik som boutgifter og inntekter, ser ut til å ha betydning for kontantstøttebruken blant småbarnsfamilier. Den geografiske fordelinga av boligpriser og inntekter medfører at økonomiske forhold til en viss grad sammenfaller med geografi. Det kan også være andre forhold som varierer geografisk og kan tenkes å ha betydning for kontantstøttebruken. Dette kan være strukturelle forhold, slik som barnehagedekning, i tillegg til sosiale og kulturelle forhold, slik som normer og holdninger til barneoppdragelse. Figur 4.37 viser andelen av barn født i 1998 og 2007 som det har blitt utbetalt kontantstøtte for i de ulike fylkene. For 1998-kullet var andelen som benyttet kontantstøtte høyere enn 90 prosent i alle fylker unntatt Oslo, Finnmark, Troms og Akershus. Kontantstøttebruken var høyest i Oppland, Vest-Agder, Nord-Trøndelag og Aust-Agder, der det ble utbetalt kontantstøtte for mer enn 95 prosent av barna født i 1998. For 2007-kullet var andelen som benyttet kontantstøtte lavest i Finnmark, Troms og Akershus, og høyest i Vest-Agder, Sogn og Fjordane og Oppland. Vi ser at det i stor grad er de samme fylkene som ligger henholdsvis høyest og lavest på kontantstøttebruk for 2007-kullet og 1998-kullet, selv om det i alle fylker har vært en betydelig nedgang i perioden. Troms og Finnmark har hatt den sterkeste nedgangen i bruk av kontantstøtte, både når vi ser på absolutte og relative tall. Nedgangen har vært minst i Vest-Agder og Sogn og Fjordane.

Figur 4.38: Andel av barn født i 1998 som det er utbetalt kontantstøtte for, fordelt på bostedskommune. Kommunene med høyest og lavest andel. Kun kommuner hvor det ble født minst 50 barn disse årene.

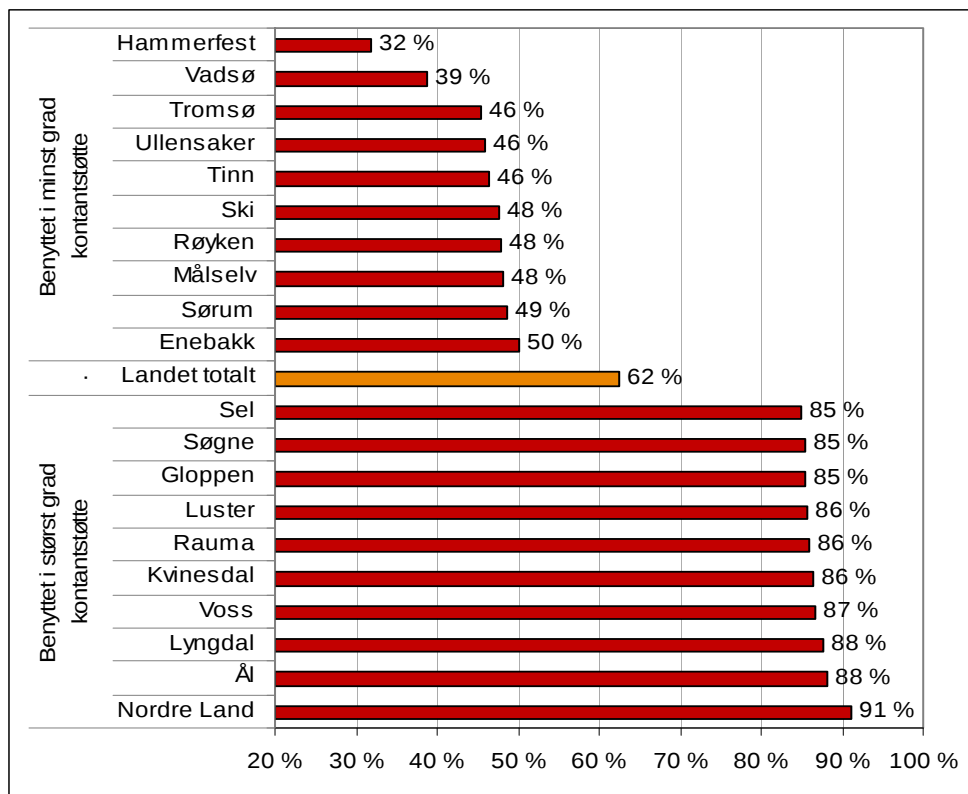
Kilde: NAV

Når vi ser på sammenhengen mellom barnehagedekning og kontantstøttebruk, er det enklest å se sammenhengen i fylkene som representerer ytterpunktene i henholdsvis barnehagedekning og kontantstøttebruk. Sammenliknet med snittet for fylkene hadde for eksempel Agder-fylkene lav barnehagedekning både i 2000 og 2009 og høy andel med kontantstøtte både i 1998- og 2007-kullet. I Finnmark og Troms har kontantstøttebruken vært spesielt lav, noe

som til en viss grad ser ut til å ha sammenheng med god barnehagedekning. I andre fylker ser ikke samvariasjonen mellom barnehagedekning og kontantstøttebruk ut til å være så sterk. Dersom vi ser på for eksempel Oppland og Sogn og Fjordane, har en ganske høy andel i disse fylkene benyttet kontantstøtte selv om barnehagedekningen også er relativt høy. Samvariasjonen mellom høy barnehagedekning og lav andel av kontantstøttebrukere er mindre enn en kanskje kunne forvente. Dette kan forklares med ulike bruk av deltids plass i barnehage, samt geografiske forskjeller i varigheten av kontantstøttemottak. Disse variasjonene kan tyde på at det er andre faktorer enn barnehagedekning som kan forklare mye av nedgangen i bruk av kontantstøtte.

Det er også en del variasjoner i bruken av kontantstøtte innenfor hvert enkelt fylke. Figur 4.38 og Figur 4.39 viser de ti kommunene som hadde henholdsvis høyest og lavest andel barn med kontantstøtte i 1998-kullet og 2007-kullet. Kun kommuner hvor det ble født minst 50 barn disse årene er tatt med. For 1998-kullet varierte kontantstøttebruken fra 76 prosent i Sør-Varanger og Tinn til 100 prosent i Osterøy, Nordre Land, Vestnes, Rauma, Tvedestrand, Sveio, Vindafjord, Lindesnes, Gloppen og Sund. Av disse ti kommunene ligger alle unntatt Nordre Land på Sør- og Vestlandet. Av de ti kommunene som hadde lavest kontantstøttebruk ligger seks i Nord-Norge og fire på Østlandet.

Figur 4.39: Andel av barn født i 2007 som det er utbetalt kontantstøtte for, fordelt på bostedskommune. Kommunene med høyest og lavest andel. Kun kommuner hvor det ble født minst 50 barn disse årene.

Kilde: NAV

For 2007-kullet ser vi at en del kommuner har holdt stand på henholdsvis toppen og bunnen av statistikken. Både Nordre Land, Rauma og Gloppen er fortsatt blant de ti øverste på lista, mens Hammerfest, Vadsø, Tromsø og Tinn fortsatt er blant de ti kommunene med lavest kontantstøttebruk. For 2007-kullet varierte andelen med kontantstøtte fra 32 prosent i Hammerfest til 91 prosent i Nordre Land. Variasjonen mellom kommuner var større for 2007-kullet enn for 1998-kullet.

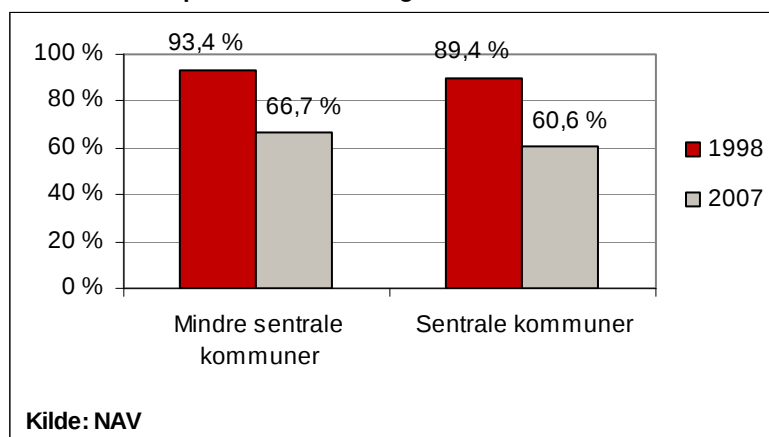
Når det gjelder å forklare forskjeller i bruken av kontantstøtte mellom kommuner, er det flere faktorer som kan ha betydning. For det første ser vi at geografi har betydning, på den måten at kommunene i henholdsvis toppen og bunnen av statistikken stort sett tilhører bestemte geografiske områder. Generelt er bruken av kontantstøtte lavest i Nord-Norge og i sentrale kommuner på Østlandet, mens den er høyest på Sør- og Vestlandet og i mindre sentrale kommuner på Østlandet. De geografiske forskjellene kan igjen være et resultat av flere faktorer, slik som barnehagedekning, arbeidsmarked, graden av likestilling mellom kjønnene og ulike holdninger til barnetilsyn.

Sentralitet

Både for barn født i 1998 og for barn født i 2007 var det en større andel av familier i mindre sentrale kommuner⁹ enn av familier i sentrale kommuner som benyttet kontantstøtte. Både i sentrale kommuner og i mindre sentrale kommuner har det vært en betydelig nedgang i andelen som benytter kontantstøtte, men kontantstøttebruken har sunket mer i sentrale kommuner enn i mindre sentrale kommuner, slik at forskjellen har økt i løpet av perioden.

Figur 4.40 viser andelen av barn født i 1998 og 2007 som det er utbetalt kontantstøtte for i sentrale og mindre sentrale kommuner. Det har vært en nedgang på 28 prosentpoeng i sentrale kommuner, mens nedgangen har vært på 26 prosentpoeng i mindre sentrale kommuner.

Figur 4.40: Andelen barn født i 1998 og 2007 som det er utbetalt kontantstøtte for, fordelt etter bostedskommune på fødselstidspunktet. Sentrale og mindre sentrale kommuner.

Regresjonsanalysen viser at foreldre i mindre sentrale kommuner har sterkere tilbøyelighet til å benytte kontantstøtte i maksimalt antall måneder enn foreldre i sentrale kommuner. Foreldre i sentrale kommuner har 16 prosent høyere odds for å ikke benytte kontantstøtte i det hele tatt enn for å benytte full kontantstøtte, og de har også sterkere tilbøyelighet til å benytte kontantstøtte i 1-11 eller 12 til 22 måneder sammenliknet med maksimal kontantstøtte i 23 eller 24 måneder.

Det kan være flere årsaker til at bruk av kontantstøtte er mindre utbredt i de mest sentrale kommunene, og at nedgangen har vært enda større der enn i de mindre sentrale kommunene. Noe av forklaringen kan ligge i hva slags handlingsrom foreldrene har.

I tiden før den store barnehageutbyggingen startet, var det mangel på barnehager spesielt i mange sentrale kommuner. Oslo og Bergen er blant de kommunene som har hatt størst problemer med å nå full barnehagedekning. Lav barnehagedekning tvinger foreldre som ønsker barnehageplass til å finne andre løsninger. Ettersom barnehagedekningen blir bedre, er det derfor naturlig at andelen kontantstøttemottakere vil falle betydelig i disse kommunene.

⁹ Etter SSBs Standard for kommuneklassifisering. *Sentrale kommuner* omfatter et landsdelssenter eller et tettsted med et folketall på minst 50 000, eller ligger innenfor 75 minutters (for Oslo: 90 minutters) reisetid til sentrum av et slikt tettsted. Vi har valgt å slå sammen *noe sentrale*, *mindre sentrale* og *minst sentrale kommuner*, og omtaler disse som *mindre sentrale kommuner*.

Barnehagedekningen er fortsatt mangelfull i for eksempel Oslo, og det kan derfor tenkes at forskjellene mellom sentrale og mindre sentrale kommuner vil bli enda større etter hvert som tilbudet bedre dekker etterspørselen.

Tidligere undersøkelser har vist at barnehagebruk øker med foreldres utdanning, og at foreldre med høyere utdanning søker barnehageplass til sine barn tidligere enn andre (se for eksempel Ellingsæter & Gulbrandsen 2003, s. 39-42). Selv om de sosioøkonomiske forskjellene i barnehagebruk blir mindre ettersom barnehagedekningen øker, kan de kanskje forklare noe av ulikheten i bruk av kontantstøtte mellom sentrale og mindre sentrale kommuner. Det er en større andel av befolkningen i sentrale kommuner enn i mindre sentrale kommuner som har høyere utdanning. Det er ikke tilfeldig hvem som bor i de sentrale kommunene. Mange har flyttet dit nettopp for å ta en utdanning, eller for å få en relevant jobb. Utdannings- og yrkesvalg kan være bakenforliggende faktorer som bidrar til å forklare både bosted og forskjeller i bruk av kontantstøtte.

En annen forklaringsfaktor er at arbeidsmarkedet i de mindre sentrale kommunene er mindre enn arbeidsmarkedet i sentrale kommuner. Dette kan ha betydning for foreldrenes yrkesdeltakelse, og hvor stor andel av foreldrene (spesielt mødrene) som har en jobb å gå tilbake til etter endt foreldrepermisjon. Lengre avstander og reisetid i de mindre sentrale kommunene kan også bidra til at foreldre utsetter barnehageoppstarten.

Andelen innvandrere er høyere i Oslo og de andre største byene enn andre steder i landet. Siden innvandrere er overrepresentert blant kontantstøttemottakerne, kan dette påvirke tallene i retning av høyere andel kontantstøttemottakere i sentrale kommuner. Forskjellen mellom sentrale og mindre sentrale kommuner ville altså trolig vært større dersom andelen innvandrere hadde vært like høy i sentrale og mindre sentrale kommuner.

Finnmark og Troms er de to fylkene som har lavest andel kontantstøttemottakere. Disse er også blant de fylkene som har minst andel sentrale kommuner (3 av 25 i Troms, og ingen i Finnmark). Finnmark og Troms bidrar til å trekke ned andelen med kontantstøtte i mindre sentrale kommuner. Dette betyr at dersom vi ser bort fra de to nordligste fylkene, er forskjellen i kontantstøttebruk mellom sentrale og mindre sentrale kommuner større enn det Figur 4.40 tilsier.

Boligpriser

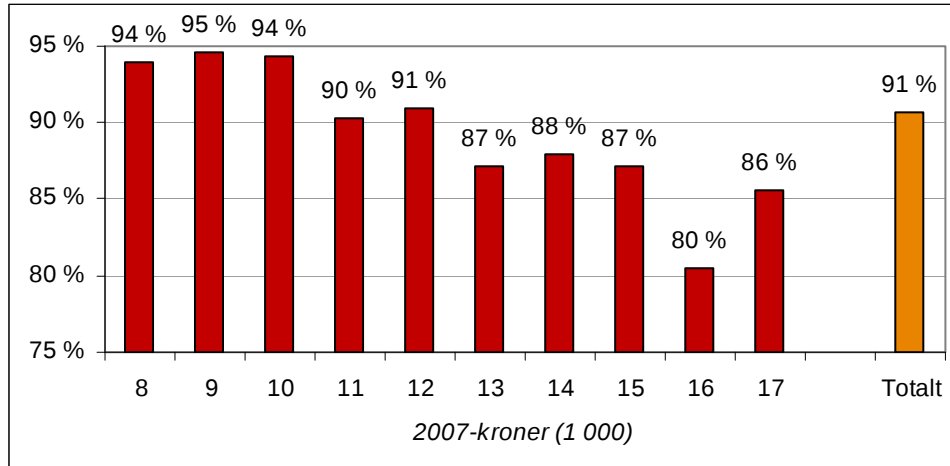
Prisen på boliger i et område sier noe om tilbud og etterspørsel etter boliger, men det sier også noe om levekostnadene i det aktuelle området. I perioden vi undersøker har det vært en kraftig økning i boligprisene over hele landet. Fra 1998 til 2007 økte prisen for en gjennomsnittsbolig på ca 100 kvadratmeter fra 12 100 kr¹⁰ til 24 500 kr per kvadratmeter (NEF, EFF, Econ og Finn.no 2009). I omtrent samme periode, fra 1997 til 2007, økte husholdningenes samlede boutgifter med 81 prosent (SSB). Mesteparten av økningen i boutgiftene skjedde etter 2004, og skyldes til dels en sterk økning i boligkjøpsprisen som følge av økte boligpriser, og dels en økning i utlånsrenten. For en gjennomsnittlig småbarnsfamilie økte gjestående boliglån med om lag 500 000 kr fra 2004 til 2007 (SSB).

Selv om boligprisene har økt i alle deler av Norge er det store variasjoner i prisnivået, og de geografiske forskjellene har økt. I 1998 var kvadratmeterprisen i underkant av dobbelt så høy i områdene med de høyeste boligprisene som i områdene med de laveste boligprisene. I 2007

¹⁰ 2007-kroner.

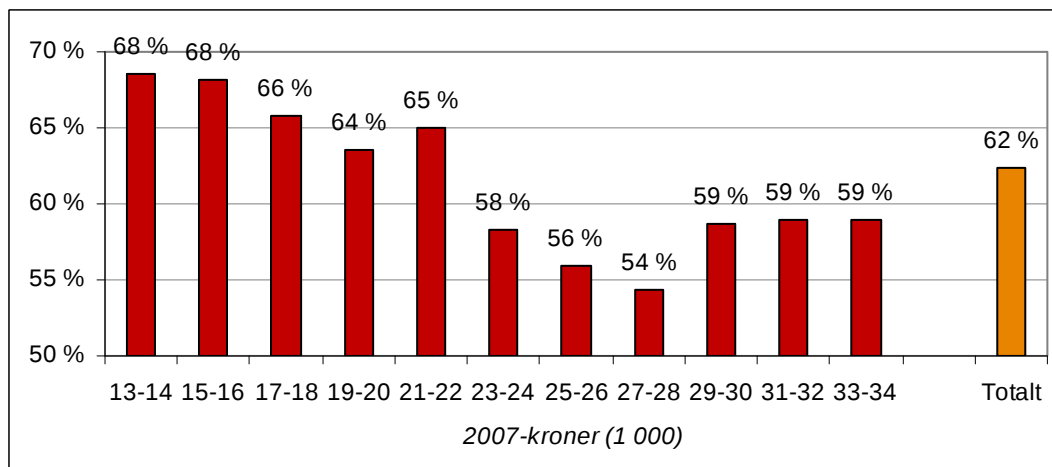
hadde forskjellene økt slik at kvadratmeterprisen var to og en halv ganger så høy i de dyreste områdene som i de billigste områdene (NEF, EFF, Econ og Finn.no 2009).

Figur 4.41: Andelen barn født i 1998 som det har blitt utbetalt kontantstøtte for, fordelt etter pris for en gjennomsnittsbolig på 100 m² i bostedskommunen/-regionen i fødselsåret. Boligprisen er målt i 2007-kroner pr m² og avrundet til nærmeste 1 000.

Kilde: NEF, EFF, Econ, Finn.no og NAV

Figur 4.42: Andelen barn født i 2007 som det har blitt utbetalt kontantstøtte for, fordelt etter boligpris for en gjennomsnittsbolig på 100 m² i bostedskommunen/-regionen i fødselsåret. Boligprisen er målt i 2007-kroner pr m² og avrundet til nærmeste 1 000.

Kilde: NEF, EFF, Econ, Finn.no og NAV

For familier med omsorg for små barn vil boutgiftene kunne være bestemmende for om en eller begge foreldrene har økonomisk mulighet for å ha redusert arbeidstid eller la være å arbeide i det hele tatt for kortere eller lengre perioder. I områder med høye boligpriser vil det å skaffe seg en familievennlig bolig i mange tilfeller kreve to fulle inntekter, slik at det økonomisk sett er vanskeligere å arbeide redusert. I Figur 4.41 og Figur 4.42 vises andelen av barn født i henholdsvis 1998 og 2007 som det har blitt utbetalt kontantstøtte for, fordelt etter hvilket nivå boligprisene i bostedskommunen, -regionen eller -fylket lå på i fødselsåret. Boligprisene er fordelt på kommunenivå i 15 av landets største byer utenom Oslo, samt i Asker og Bærum. Ellers er boligprisene et gjennomsnitt for regionen eller fylket (se Vedlegg 3: Boligpriser). Som vi ser av figurene var andelen som benyttet kontantstøtte i minst en måned høyere blant familier bosatt i områder med lavere boligpriser enn blant familier bosatt

i områder med høyere boligpriser. Denne samvariasjonen finner vi både i 1998 (Figur 4.41) og i 2007 (Figur 4.42).

Som vi ser av figurene, er ikke samvariasjonen mellom boligpris og andelen som benytter kontantstøtte helt lineær. For begge årskullene er det et lite "hopp" i andelen med kontantstøtte når vi kommer øverst i boligprisstatistikken. For 1998-kullet var det Bærum som utgjorde hoppet, mens det for 2007-kullet var Oslo, Bærum og Stavanger. Disse områdene skiller seg ut ved å ha de høyeste boligprisene, samtidig som andelen med kontantstøtte er relativt høy.

For 1998-kullet kan noe av forklaringen ligge i dagmammabruk. Siden barnehagedekningen var såpass lav, benyttet en del foreldre seg av alternative barnetilsynsordninger. På denne måten kan mange ha forbedret sine muligheter til å ha to fulle inntekter i tillegg til kontantstøtte.

For 2007-kullet er det sannsynligvis flere forhold som spiller inn. Oslo skiller seg ut fra resten av landet blant annet ved at andelen innvandrere er høyere. Innvandrerfamilier, spesielt de som kommer fra Asia og Afrika, benytter kontantstøtte i større grad enn andre småbarnsfamilier. Dette bidrar til å trekke opp andelen med kontantstøtte i Oslo. Innvandrerfamilier bor trangere enn befolkningen ellers (SSB). Det å bo trangt medfører lavere boutgifter, noe som øker muligheten for å klare seg med mindre enn to fulle inntekter. En annen faktor som kan ha betydning for kontantstøttebruken er inntekt. Gjennomsnittsinntektene til foreldrene i Oslo, Bærum og Stavanger er blant de høyeste i landet. Dette kan påvirke kontantstøttebruken i motsatt retning av de høye boligprisene, på den måten at høy inntekt hos den ene av foreldrene kan gjøre det mulig for den andre å redusere sin arbeidstid for å være hjemme med små barn.

Hvor barnefamilier velger å bosette seg kan også være påvirket av boligprisene. I de største byene, slik som Oslo, Bergen og Trondheim, varierer prisene ganske mye mellom de ulike bydelene, og barnefamilier har derfor flere alternativer når det gjelder prisnivå innenfor et begrenset geografisk område. Selv om boligprisene i de største byene er differensiert, vil imidlertid prisen for en familiebolig være høyere her enn i omkringliggende eller mindre sentrale strøk. I Figur 4.41 og Figur 4.42 har vi ikke fordelt boligprisene på bydeler i de største byene, men benyttet gjennomsnittsprisen (se Vedlegg 3: Boligpriser).

Regresjonsanalysen omfatter kun foreldre med barn født i 2008. I modellen er boligpriser en kontinuerlig variabel med 100 kroners intervaller. Når vi sammenliknet ingen kontantstøtte med full kontantstøtte ser vi at når boligprisen øker med 5 000 kr er det 80 prosent høyere odds for å ikke benytte kontantstøtte sammenliknet med å benytte full kontantstøtte. Dersom differansen øker til 10 000 er det over tre ganger så høy odds for å ikke benytte kontantstøtte sammenliknet med å benytte full kontantstøtte. Boligpris har altså stor betydning for om foreldrene velger å motta kontantstøtte. Det er nesten like høy odds for å benytte kontantstøtte i 1 til 11 måneder som ingen kontantstøtte sammenliknet med full kontantstøtte, både ved en differanse på 5 000 og 10 000 kr.

Det er også betydelig høyere odds for å velge 12 til 22 måneder med kontantstøtte enn full kontantstøtte ved en økning i boligprisen på 5 000 og 10 000 kr, men oddsen for å benytte kontantstøtte i 12 til 22 måneder er noe lavere enn oddsen for å benytte kontantstøtte i 1 til 11 måneder eller ikke i det hele tatt. Det er 66 prosent høyere odds for å benytte kontantstøtte i 12 til 22 måneder i forhold til full kontantstøtte ved en økning på 5 000 kr, og 2,7 ganger så høy odds ved en økning på 10 000 kr.

5 Spørreundersøkelse om bruk av kontantstøtte blant foreldre som fikk barn i 2008

Foreldre har ulike holdninger og preferanser når det gjelder barnetilsyn for barn mellom ett og tre år. Ved hjelp av statistikk over tallet på kontantstøttemottakere (NAV) og statistikk over andel ett- og toåringer i barnehage (SSB) kan vi si noe om tilbud og etterspørsel etter barnehageplasser for denne aldersgruppa. De siste årene har det vært en sterk nedgang i tallet på kontantstøttemottakere, samtidig som det har vært en sterk økning i tallet på barnehageplasser. Utviklingen antyder at etterspørselen etter barnehageplasser for ett- og toåringer har vært, og er, større enn tilbudet. Ut fra kontantstøttestatistikken kan vi imidlertid ikke vite hvem eller hvor mange av kontantstøttemottakerne som egentlig ønsker barnehageplass, eller hva som er motivasjonen for å velge å være hjemme med små barn. Det er fortsatt ikke full barnehagedekning, og barn født etter 1. september 2008 har for eksempel ikke rett til barnehageplass før høsten 2010.

I april/mai i år gjennomførte vi en spørreundersøkelse rettet mot foreldre¹¹ til barn født i 2008. Spørreundersøkelser gir muligheten til å innhente informasjon om blant annet holdninger og ønsker, og formålet med denne undersøkelsen har vært å supplere den informasjonen NAV har i sine registerdata ved å finne ut mer om foreldrenes foretrukne barnetilsyn og motivasjon for å benytte kontantstøtte.

Vi har spurt foreldrene i utvalget om hvilken type tilsyn de foretrekker for barnet i ulike aldre, om de fikk barnehage på ønsket tidspunkt, og ved hvilken alder de ønsker/ønsket at barnet skal/skulle starte i barnehage. Foreldrene som har mottatt kontantstøtte er i tillegg blitt spurt om hvem som passer/passet barnet på dagtid i den perioden de mottar/mottok kontantstøtte og hva som er hovedårsaken til at de mottar/mottok kontantstøtte.

På sistnevnte spørsmål oppga foreldrene om de mottok kontantstøtte fordi de 1) ønsket, men ikke fikk barnehageplass, 2) ønsket fulltidsplass, men kun fikk deltidsplass, eller 3) ikke ønsket å benytte heltidsplass i barnehage. På bakgrunn av dette kan kontantstøttemottakerne deles i to grupper: Foreldre som henholdsvis *frivillig* og *ufrivillig* ikke har benyttet barnehage fra barnet var ett år. I den første gruppa har vi foreldre som foretrekker å utsette barnehageoppstarten, og som dermed aktivt har valgt å benytte kontantstøtten. I den andre gruppa har vi foreldre som ønsket at barnet skulle begynne i barnehage fra det var ett år, men som har mottatt kontantstøtte i påvente av barnehageplass. For enkelhets skyld vil vi i resten av rapporten omtale disse gruppene som henholdsvis ”frivillige” og ”ufrivillige” kontantstøttemottakere.

5.1 Problemstillinger

Ved hjelp av svarene på spørreundersøkelsen vil vi forsøke å besvare følgende problemstillinger:

- *Hva karakteriserer foreldrepar med ulike holdninger til barnehage og barneomsorg med tanke på blant annet utdanningsnivå og arbeidsmarkedstilknytning?*
- *Hvilke motivasjonsfaktorer ligger til grunn for å benytte kontantstøtte i dag, når antallet mottakere er historisk lavt?*

¹¹ Med foreldre menes både foreldre og foresatte

5.2 Datagrunnlag

NAV gjennomførte en spørreundersøkelse om bruk av kontantstøtte i perioden april til mai 2010. Utvalget ble trukket tilfeldig blant barn født i 2008, og besto totalt av 3 866 barn. Spørreskjema ble sendt per post, adressert til foresatte til barna i utvalget. Spørreskjemaet henvendte seg til barnets foresatte, og vi tolker svarene som foreldreparets felles mening. 63 prosent har besvart undersøkelsen, og ifølge frafallsanalysene gir disse god representativitet for populasjonen de representerer. Utvalget er stratifisert på fylke, og resultatene er derfor vektet for å gi representative resultater på nasjonalt nivå. Totalen (N) som oppgis er også vektet. Utvalget er ikke trukket med hensyn til å kunne fordele svarene på fødeland eller innvandrerbakgrunn.

5.3 Resultater fra spørreundersøkelsen

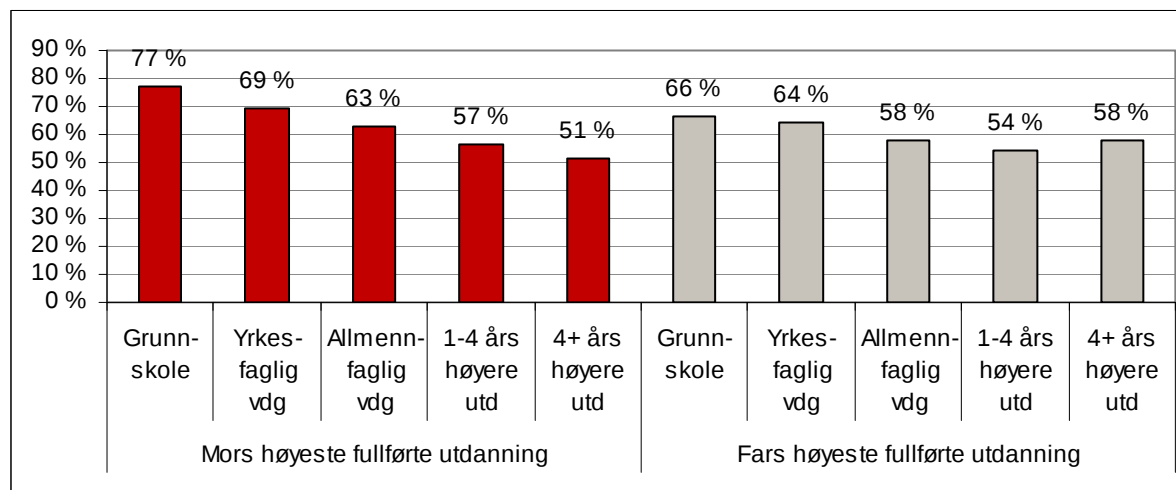
5.3.1 Tre av fem har mottatt kontantstøtte

På tidspunktet for spørreundersøkelsen var de eldste barna i utvalget 2 år og 4 måneder mens de yngste var ett år yngre. Det er derfor stor spredning i hvor lenge foreldrene til disse barna kan ha benyttet både kontantstøtte og barnehage. På tidspunktet for spørreundersøkelsen oppga 60 prosent av foreldrene at de mottok eller hadde mottatt kontantstøtte.

Foreldre med lav utdanning mottar i størst grad kontantstøtte

Som vi kan se av Figur 5.1 er det en sterk samvariasjon mellom foreldrenes utdanningsnivå og tilbøyeligheten til å benytte kontantstøtte. Andelen kontantstøttemottakere er høyest i familier hvor mor eller far har grunnskole som sin høyeste utdanning, og faller med økende utdanningsnivå. Dette har sammenheng med at foretrukket barnetilsyn også varierer med foreldrenes utdanningsnivå (jf. Figur 5.22, side 63). Foreldre med lavere utdanning foretrekker i større grad at mor eller far passer barnet, og mottar derfor i større grad kontantstøtte.

Figur 5.1: Andelen som oppgir at de mottar eller har mottatt kontantstøtte, fordelt etter mors og fars høyeste fullførte utdanning.

Kilde: NAV

Andelen som har mottatt kontantstøtte er høyest i familier hvor mors høyeste fullførte utdanning er grunnskole. Av disse familiene har 77 prosent mottatt kontantstøtte. Andelen

som har mottatt kontantstøtte er lavest i familier hvor mor har mer enn fire års høyere utdanning. Av disse har 51 prosent mottatt kontantstøtte.

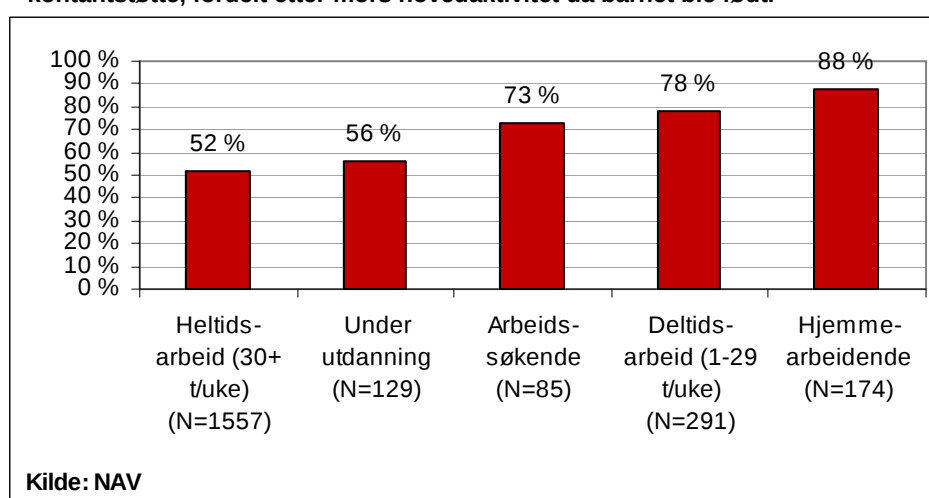
Mødre med sterk tilknytning til arbeidslivet mottar i minst grad kontantstøtte

Figur 5.2: Andelen foreldre som oppgir at de mottar eller har mottatt kontantstøtte, fordelt etter mors hovedaktivitet da barnet ble født.

viser at blant mødre som var hjemmearbeidende da barnet ble født er det 89 prosent som mottar eller har mottatt kontantstøtte. Antallet hjemmearbeidende er imidlertid lavt, slik at dette utgjør en liten gruppe. De aller fleste mødrene var i heltidsarbeid da barnet ble født, og det er også i denne gruppa vi finner den laveste andelen kontantstøttemottakere. Blant mødre som arbeidet heltid da barnet ble født har 52 prosent mottatt kontantstøtte.

Figur 5.2: Andelen foreldre som oppgir at de mottar eller har mottatt kontantstøtte, fordelt etter mors hovedaktivitet da barnet ble født.

Personer som er i heltidsarbeid har en etablert tilknytning til arbeidslivet, noe som mødre under utdanning og mødre som er hjemmeværende eller arbeidssøkende mangler. Deltidsarbeid indikerer ikke den

samme sterke tilknytningen til arbeidslivet som heltidsarbeid, og som vi kan se av Figur 5.2, har 78 prosent av mødre som var i deltidsarbeid før barnet ble født mottatt kontantstøtte. Dette henger også sammen med at det er lettere å kombinere deltidsarbeid med kontantstøtte. Mødre som jobbet deltid før fødselen hadde i noe høyere grad minst ett barn fra før. 48 prosent av mødrene som arbeidet deltid før fødselen hadde barn fra før, mens dette gjaldt 39 prosent av mødrene som arbeidet heltid før fødselen.

5.3.2 En av fire med kontantstøtte ønsker barnehageplass

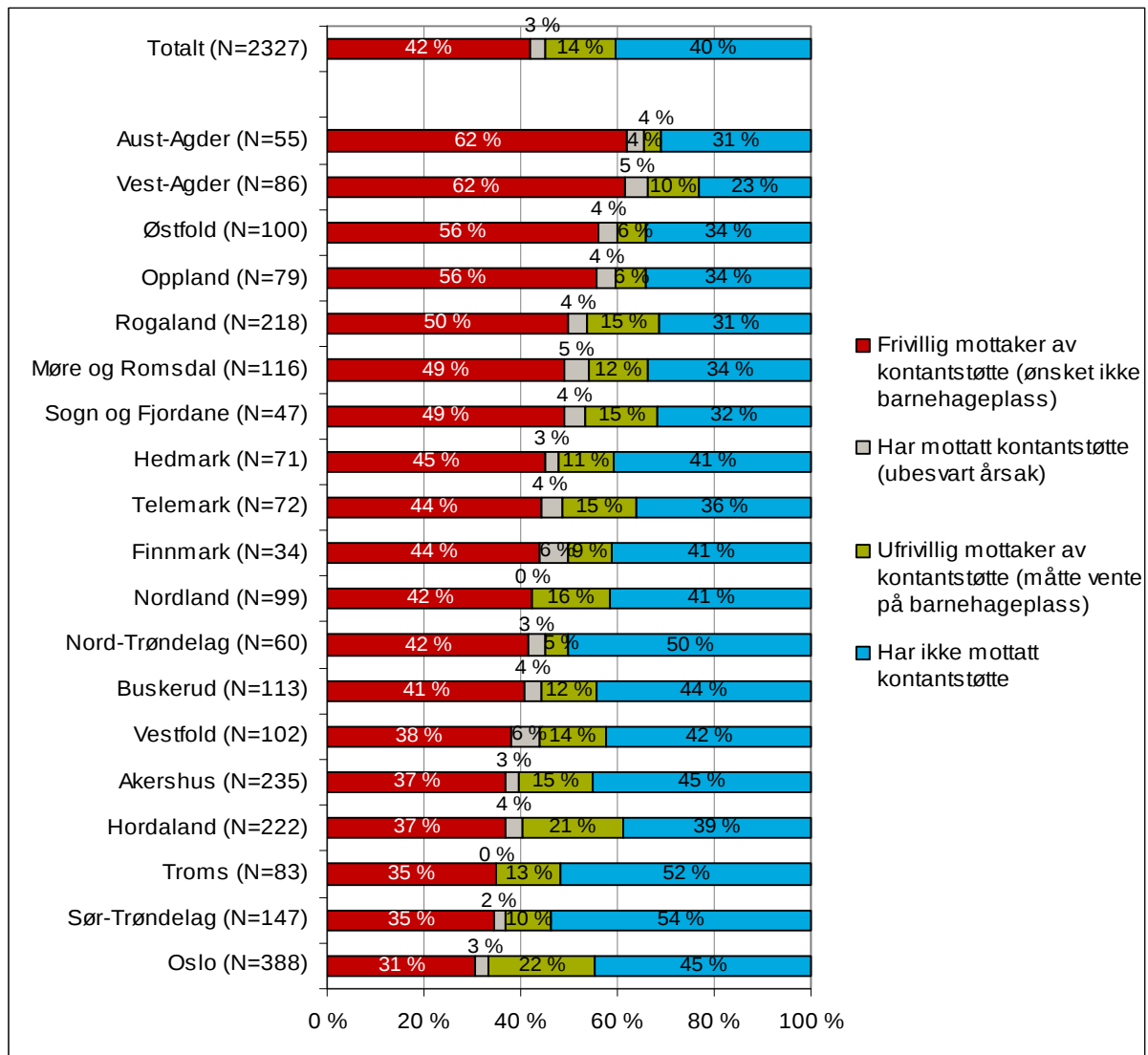
Som vi har sett oppga 60 prosent av foreldrene i utvalget at de hadde mottatt kontantstøtte. På spørsmål om hva som var hovedårsaken til dette, svarte 74 prosent av kontantstøttemottakerne at de ikke ønsket å benytte heltidsplass i barnehage. De resterende 26 prosentene ønsket heltidsplass i barnehage fra barnet var ett år, men hadde ikke fått plass på ønsket tidspunkt. Totalt i utvalget er det dermed 58 prosent som har gitt uttrykk for at de ønsket heltidsplass i barnehage fra barnet var ett år.

Kontantstøttemottakere i Oslo ønsket i størst grad barnehage

Andelen foreldre som ønsker barnehage fra barnet er ett år og andelen som velger å utsette barnehageoppstarten varierer fra fylke til fylke. Som vi kan se av Figur 5.3 er andelen som ikke ønsket barnehageplass fra barnet var ett år, og som har valgt kontantstøtte frivillig,

høyest i Aust-Agder, Vest-Agder, Østfold og Oppland. Mer enn halvparten av foreldrene i disse fylkene ønsket ikke heltidsplass i barnehage fra barnet var ett år.

Figur 5.3: Prosentandel som frivillig og ufrivillig har mottatt kontantstøtte, samt som ikke har mottatt kontantstøtte, fordelt etter bostedsfylke.

Kilde: NAV

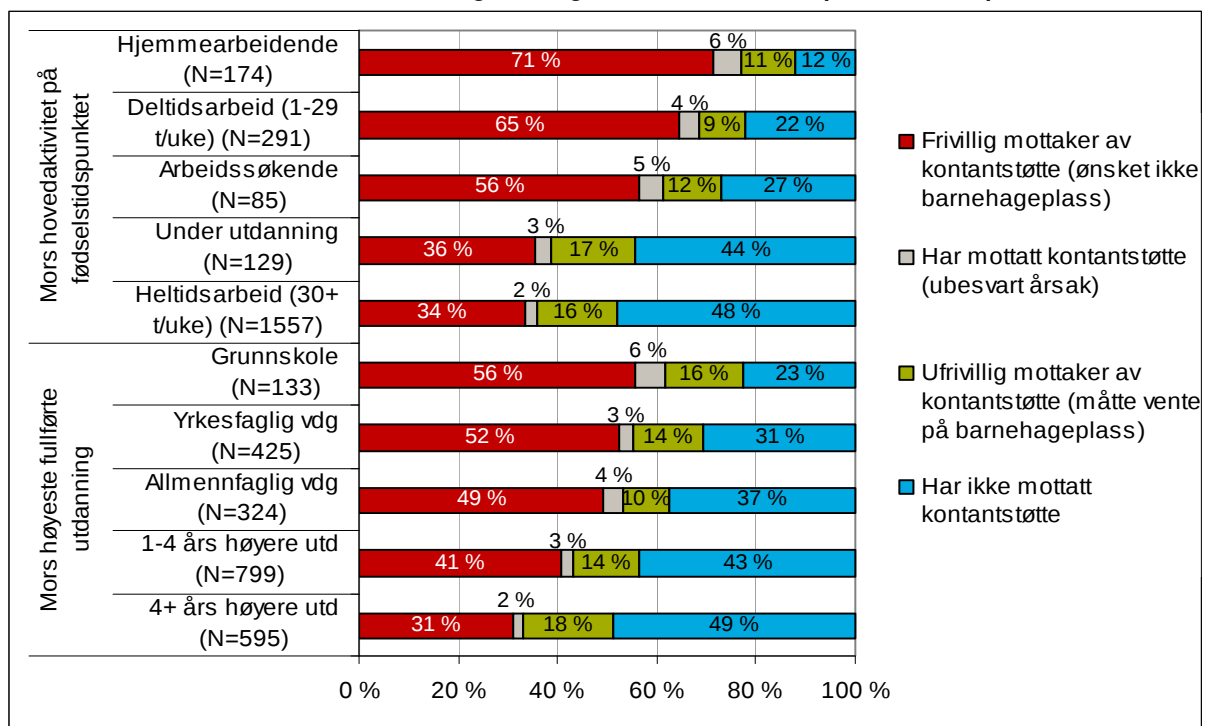
Motsatt ser vi at andelen som ufrivillig har mottatt kontantstøtte er høyest i Oslo og Hordaland. Her har drøyt en av fem foreldre mottatt kontantstøtte ufrivillig, mens de egentlig ønsket barnehageplass. At andelen ufrivillige kontantstøttlemottakere i disse fylkene er såpass høy, henger sammen med at barnehagedekningen har vært dårligere enn i landet ellers. Andelen ufrivillige kontantstøttlemottakere er lavest i Aust-Agder, Nord-Trøndelag, Østfold og Oppland. Når tallet på ufrivillige kontantstøttlemottakere er lavt, tyder det på at barnehagedekningen er god.

Dersom vi legger sammen foreldrene som ikke har mottatt kontantstøtte og foreldrene som har mottatt kontantstøtte ufrivillig, finner vi andelen foreldre som ønsket heltidsplass i barnehage fra barnet var ett år. Denne andelen er høyest blant foreldre i Oslo, Troms, Sør-Trøndelag og Akershus, hvor mer enn seks av ti foreldre ønsket heltidsplass i barnehage fra barnet var ett år.

De fylkesvise forskjellene kan skyldes flere ulike faktorer. Noen forhold som har betydning for kontantstøttebruken i fylket er barnehagedekningen, nivået på levekostnader/boligpriser og befolkningssammensetningen. Vi har også sett at det er en viss forskjell i bruk av kontantstøtte mellom sentrale og mindre sentrale kommuner (Bakken & Myklebø 2010a). Når det gjelder befolkningssammensetningen, vil det blant annet ha betydning hvor stor andel som har innvandret fra land med mer tradisjonelle kjønnsrollemønstre enn Norge. Spesielt er andelen kontantstøttemottakere høy blant innvandrere fra enkelte asiatiske og afrikanske land. Hvor stor andel av fylkets innbyggere som har høyere utdanning, samt hvor stor andel av kvinnene som er sysselsatt, har også betydning.

Bak en del av disse lett målbare forholdene kan det ligge sosiale og kulturelle forskjeller som også kan forklare noe av forskjellene i bruk av kontantstøtte. Graden av likestilling mellom kvinner og menn er en side av disse kulturelle forskjellene som kan ha betydning for kontantstøttebruken. SSB har utviklet en likestillingsindeks som måler likestilling mellom kjønnene i landets kommuner ut fra en rekke forskjellige faktorer.¹² Ut fra denne indeksen finner de at de mest likestilte kommunene ligger i det sentrale og indre Østlandsområdet, samt i Sogn og Fjordane, Troms og Finnmark. I tillegg har de største byene i landet høy grad av likestilling. De minst likestilte kommunene ligger i Agder-fylkene, Rogaland, Hordaland og Møre og Romsdal (SSB).

Figur 5.4: Prosentandel som frivillig og ufrivillig har mottatt kontantstøtte, samt som ikke har mottatt kontantstøtte, fordelt etter mors utdanningsnivå og mors hovedaktivitet på fødselstidspunktet.

Kilde: NAV

De mest likestilte kommunene er likestilte på forskjellige områder, og de mest likestilte kommunene i Sogn og Fjordane skiller seg ut ved at en høy andel av fedrene tar ut fedrekvote eller mer av foreldrepermisjonen. Oslo og de mest likestilte kommunene i Finnmark har minst forskjell i fordelingen av heltids- og deltidsarbeid mellom kvinner og menn. I Kristiansand og Stavanger er det større forskjell mellom kvinners og menns deltakelse i arbeidsstyrken og

¹² Se <http://www.ssb.no/likekom/> for en nærmere beskrivelse av denne indeksen.

inntekt enn i størstedelen av landets kommuner (jf. Figur 4.20 og avsnitt om inntekt, side 24), selv om disse byene har relativt høy grad av likestilling totalt sett (SSB).

Områdene som er preget av henholdsvis høy og lav grad av kjønnslikestilling samsvarer godt med hvilke områder som er preget av henholdsvis lav og høy kontantstøttebruk, som vi kan se av Figur 5.3.

Hjemme- og deltidsarbeidende mødre ønsket i størst grad å utsette barnehagestarten

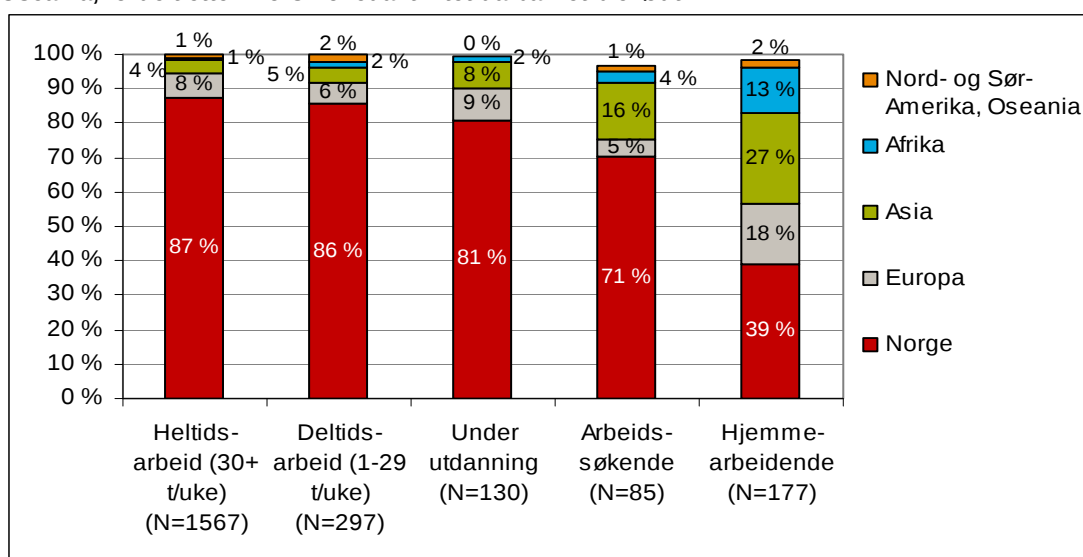
Formålet med å innføre kontantstøtten var å gi småbarnsforeldre mulighet for mer tid til omsorg for egne barn og større frihet i valg av tilsynsform. I tillegg skulle den sørge for at fordelingen av statlige midler ble mer lik for familier som benytter og familier som ikke benytter et barnehage tilbud (St. prp. 53, 1997-98:8).

Fordelingen av kontantstøttebruken i dag kan tyde på at de som frivillig velger kontantstøtte i stor grad er de som uansett ville vært hjemme med barn. Andelen av foreldre som har mottatt kontantstøtte frivillig er høyest i familier der mor var hjemmearbeidende eller i deltidsarbeid på fødselstidspunktet, samt i familier der mors høyeste utdanning er grunnskole (se Figur 5.4). Andelen ufrivillige kontantstøttemottakere er høyest i familier der mor har mer enn fire års høyere utdanning og i familier der mors hovedaktivitet på fødselstidspunktet var heltidsarbeid eller utdanning.

Innvandermødre er overrepresentert blant de hjemmearbeidende

Mer enn to av tre mødre som deltok i undersøkelsen oppga at de var i lønnet arbeid på heltid da barnet ble født. Knappt 13 prosent oppga at de arbeidet deltid da barnet ble født, og knapt åtte prosent av mødrene oppga at de var hjemmearbeidende. Av mødrene som var hjemmearbeidende før fødselen er innvandrere fra Afrika, Asia og Europa overrepresentert. Dette ser vi tydelig i Figur 5.5, som viser at bare fire av ti hjemmearbeidende mødre er født i Norge. I utvalget totalt er 82 prosent av mødrene født i Norge. Av mødrene som var i heltids- eller deltidsarbeid før fødselen, er norskfødte mødre overrepresentert.

Figur 5.5: Andelen av mødre som er født i Norge, Europa ellers, Asia, Afrika, Nord- og Sør-Amerika og Oseania, fordelt etter mors hovedaktivitet da barnet ble født.

Kilde: NAV

En overvekt av de hjemmearbeidende mødrene har grunnskole eller allmennfaglig videregående skole som høyeste fullførte utdanning. Blant de deltidsarbeidende mødrene er det en overvekt som har fullført videregående skole eller inntil fire års høyere utdanning, mens det blant de heltidsarbeidende er en overrepresentasjon av mødre med høyere utdanning.

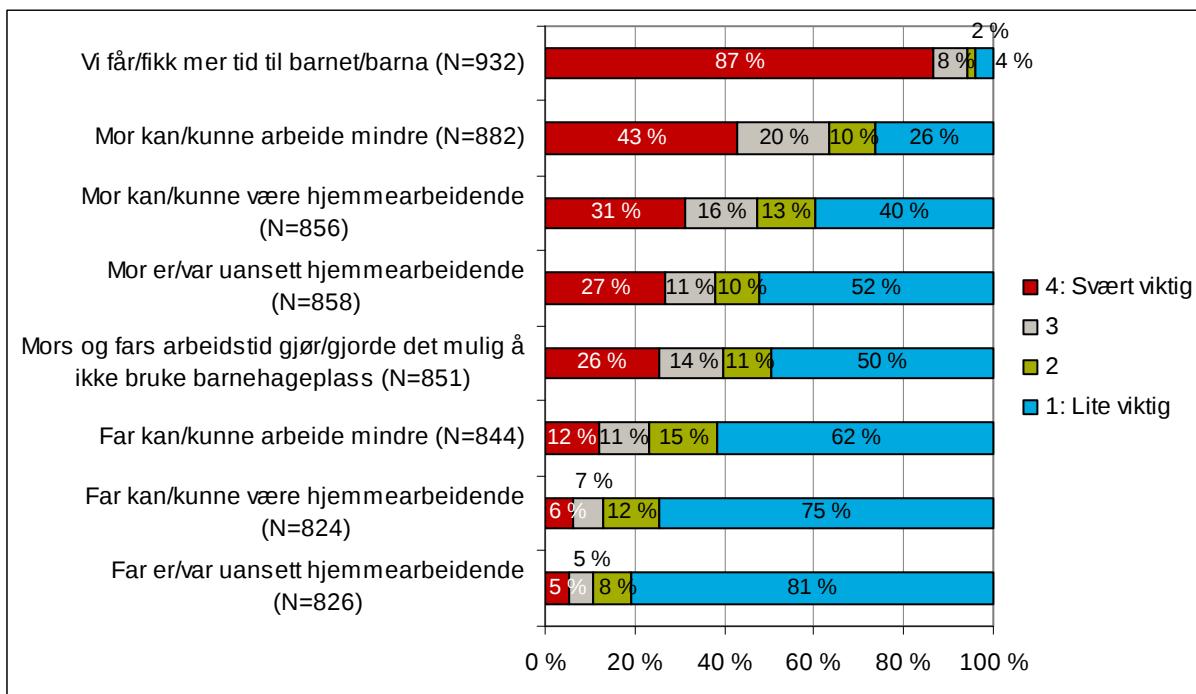
Blant de deltidsarbeidende mødrene er det en overvekt som arbeider i salgs-, service- eller omsorgsykker, mens det blant de heltidsarbeidende mødrene er en overvekt som har akademiske yrker og yrker som krever kortere høgskole- eller universitetsutdanning. Av de hjemmearbeidende mødrene er bare litt over halvparten registrert med pensjonsgivende inntekt tidligere. At de ikke har hatt pensjonsgivende inntekt tyder på at de aldri har hatt noen tilknytning til arbeidslivet.

Blant de hjemmearbeidende og deltidsarbeidende mødrene var det en større andel enn i resten av utvalget som hadde ett eller to barn under skolealder fra før da de fikk 2008-barnet. Dette henger sammen med at mange mødre velger å jobbe mindre når de får barn.

5.3.3 Kontantstøtteforeldrene ønsker mer tid til barna

I spørreundersøkelsen ba vi foreldrene om å ta stilling til åtte forhold som kunne tenkes å ha betydning for valget om å benytte kontantstøtte. Figur 5.6 viser hvor viktige, på en skala fra én til fire, de ulike faktorene var for valget om å motta kontantstøtte. Her ser vi kun på svarene til foreldre som aktivt har valgt kontantstøtten, det vil si at de *ikke* ønsket å benytte heltidsplass i barnehage. Dette omfatter 1 069 foreldrepar, eller tre av fire som har mottatt kontantstøtte.

Figur 5.6: "Hvor stor betydning hadde følgende forhold for at dere valgte å motta kontantstøtte?". Foreldre som har mottatt kontantstøtte frivillig. Prosent.

Kilde: NAV

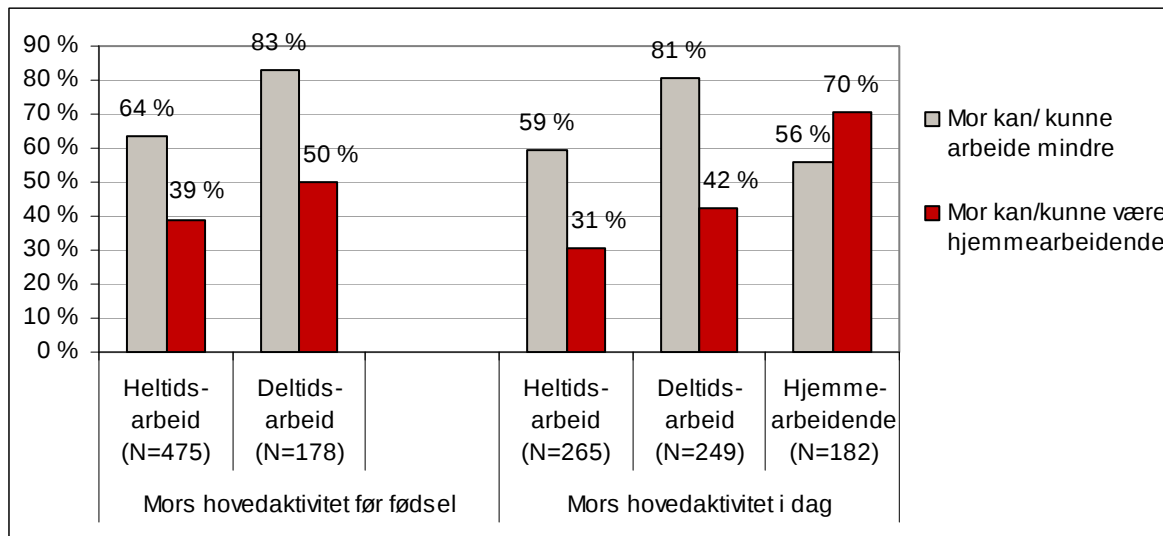
Av foreldre som valgte kontantstøtte frivillig oppga 87 prosent at det var svært viktig for dette valget at de fikk mer tid til barnet/barna (se Figur 5.6). Dette er det forholdet som flest foreldre har oppgitt som svært viktig. Nest etter dette forholdet er det flest som har svart at det

var svært viktig at mor kunne arbeide mindre eller være hjemmearbeidende. Nesten halvparten av foreldrene oppga at det var svært viktig at mor kunne arbeide mindre, mens nærmere en av tre oppga det som svært viktig at mor kunne være hjemmearbeidende og drøyt en av fire oppga det som svært viktig at mor uansett var hjemmearbeidende. Andelen som oppga at det var svært viktig at far kunne arbeide mindre eller være hjemmearbeidende var betydelig lavere enn tilsvarende andel når det gjaldt mor.

Mødre i deltidarbeid ønsker å jobbe mindre

Det at mor kan arbeide mindre eller være hjemmearbeidende for en periode ser ut til å være en sterk motivasjonsfaktor for mange når det gjelder valget om å motta kontantstøtte. Som vi kan se av Figur 5.7 er det særlig mødre som jobbet deltid før fødselen som kunne tenke seg å jobbe mindre. 83 prosent av mødrene som jobbet deltid før fødselen oppga at det var viktig eller svært viktig at de kunne arbeide mindre, og 50 prosent oppga at det var viktig eller svært viktig at de kunne være hjemmearbeidende.

Figur 5.7: Hvor stor betydning hadde det for valget om å benytte kontantstøtte at mor kunne arbeide mindre eller være hjemmearbeidende? Fordelt etter mors hovedaktivitet før fødsel og i dag. Kun foreldre som ikke ønsket heltidsplass i barnehage. Prosent.

Kilde: NAV

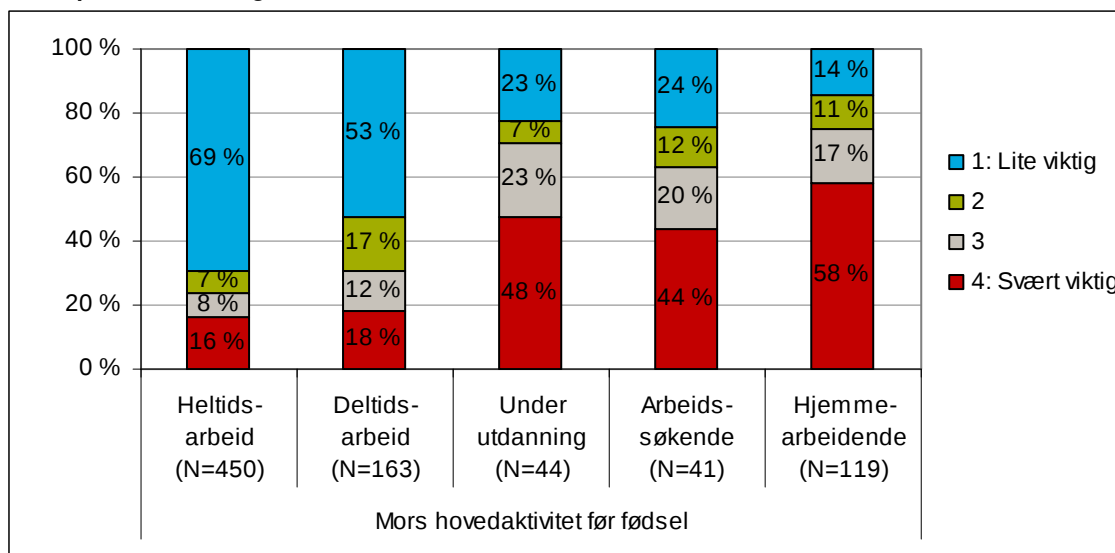
En del foreldre, og spesielt mødre, velger å jobbe mindre mens barna er små. Av mødrene i vårt utvalg som var i jobb på fødselstidspunktet, oppga 18 prosent at de hadde trappet ned fra heltid til deltid eller til å være hjemmearbeidende da spørreundersøkelsen ble gjennomført. Andelen som jobber mindre enn før fødselen er naturlig nok høyere blant mødre som har mottatt kontantstøtte enn blant mødre som ikke har mottatt kontantstøtte, og høyest blant de som har mottatt kontantstøtten frivillig.

Mor var uansett hjemmearbeidende

Utsagnet ”Mor er/var uansett hjemmearbeidende” er litt vanskelig å tolke. Respondentene skulle ta stilling til hvor stor betydning dette hadde for at de valgte å motta kontantstøtte, og vi må gå ut fra at respondentene først har tatt stilling til om mor var hjemmearbeidende eller ikke, og dersom hun var hjemmearbeidende vurdert om dette hadde stor eller liten betydning for valget om å motta kontantstøtte. Vi ser imidlertid at også en god del av mødrene som har oppgitt arbeid eller utdanning som hovedaktivitet før fødselen har svart at dette forholdet var svært viktig (se Figur 5.8). Årsaken til at de har svart slik kan være at de fleste mødre har

relativt lang foreldrepermisjon, og at en del etter å ha vært hjemme med barnet i nærmere ett år ser på seg selv som hjemmearbeidende. Andelen som har oppgitt at dette forholdet var viktig eller svært viktig er imidlertid høyest i familier som har oppgitt at mor var hjemmearbeidende før fødselen.

Figur 5.8: Hvor stor betydning hadde det for valget om å benytte kontantstøtte at mor uansett var hjemmearbeidende? Fordelt etter mors hovedaktivitet før fødsel. Kun foreldre som ikke ønsket heltidsplass i barnehage. Prosent.

Kilde: NAV

Når vi ser på ulike kjennetegn ved mor, ser vi at andelen som har lagt vekt på at mor likevel var hjemmearbeidende er høyest blant mødre med lav utdanning, mødre som er født i ikke-vestlige land¹³, og unge mødre. Andelen som har lagt vekt på dette forholdet synker med økende utdanning og alder, og er lavest blant mødre som er født i Norge.

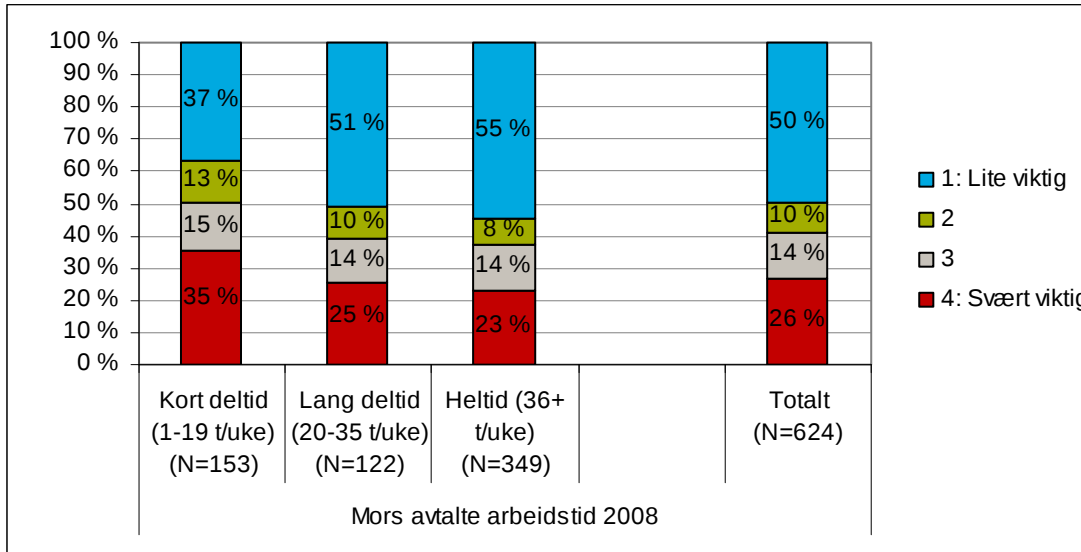
Mors og fars arbeidstid gjør det mulig å ikke bruke barnehage

Blant familiene som ikke ønsket å benytte heltidsplass i barnehage oppga drøyt en av fire at mors og fars arbeidstid var en svært viktig faktor da de valgte å ikke bruke barnehageplass (se Figur 5.6). Dette antyder at foreldrene har kort arbeidstid, fleksibel arbeidstid eller at de jobber på hver sine tider av døgnet, slik at den ene kan passe barnet. Samtidig antyder det at foreldrene ønsker å jobbe, selv om de ikke ønsker at barnet skal være i barnehage. Det er en større andel som har svart at det var svært viktig at mors og fars arbeidstid gjorde det mulig å ikke benytte barnehageplass i familier hvor en av foreldrene, vanligvis mor, arbeider deltid. Som vi kan se av Figur 5.9 er andelen høyest i familier hvor mor arbeider mindre enn 20 timer (kort deltid).

Videre er det en høyere andel av foreldrene som arbeider innen helse- og sosialtjenester, fedre som jobber innen bergverksdrift og utvinning og mødre som jobber innen overnattings- og serveringsvirksomhet og offentlig administrasjon som har oppgitt at deres arbeidstid hadde betydning for valget om å motta kontantstøtte. Innen helse- og sosialtjenester og utvinning, og også til en viss grad i overnattings- og serveringsbransjen, er det vanlig med turnus- og skiftarbeid. Slike arbeidstidsordninger kan gjøre det enklere for foreldre å kombinere jobb og barnepass uten å benytte barnehage.

¹³ Asia, Afrika, Latin-Amerika, Oseania utenom Australia og New Zealand, og Europa utenom EU/EØS.

Figur 5.9: Hvor stor betydning hadde det for valget om å benytte kontantstøtte at mors og fars arbeidstid gjorde det mulig å ikke bruke barnehageplass? Fordelt etter mors avtalte arbeidstid i 2008. Kun foreldre som ikke ønsket heltidsplass i barnehage. Prosent.

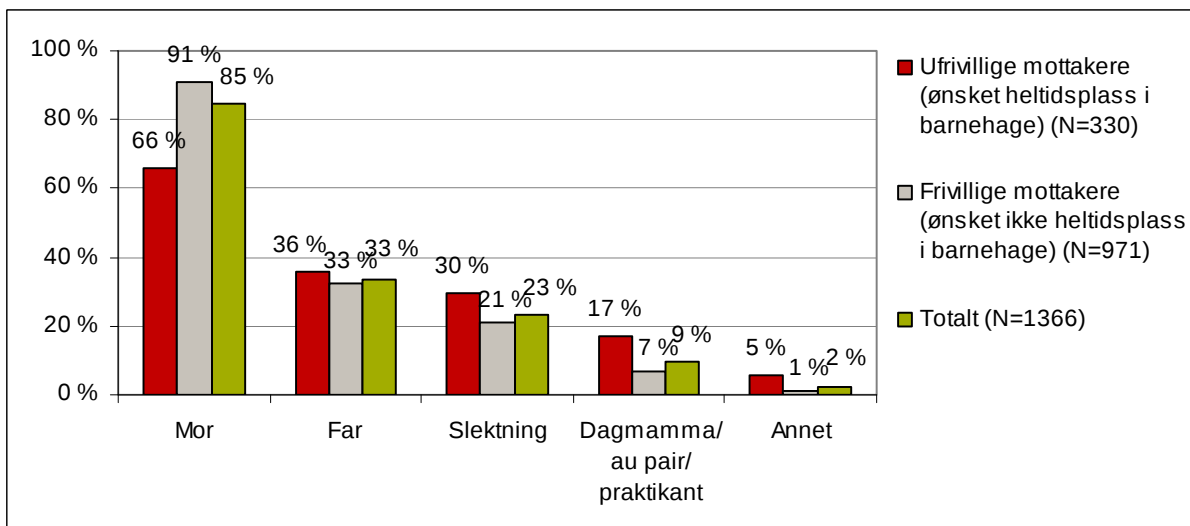

Kilde: NAV

5.3.4 Kontantstøttebarna blir oftest passet av mor

Noe av målsetningen med å innføre kontantstøtten var at foreldre skulle gis anledning til å bruke mer tid på omsorg for egne barn. Det er imidlertid ikke noe krav at foreldrene skal passe barnet selv for at de skal kunne motta kontantstøtte. Det er derfor interessant å se nærmere på hva slags barnetilsyn de som mottar kontantstøtten benytter seg av. I vår undersøkelse spurte vi foreldrene om hvem som passer/passet barnet på dagtid i den perioden de mottar/mottok kontantstøtte (se spørreskjema i vedlegg). De fleste oppga at det er mor, far, og/eller en slektning som passet barnet.

Figur 5.10: Hvem passer barnet på dagtid i den perioden familien mottar kontantstøtte? Prosentandel som har oppgitt de ulike alternativene blant frivillige og ufrivillige kontantstøttlemottakere.

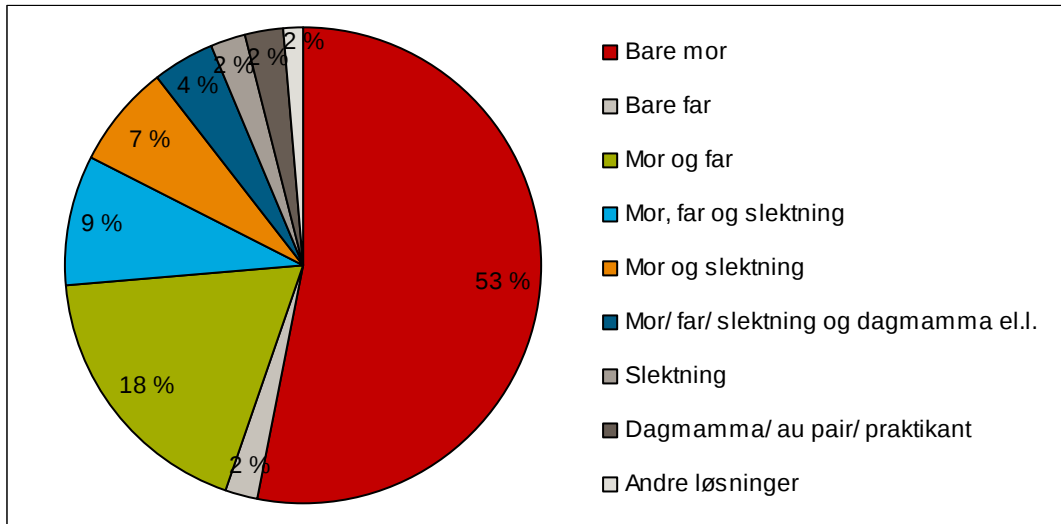

Kilde: NAV

Som vi kan se av Figur 5.10 er 85 prosent av mødrene involvert i pass av barnet. I halvparten av familiene er det *kun* mor som passer barnet. I en av tre familier er far involvert i pass av barnet, men kun i fire prosent av familiene er han den eneste som passer barnet. Om lag fire

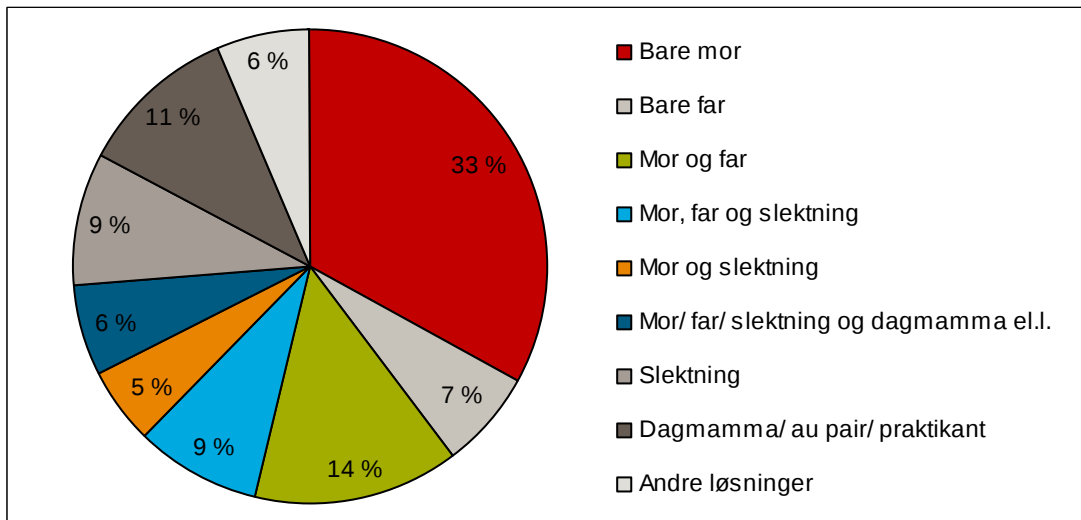
av ti familier oppga at det er flere personer som deler på oppgaven med å passe barnet på dagtid, og den vanligste kombinasjonen er mor og far. I nærmere en av fire familier er en slektning involvert i barneomsorgen, mens bare drøyt en av ti oppga at de benytter dagmamma, au pair, praktikant eller andre utenom familien.

Figur 5.11: Hvem passer barnet på dagtid i den perioden familien mottar kontantstøtte? Frivillige kontantstøttemottakere. Prosent (N = 971).

Kilde: NAV

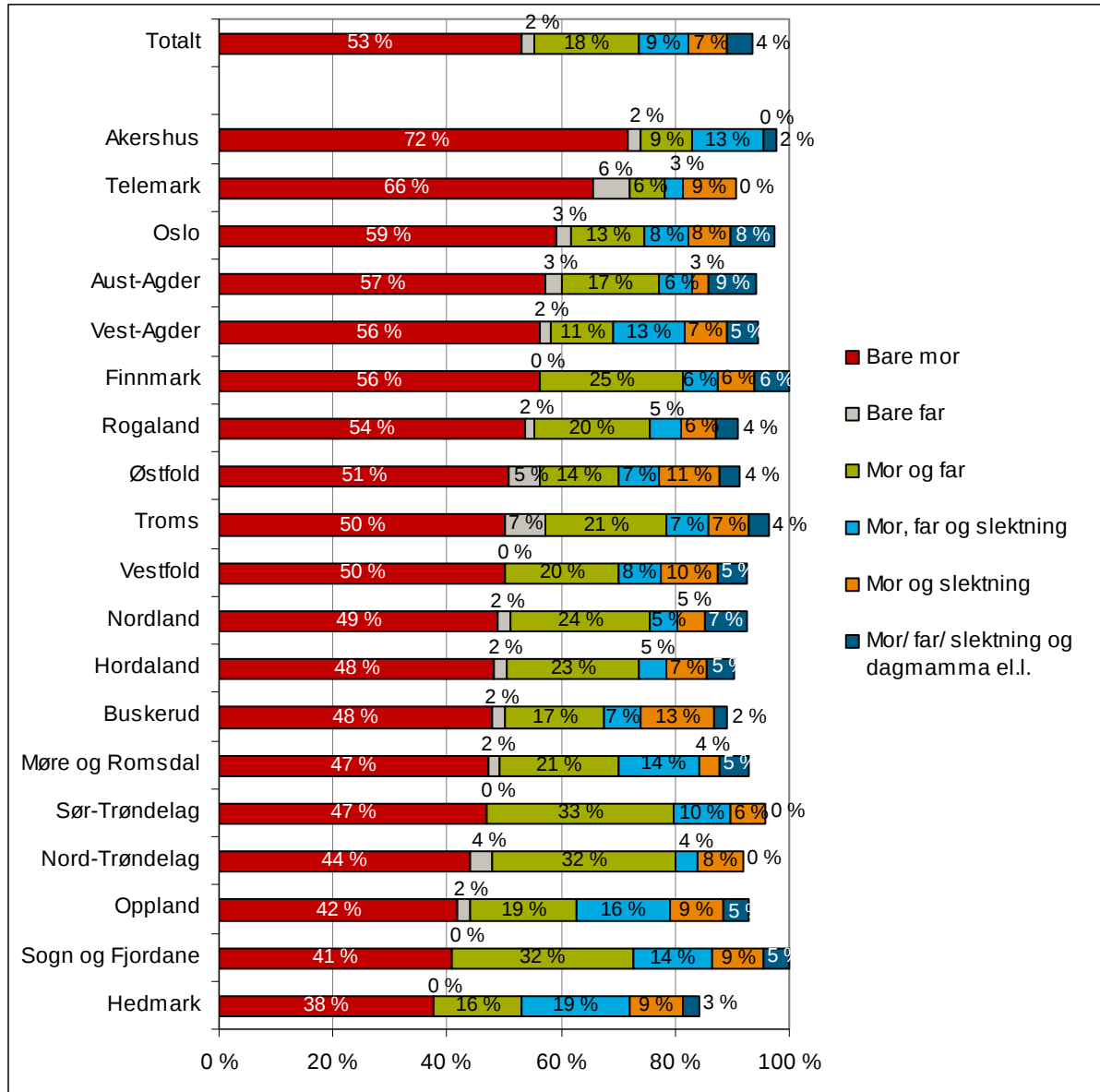
Figur 5.12: Hvem passer barnet på dagtid i den perioden familien mottar kontantstøtte? Ufrivillige kontantstøttemottakere. Prosent (N = 330).

Kilde: NAV

Andelen av familiene som har valgt de ulike løsningene og kombinasjoner av disse, varierer med hensyn til om foreldrene selv har valgt kontantstøtte eller om de mottar støtten i påvente av barnehageplass. Blant familier som ikke ønsket heltidsplass i barnehage, og dermed aktivt og frivillig har valgt kontantstøtte, oppga 91 prosent at mor er involvert i pass av barnet (se Figur 5.10), og 53 prosent at *kun* mor passer barnet (se Figur 5.11). Bare to prosent oppga at far er den eneste som passer barnet, men han er involvert i barnepasset i 33 prosent av familiene. Bare fire prosent av de som frivillig har valgt kontantstøtte oppgir at det *kun* er slektning eller dagmamma/au pair/praktikant som passer barnet på dagtid.

Figur 5.13: Hvem passer barnet på dagtid i den perioden familien mottar kontantstøtte? Prosentandel av familiene i hvert fylke og totalt som har oppgitt ulike kombinasjoner av alternativer. Kun familier som ikke ønsket barnehageplass.

Kilde: NAV

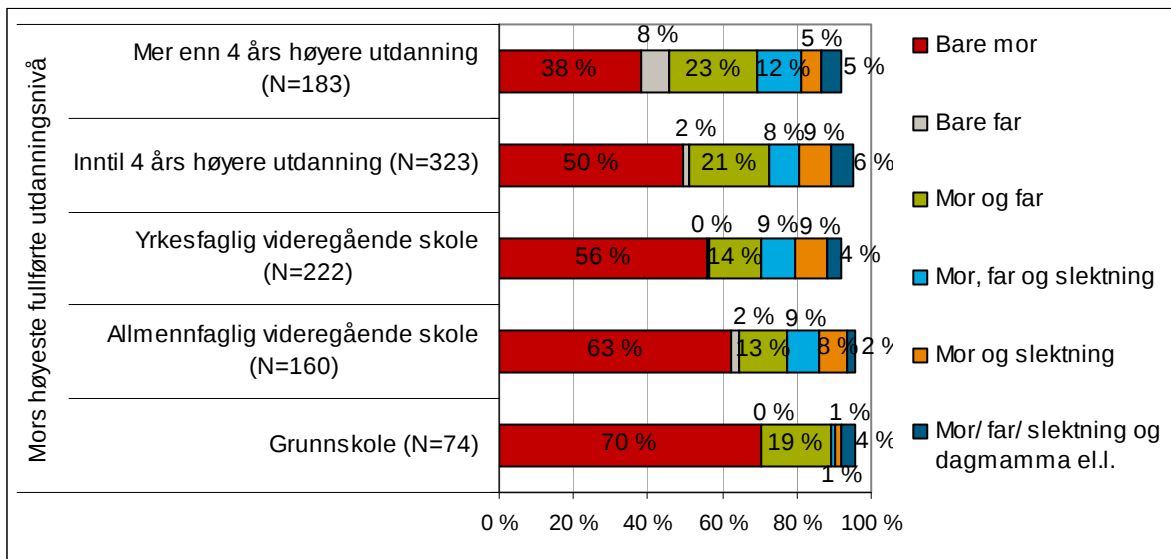
Av familiene som egentlig ønsket barnehageplass er det en betydelig lavere andel som oppga at mor er involvert i pass av barnet og en svakt høyere andel som oppga at far er involvert. Blant disse familiene er det også en høyere andel som oppga at slektning eller dagmamma/au pair/praktikant passer barnet. Familiene som ønsket barnehageplass og er ufrivillige kontantstøttetakerne, har større variasjoner i sine valg av tilsynsordninger. Som vi kan se av Figur 5.12 er det også i disse familiene mor som har hovedansvaret, men bare en av tre familier svarte at det er mor alene som passer barnet. Det er også en større andel av disse familiene som oppga at far passer barnet alene, og så mange som en av tre mødre er ikke involvert i barnepasset i det hele tatt. Blant de ufrivillige mottakerne av kontantstøtte svarte nesten halvparten at noen andre enn mor og far er involvert i pass av barnet. Drøyt en av seks svarte at de benytter dagmamma.

Vi ser altså at gruppa av frivillige kontantstøttemottakere er mer ensartet i valg av barnetilsyn enn de som ufrivillig mottar kontantstøtte. De som aktivt har valgt kontantstøtte framfor barnehage ønsker i større grad å passe barnet selv. Vi ser likevel en meget klar tendens til at også når foreldrene ønsker barnehageplass, og ikke frivillig har valgt å være hjemme med kontantstøtte, er det mødrene som oftest ”ofrer seg” og tar hovedansvaret for å passe barnet på dagtid.

Fedre i Sogn og Fjordane er mest involvert i barnepass

Det er en del fylkesvise variasjoner når det gjelder hvordan foreldrene løser spørsmålet om barnetilsyn, også når vi kun ser på de foreldrene som har valgt kontantstøtte frivillig. Det er særlig delingen mellom mor og far som varierer. Som vi kan se av Figur 5.13 er andelen som har oppgitt at det bare er mor som passer barnet høyest i Akershus og Telemark, hvor om lag sju av ti familier svarte dette. Lavest er andelen i Hedmark, Sogn og Fjordane, Oppland og Nord-Trøndelag, hvor rundt fire av ti svarte at mor er den eneste som passer barnet. Fylkene hvor størst andel fedre bidrar i barnepasset er Sogn og Fjordane, hvor over halvparten av fedrene er involvert, samt Nord- og Sør-Trøndelag, Oppland og Møre og Romsdal, hvor flere enn fire av ti fedre er involvert.

Figur 5.14: Hvem passer barnet på dagtid i den perioden familien mottar kontantstøtte? Prosentandel av familiene som ikke ønsket barnehageplass som har oppgitt ulike kombinasjoner av alternativer, fordelt etter mors høyeste fullførte utdanningsnivå.

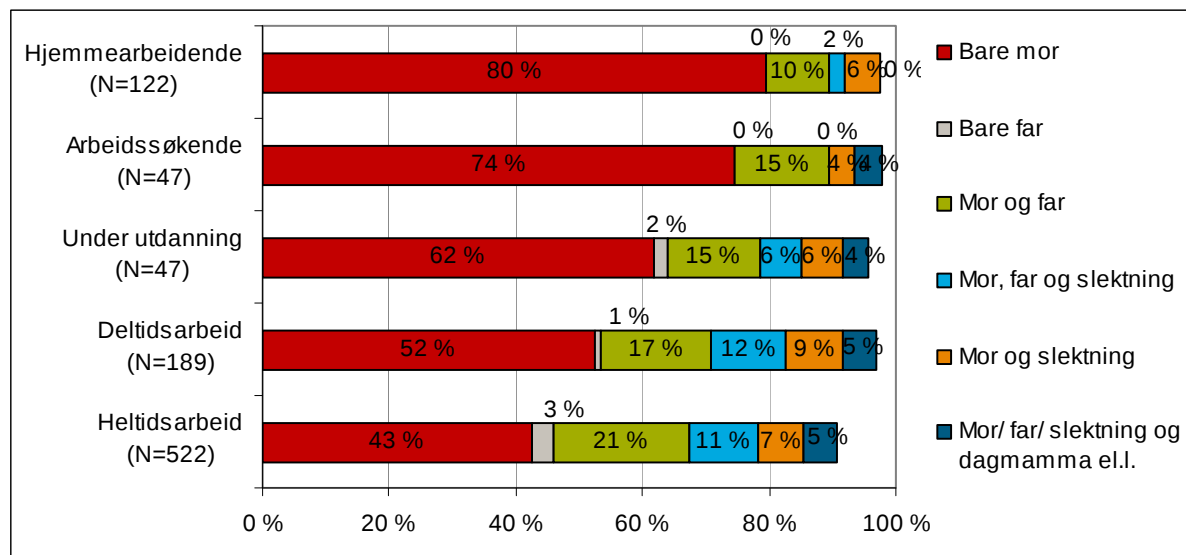
Kilde: NAV

Far passer oftere barnet når mor har lang utdanning og heltidsjobb

Vi har tidligere sett at andelen familier med kontantstøtte som egentlig ønsket barnehageplass øker med foreldrenes utdanning. Det er derfor ikke overraskende at valg av barnetilsyn også har sammenheng med foreldrenes utdanningsnivå. Dersom vi kun ser på familier som har svart at de *ikke ønsket barnehageplass*, finner vi imidlertid fortsatt store forskjeller mellom de ulike utdanningsnivåene, spesielt når det gjelder hvordan foreldrene deler ansvaret mellom seg. Mors utdanningsnivå ser ut til å ha størst betydning. Jo høyere utdanning mor har, desto større andel fedre er involvert i pass av barnet på dagtid, som vi kan se av Figur 5.14. Av familier som ikke ønsket barnehageplass og hvor mor har mer enn fire års høyere utdanning, oppga knapt fire av ti at det er mor alene som passer barnet, mot sju av ti når mor bare har grunnskoleutdanning. I familier hvor mor har mer enn fire års høyere utdanning passer 46 prosent av fedrene barnet på dagtid mens de mottar kontantstøtte, og åtte prosent er alene om

ansvaret. Andelen involverte fedre synker med mors utdanning, og er nede på 22 prosent i familier der mor bare har grunnskole.

Figur 5.15: Hvem passer barnet på dagtid i den perioden familien mottar kontantstøtte? Prosentandel av frivillige kontantstøttemottakere som har oppgitt ulike kombinasjoner av alternativer, fordelt etter mors hovedaktivitet ved fødselstidspunktet.

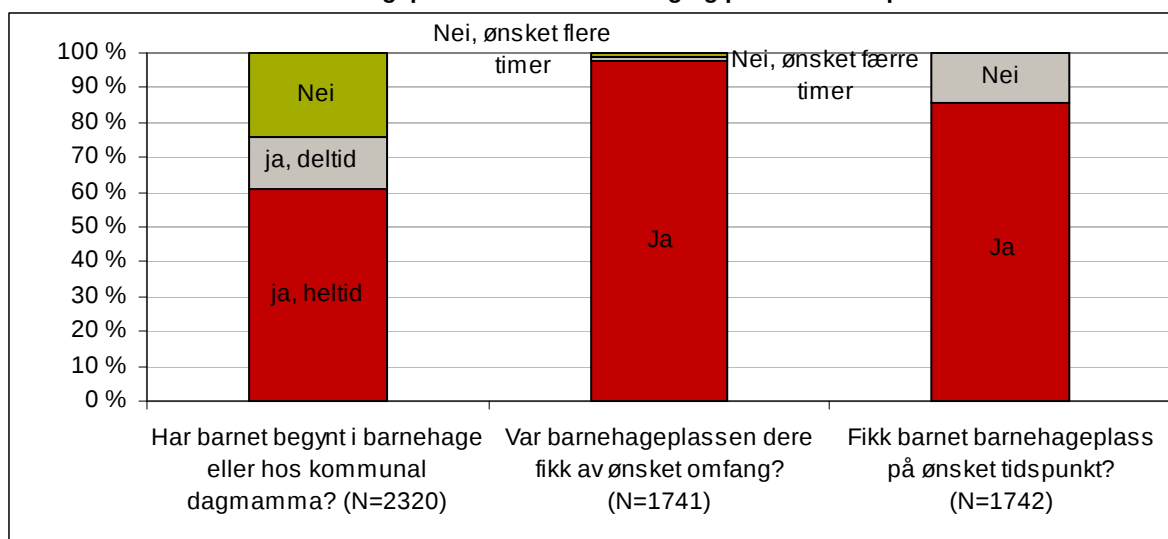
Kilde: NAV

Enda større forskjeller finner vi dersom vi deler inn familier ut fra mors hovedaktivitet ved fødselstidspunktet. Som ventet finner vi at mødre som var hjemmearbeidende før fødselen i svært stor grad også passer barnet som familien mottar kontantstøtte for (se Figur 5.15). Disse mødrene er også i høy grad alene om barnetilsynet på dagtid, og ingen av dem benytter dagmamma/au pair/praktikant eller lignende. 52 prosent av mødrene som jobbet deltid før fødselen er alene om barnetilsynet på dagtid i kontantstøtteperioden, mens det samme gjelder 43 prosent av mødrene som jobbet heltid før fødselen. Når mor er arbeidssøkende eller under utdanning, bidrar far i noe større grad i barnetilsynet på dagtid. Andelen fedre som deltar i barnetilsynet på dagtid er høyest, med 40 prosent, i familier hvor mor var i heltidsarbeid før fødselen.

5.3.5 Lavest andel barnehagebarn i Vest-Agder

Utvalget i denne spørreundersøkelsen er trukket fra alle barn født i 2008. Det vil si at de eldste barna i utvalget kan være 2 år og 4 måneder, mens de yngste kan være ett år yngre. Det er altså stor spredning i hvor lenge barna kan ha benyttet både kontantstøtte og barnehage. På tidspunktet da spørreundersøkelsen ble sendt ut svarte 76 prosent av foreldrene at barnet hadde begynt i barnehage (se Figur 5.16). Av disse hadde 98 prosent fått en barnehageplass av ønsket omfang, mens det var én prosent som ønsket færre timer og én prosent som ønsket flere timer i barnehage. 86 prosent oppga at de hadde fått plass på ønsket tidspunkt.

Figur 5.17 viser at det er store fylkesvise forskjeller i andelen barn som har startet i barnehage, samtidig som det også er store forskjeller i bruken av deltidsbarnehage. Det er høyest andel som oppgir at barnet har startet i barnehage i Troms, Hedmark og Nord-Trøndelag (alle 86 %), mens andelene er lavest i Vest-Agder og Østfold (56 og 62 %).

Figur 5.16: Andelen som oppga at barnet har begynt i barnehage / hos kommunal dagmamma, samt andelen av disse som fikk barnhageplass av ønsket omfang og på ønsket tidspunkt.

Kilde: NAV

Deltidsplass i barnehage er mest utbredt i Oppland, Sogn og Fjordane og Nord-Trøndelag (39, 33 og 31 %), og minst utbredt i Oslo og Akershus (3 og 5 %). Når barnet har deltidsplass i barnehage vil foreldrene kunne få delvis kontantstøtte. Bruken av deltidsplass sier derfor noe om mønsteret for bruk av kontantstøtte i de ulike fylkene. I Oppland er det for eksempel om lag like mange som benytter heltidsplass i barnehage som deltidsplass, mens det i Nord-Trøndelag er betydelig flere som benytter heltidsplass enn deltidsplass.

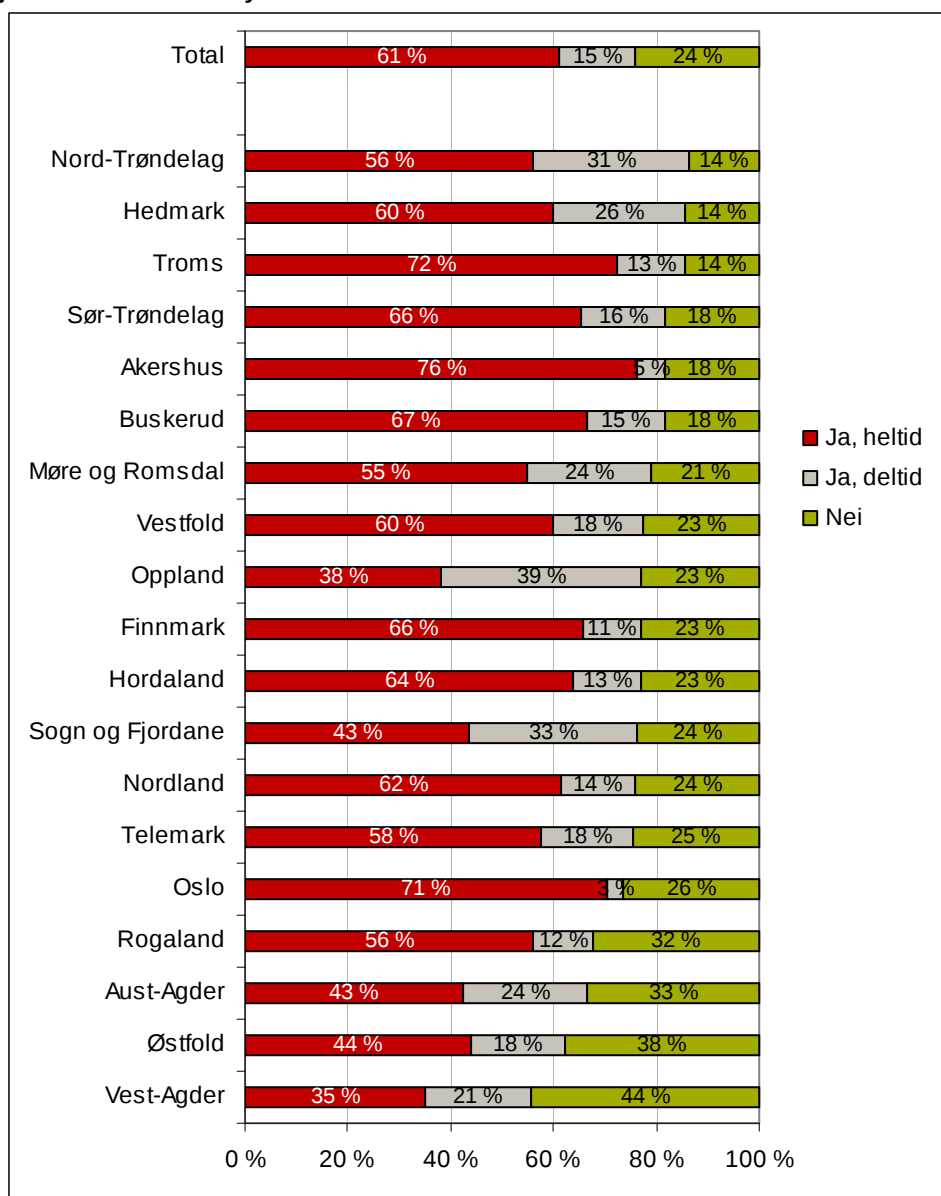
Som vist i Figur 5.16 oppga 86 prosent av foreldrene til barn som hadde startet i barnehage at barnet hadde fått barnehageplass på ønsket tidspunkt. Oslo har den laveste andelen foreldre som oppgir at de fikk barnehageplass på ønsket tidspunkt mens Østfold, Aust-Agder og Nord-Trøndelag har høyest andel som oppga at de fikk barnehageplass på ønsket tidspunkt (se Figur 5.18). Samtidig er Østfold og Aust-Agder blant fylkene med lavest andel som har begynt i barnehage, som vist i Figur 5.17.

5.3.6 Kontantstøtteforeldrene ønsker en senere barnehagestart

Foreldre har ulike ønsker og oppfatninger av når det er best for barnet å starte i barnehage. Figur 5.19 viser ved hvilken alder foreldrene ønsker at barnet skal begynne i barnehage. Fordelingen er kumulativ, det vil si at figuren viser den *samlede* andelen av foreldre som ønsker at barnet skal starte i barnehage innen en viss alder. Som vi kan se av Figur 5.19, fordeler alder for ønsket barnehagestart seg svært forskjellig mellom foreldre til barn som *har* startet i barnehage og foreldre til barn som *ikke* har det.

Det har vært sterk økning i barnehageplasser de siste årene. Det er stor forskjell i ønsket tidspunkt for barnehagestart mellom foreldre med barn som har startet i barnehage og ikke. Dette gjenspeiler at en høy andel foreldre får barnehageplass til barnet sitt når de ønsker, og at det ikke ser ut til at det er utbredt at barn står uten barnehageplass dersom dette ikke er ønsket fra foreldrenes side. Selv om det er fylkevis forskjeller, har de fleste fått barnehageplass på ønsket tidspunkt.

Figur 5.17: Har barnet begynt i barnehage / hos kommunal dagmamma? Andel som svarte nei, ja heltid og ja deltid fordelt etter fylke.

Kilde: NAV

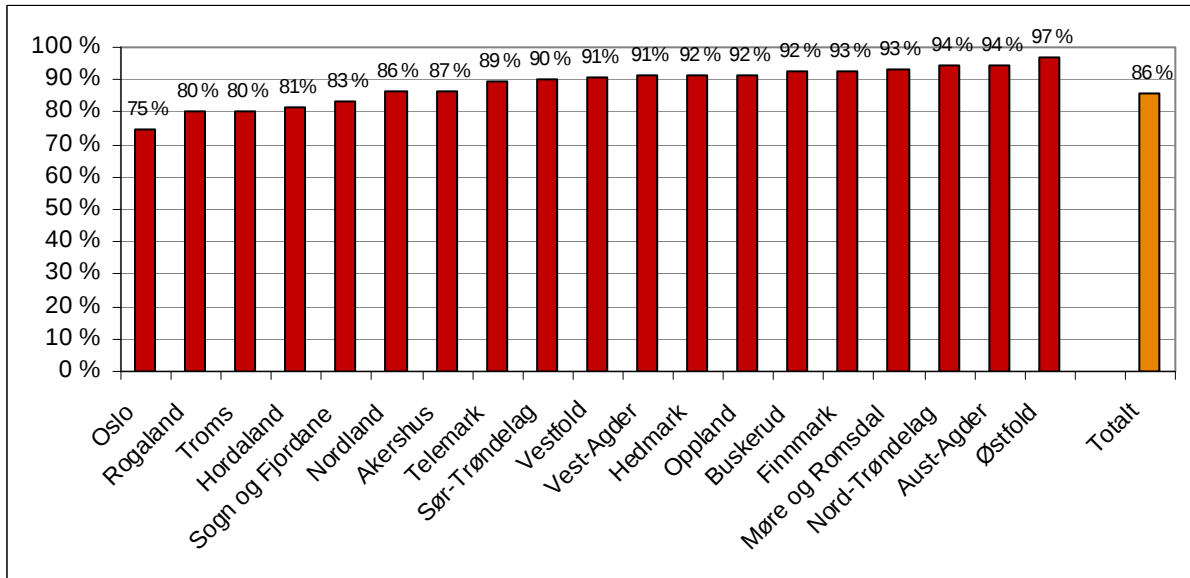
Av foreldrene som har barn i barnehage, ønsket 48 prosent at barnet skulle starte i barnehage innen det var 12 måneder gammelt. 95 prosent ønsket at barnet skulle starte i barnehage innen det var halvannet år.

Blant foreldre som har barn som ikke har startet i barnehage, ønsket 11 prosent at barnet skulle starte i barnehage innen det ble 15 måneder. Dette kan tolkes som at barnet ikke har fått barnehageplass på ønsket tidspunkt, da alle barn i undersøkelsen var mellom 16 og 28 måneder. 57 prosent av foreldrene som ikke har barn i barnehage, ønsker at barnet skal starte i barnehage innen det er to år (24 måneder), mens denne andelen har økt til 96 prosent når barnet fyller tre år (36 måneder).

Gjennomsnittlig alder for ønsket barnehagestart blant foreldre med barn som har startet i barnehage, er mellom 13 og 14 måneder i samtlige fylker (se Figur 5.20). Det er derimot større fylkesvise forskjeller blant foreldrene som ikke har barn i barnehage. Gjennomsnittlig

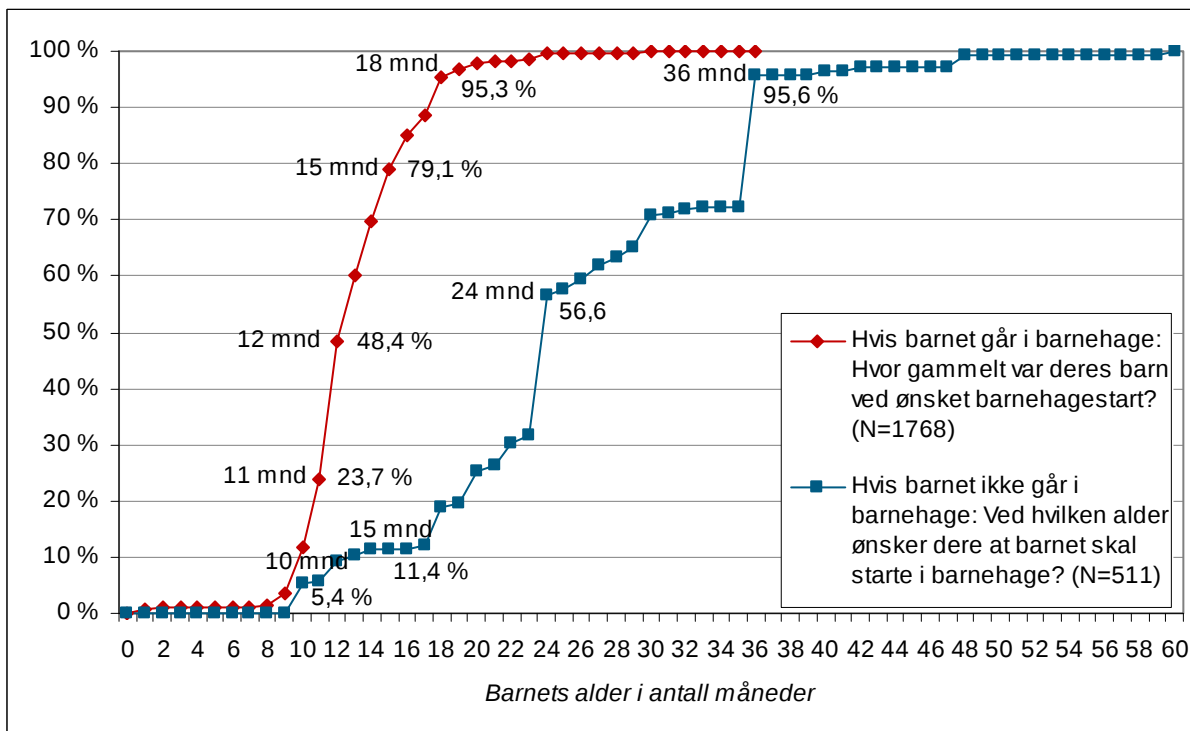
alder ved ønsket barnehagestart er høyest i Buskerud med 31 måneder, mens Nord- Trøndelag følger tett med 30 måneder. Hedmark, Rogaland og Oppland har alle et gjennomsnitt på 28 måneder. I den andre enden finner vi Troms og Sogn og Fjordane, hvor foreldrene i gjennomsnitt ønsker at barnet skal starte i barnehage når barnet er 23 måneder.

Figur 5.18: Dersom barnet har begynt i barnehage, fikk barnet plass i barnehage på ønsket tidspunkt? Andel som svarte ja fordelt på fylke.

Kilde: NAV

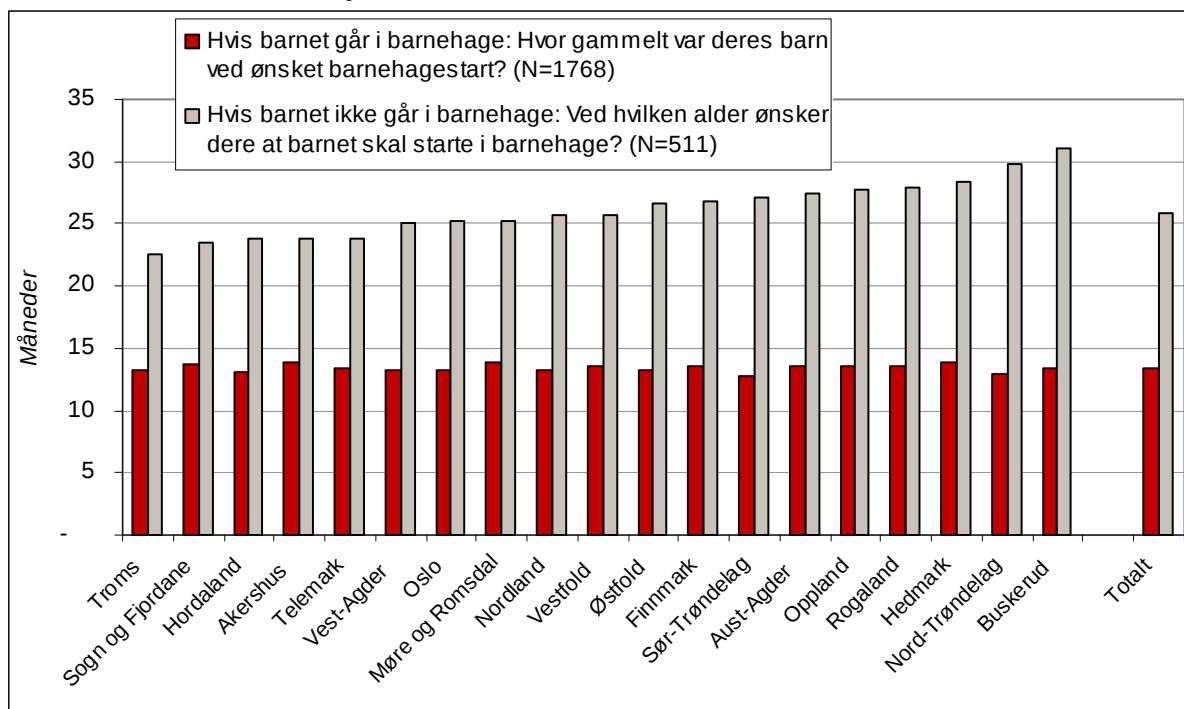
Figur 5.19: Ved hvilken alder ønsker foreldrene at barnet skal starte i barnehage? Kumulativ prosentfordeling.

Kilde: NAV

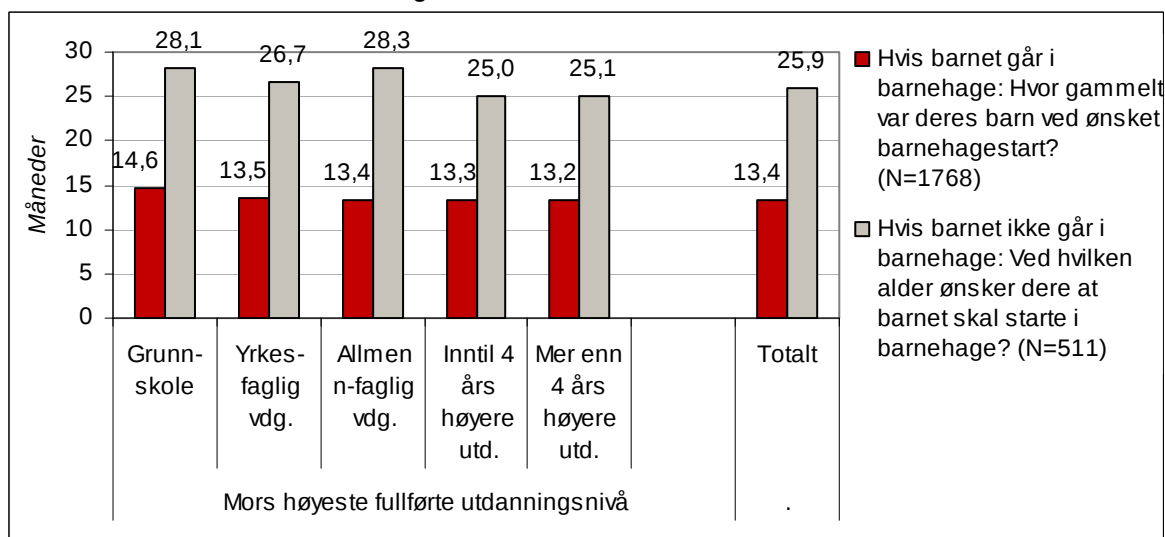
Foretrukket alder for barnehagestart varierer også til en viss grad med foreldrenes utdanningsnivå. Når barnet har startet i barnehage og mor har høyere utdanning over fire år, ønsket foreldrene i gjennomsnitt at barnet skulle begynne i barnehage ved 13,2 måneders alder. Gjennomsnittlig antall måneder stiger deretter med synkende utdanningsnivå til 14,6 måneder når mor har grunnskole som sin høyeste utdanning.

Figur 5.20: Ved hvilken alder ønsker foreldrene at barnet skal starte i barnehage? Gjennomsnittlig antall måneder fordelt etter bostedsfylke.

Kilde: NAV

Figur 5.21: Ved hvilken alder ønsker foreldrene at barnet skal starte i barnehage? Gjennomsnittlig antall måneder fordelt etter mors utdanningsnivå.

Kilde: NAV

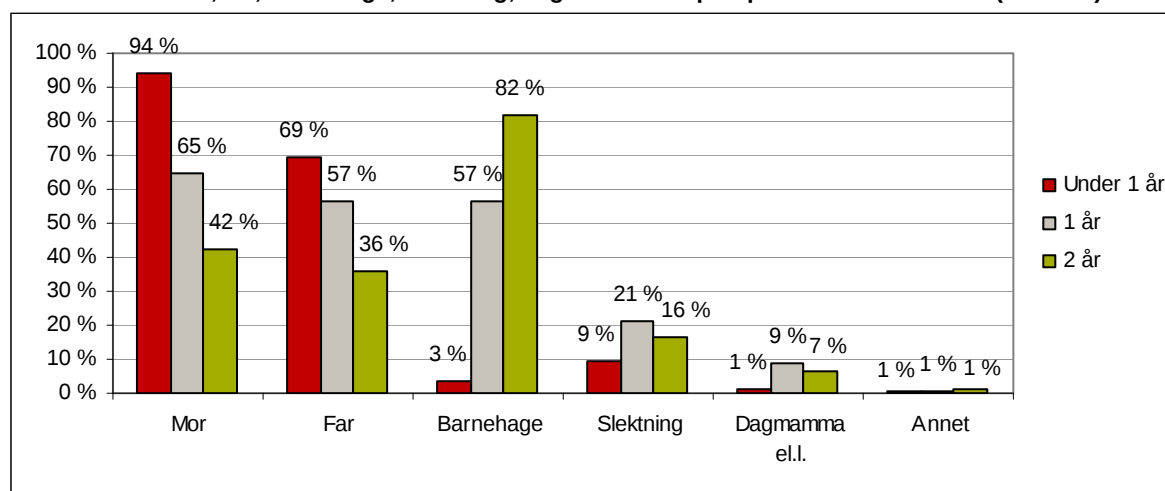
I familier der barnet ikke har startet i barnehage og mor har høyere utdanning, er gjennomsnittlig alder for ønsket barnehagestart om lag 25 måneder. I familier der mors

høyeste fullførte utdanning er grunnskole eller allmennfaglig videregående skole, er gjennomsnittlig alder for ønsket start i barnehage drøyt 28 måneder, mens dersom mor har tatt yrkesfaglig videregående skole, er gjennomsnittlig alder for ønsket start i barnehage knapt 27 måneder.

5.3.7 Åtte av ti ønsker barnehageplass når barnet er to år

Barnas foreldre ble spurt om hvilken type tilsyn de foretrekker for barnet når det er under ett år, ett år og to år. Det var mulig å krysse av for flere alternativer dersom foreldrene mente at en kombinasjon av flere typer tilsyn er det beste. Tilsynskategoriene er altså ikke gjensidig utelukkende.

Figur 5.22: Hvilken type tilsyn foretrekker foreldrene når barnet er under ett år, ett år og to år? Andelen som har svart mor, far, barnehage, slektning, dagmamma/au pair/praktikant eller annet (N=2 358).

Kilde: NAV

Som vi kan se av Figur 5.22, foretrekker 94 prosent av foreldrene å selv passe barnet når det er under ett år, og svært få nevner slektning eller barnehage som foretrukket tilsynsordning. For ettåringer er det mer variasjon i svarene. To av tre foretrekker fortsatt at mor og/eller far er involvert i pass av barnet på dagtid, mens andelen som foretrekker barnehage har økt til 57 prosent. For toåringer er det altså en lavere andel som foretrekker at foreldrene selv passer barnet på dagtid, mens det er en sterk økning i andelen som foretrekker barnehage.

Disse funnene stemmer i all hovedsak overens med resultatene fra Barnetilsynsundersøkelsen som ble gjennomført av Statistisk sentralbyrå (SSB) våren 2002. I Barnetilsynsundersøkelsen ble foreldrene stilt spørsmål om hva slags type tilsyn de mente passet best for barn i ulike aldersgrupper. Det var mulig å oppgi flere typer tilsyn. Svarene viste at det var bred enighet om at foreldre utgjør det beste tilsynet for barn under ett år og at barnehage er den beste tilsynsformen for barn over tre år. Det var imidlertid større uenighet rundt hva som er best for ett- og toåringer. For ettåringer oppga én av tre at de mente barnehage passet best, mens drøyt to av tre svarte det samme for toåringer (Ellingsæter & Gulbrandsen 2003). På spørsmål 6 i vår spørreundersøkelse (se vedlegg), oppga over halvparten (57 %) av foreldrene barnehage som foretrukket tilsyn for ettåringer, mens drøyt åtte av ti (82 %) svarte det samme for toåringer (jf. Figur 5.22). Spørsmålene er stilt litt forskjellig. I Barnetilsynsundersøkelsen gjaldt spørsmålet barn generelt, mens det i vår undersøkelse gjaldt eget barn. Likevel mener vi at spørsmålene er sammenlignbare, og resultatene tyder på at holdningene på dette området har beveget seg i retning av at flere foretrekker barnehage, både for ett- og toåringer. For

ettåringer er andelen som oppga barnehage som foretrukket tilsynsordning nesten fordoblet siden 2002.

I rapporten fra SSB som presenterer hovedresultatene fra Barnetilsynsundersøkelsen, benyttes begrepet "foretrukket hovedtilsynsordning" (Pettersen 2003). Dette begrepet tar utgangspunkt i et spørsmål stilt til mødre om hvilken tilsynsordning de ville foretrekke for sitt barn dersom de kunne velge fritt, uavhengig av pris og tilgjengelighet, og er definert ved at mødrene *kun* hadde oppgitt denne tilsynsordningen. Andelen av mødrene som foretrakk familiebarnehage eller ordinær barnehage som hovedtilsynsordning for barnet, var 42 prosent for ettåringer og 55 prosent for toåringer (Pettersen 2003). Vår undersøkelse har ikke noe tilsvarende spørsmål, men vi har sett på hvor mange som har oppgitt kun én tilsynsform på spørsmål om foretrukket tilsyn for sitt barn i ulike aldre. På dette spørsmålet var andelen som oppga kun barnehage 23 prosent for ettåringer og 48 prosent for toåringer. 34 prosent av foreldrene hadde krysset av for barnehage i kombinasjon med andre tilsynsordninger, hvilket kan tyde på at de enten ønsker deltids plass i barnehage, eller ønsker at barnet skal begynne i barnehage når det er ca. halvannet år. Når barnet er fylt to år ønsker 82 prosent av foreldrene at barnet er i barnehage, mens andelen som foretrekker at mor eller far passer barnet har sunket ytterligere. Andelen som har oppgitt barnehage som eneste foretrukne tilsyn er altså lavere i vår undersøkelse fra 2010 enn i Barnetilsynsundersøkelsen fra 2002, spesielt for ettåringer. Imidlertid er det høyst trolig at dette skyldes ulik formulering av spørsmålene.

Selv om en stor andel av foreldrene har krysset av for både mor og far, ser vi at far ikke i like stor grad som mor er anerkjent som omsorgsperson for små barn. På spørsmål om hvilken type tilsyn foreldrene foretrekker når barnet er under ett år, krysset flere enn ni av ti mor, og knapt sju av ti for far (se Figur 5.22). Nærmere bestemt er det en forskjell på 25 prosentpoeng mellom andelen som oppgir at de foretrekker mor og far. Denne differansen er falt til åtte prosentpoeng når barnet er ett år og seks prosentpoeng når barnet er to år, hvilket tyder på at far oppfattes som en likeverdig omsorgsperson av stadig flere foreldre etter hvert som barna blir eldre. Til tross for at far nevnes som foretrukket omsorgsperson i nesten like stor grad som mor, er det oftest mor som er hjemme med kontantstøtte (jf. Figur 5.10, Figur 5.11 og Figur 5.12).

Høyt utdannede foretrekker barnehage tidligere

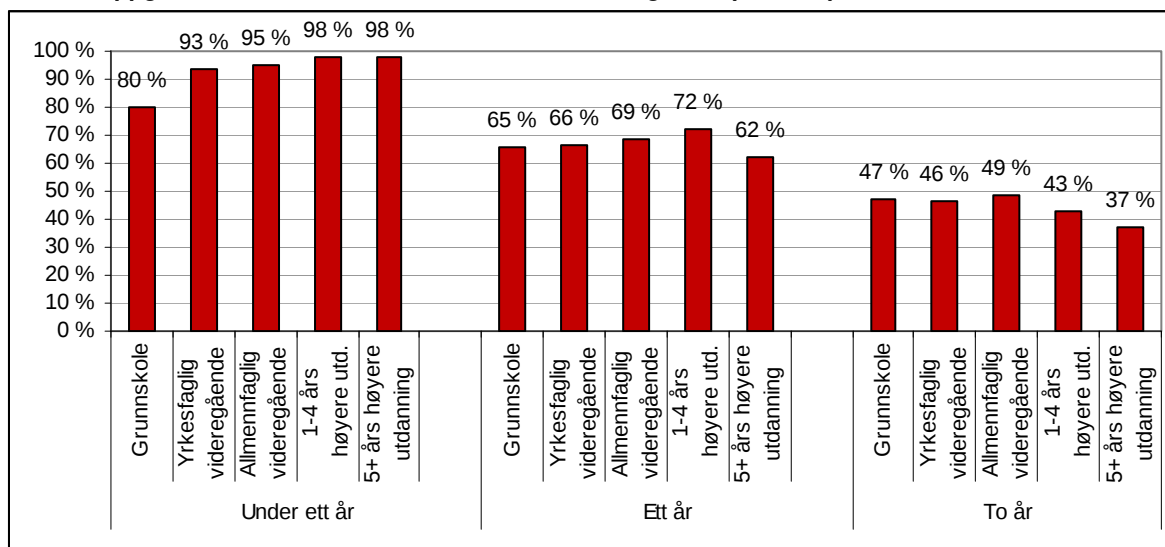
Den høyeste andelen kontantstøttemottakere finner vi blant foreldre som kun har grunnskoleutdanning. Andelen kontantstøttemottakere faller med økende utdanningsnivå, og trenden er lik når vi ser på mors og fars utdanningsnivå. Forskjellene i bruk av kontantstøtte gjenspeiler forskjeller i foretrukket barnetilsyn. Figur 5.23 og Figur 5.24 viser andelen foreldre som oppga henholdsvis mor/far og barnehage som foretrukket tilsynsordning når barnet er i ulike aldre, fordelt etter mors utdanningsnivå. Andelen av foreldrene som foretrekker barnehage øker tydelig med mors utdanningsnivå. Dette gjelder både ett- og toåringer.

For barn under ett år er det stor enighet om at mor/far foretrekkes framfor barnehage. Andelen som foretrekker mor/far er imidlertid aller høyest blant mødre med høyere utdanning, der 98 prosent har svart at mor/far er foretrukket som tilsyn for barn under ett år. Det er svært små andeler i alle utdanningsgruppene som foretrekker barnehage.

Når barnet er over ett år ser vi større forskjeller mellom de ulike utdanningsnivåene, spesielt gjelder dette synet på barnehage. Andelen som oppgir barnehage som foretrukket tilsynsordning øker med økende utdanningsnivå, og blant mødre med høyere utdanning

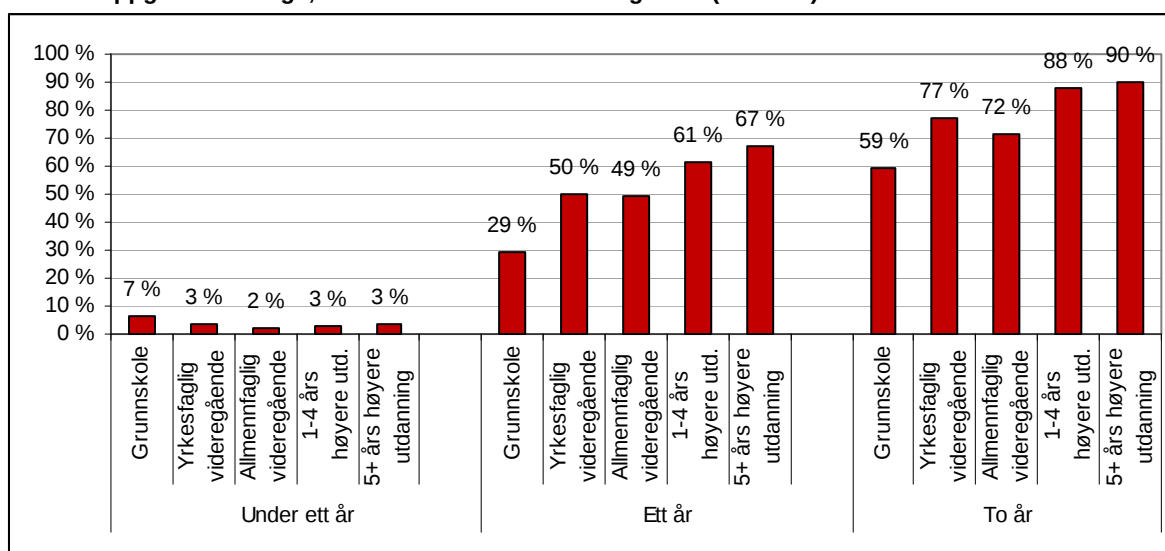
over fire år er det en høyere andel som foretrekker barnehage enn mor eller far. Mens det er fem prosentpoeng flere som har nevnt barnehage enn mor/far som foretrukket tilsyn for ettåringer blant mødre med mer enn fire års høyere utdanning, er det 36 prosentpoeng flere som har nevnt mor/far enn barnehage som foretrukket tilsyn for ettåringer blant mødre med grunnskole som sin høyeste utdanning.

Figur 5.23: Hvilken type tilsyn foretrekker foreldrene når barnet er under ett år, ett år og to år? Andelen som har oppgitt mor eller far, fordelt etter mors utdanningsnivå (N=2 309).

Kilde: NAV

Figur 5.24: Hvilken type tilsyn foretrekker foreldrene når barnet er under ett år, ett år og to år? Andelen som har oppgitt barnehage, fordelt etter mors utdanningsnivå (N=2 309).

Kilde: NAV

Når barnet er fylt to år er det en høyere andel som foretrekker barnehage enn mor/far for alle utdanningsnivåer. Forskjellene i foretrukket barnetilsyn er likevel den samme som for ettåringene, på den måten at mødre med de høyeste utdanningene i størst grad foretrekker barnehage, og at andelen synker med lavere utdanning.

6 Oppsummering

Formålet med denne rapporten har vært å belyse nedgangen i bruk av kontantstøtte, med spesiell vekt på følgende problemstillinger:

- *Hvordan har nedgangen i kontantstøttebruk vært i ulike grupper av foreldre?*
- *Hva karakteriserer foreldrepar som benytter kontantstøtte sammenliknet med foreldrepar som ikke benytter kontantstøtte med hensyn til for eksempel arbeidsmarkedstilknytning?*
- *Hvilke faktorer kan bidra til å forklare variasjonen i kontantstøttebruk blant ulike grupper av foreldre over tid?*
- *Hva karakteriserer foreldrepar med ulike holdninger til barnehage og barneomsorg med tanke på blant annet utdanningsnivå og arbeidsmarkedstilknytning?*
- *Hvilke motivasjonsfaktorer ligger til grunn for å benytte kontantstøtte i dag, når antallet mottakere er historisk lavt?*

Problemstillingene har blitt belyst ved hjelp av kvantitative analyser av datamateriale fra NAVs registre og en spørreundersøkelse utført av Arbeids- og velferdsdirektoratet våren 2010.

Nedgangen i bruk av kontantstøtte har vært betydelig. Mens 91 prosent av foreldrene som fikk barn i 1998 benyttet den, gjaldt dette bare 62 prosent av foreldrene som fikk barn i 2007. Nedgangen har artet seg forskjellig i ulike grupper av foreldre. De første årene etter at kontantstøtten ble innført benyttet de aller fleste foreldre kontantstøtten i en kortere eller lengre periode. Ettersom økt barnehagedekning har gitt småbarnsforeldrene større valgfrihet når det gjelder barnetilsyn, har imidlertid gruppa av kontantstøttmottakere blitt mer homogen. Blant kontantstøttmottakerne har det de siste årene vært en overrepresentasjon av foreldre med lav inntekt og utdanning, innvandrere fra Asia og Afrika, og mødre med svak tilknytning til arbeidslivet. Nedgangen i kontantstøttebruk har vært sterkest blant norskfødte foreldre i sentrale kommuner med høy inntekt og utdanning.

Selv om mødre med svak tilknytning til arbeidslivet er overrepresentert blant kontantstøttmottakerne, viser regresjonsanalysen at mors tilknytning til arbeidslivet har liten betydning for tilbøyeligheten til å benytte kontantstøtte når vi samtidig kontrollerer for andre faktorer. Verken antall år i arbeidslivet eller om mor mottok engangsstønad eller foreldrepenger ved fødsel ser ut til å påvirke kontantstøttebruken i særlig stor grad. Økonomiske aspekter, slik som mors inntekt og boligprisene, ser ut til å ha langt større betydning.

Boligprisene har økt i ulikt tempo i forskjellige deler av landet, og varierer mellom ulike byer, kommuner, regioner og fylker. Variasjonen i boligpriser bidrar til at de samlede levekostnadene for foreldre i ulike deler av landet ligger på svært ulike nivå, og vi ser at tilbøyeligheten til å motta kontantstøtte av lengre varighet synker når boligprisene øker. Dette kan ha sammenheng med at det er vanskeligere å klare seg med én inntekt når boligprisene er høye.

Våre analyser viser videre at tilbøyeligheten til å motta kontantstøtte av lengre varighet synker når mors inntekt øker. Foreldrenes inntekt samvarierer til en viss grad med boligprisene, da foreldrenes gjennomsnittsinntekter er høyere i områder med høye boligprisene enn i områder

med lavere boligpriser. Samtidig vil den relative verdien av kontantstøtten være høyere for foreldre med lav inntekt enn for foreldre med høy inntekt, slik at foreldre med lavere inntekt ”taper mindre” på å være hjemme med barn.

Barnehagedekningen har også stor betydning for hvor mange som benytter kontantstøtte. Multivariate analyser viser at selv om vi kontrollerer for svært mange andre faktorer, vil tilbøyeligheten til å benytte kontantstøtte av lengre varighet synke betraktelig ettersom barnehagedekningen øker. På samme måte vil tilbøyeligheten til å *ikke* benytte kontantstøtte øke når barnehagedekningen øker.

Så lenge det ikke er full barnehagedekning vil barnets fødselsmåned ha betydning for kontantstøttebruken. Hovedopptaket til barnehagene foregår i august, og vi ser at mange foreldre tilpasser seg dette. Tilbøyeligheten til å benytte kontantstøtte er lavest for barn født i månedene juli-september, noe som henger sammen med at disse har større muligheter for å få barnehageplass fra de er ett år. Tilbøyeligheten til å benytte kontantstøtte i en kortere periode (mindre enn ett år) er høyest for barn født i månedene januar-mai, mens tilbøyeligheten til å benytte kontantstøtte i ett år eller mer er relativt uavhengig av fødselsmåned.

Mye av variasjonen i bruk av kontantstøtte kan forklares ut fra foreldres preferanser for barnetilsyn. Åtte av ti ønsker at barnet skal være i barnehage når det er to år, men det er større variasjon i foreldrenes preferanser når det gjelder ettåringer. Mange foreldre mener det er best å passe barnet selv fram til det er noe eldre, og dette gjelder spesielt foreldre med lavere utdanning. Preferansene samvarierer også med mors arbeidstilknytning, på den måten at mødre som jobber deltid eller er hjemmearbeidende i større grad ønsker å passe barnet selv fram til det er noe eldre.

I familier som mottar kontantstøtte er det vanligst at mor passer barnet. Vi ser imidlertid at far er mer involvert i pass av barnet dersom mor har høyere utdanning. Det er også vanligere at far er involvert i pass av barnet dersom foreldrene egentlig ønsket barnehageplass.

Det er ulike motivasjonsfaktorer som spiller inn i valget om å benytte kontantstøtte, men for mange handler det om at de synes ettåringer er for små til å begynne i barnehage. En overvekt av foreldrene som har mottatt kontantstøtte oppga også at det var svært viktig for dem å få mer tid til barnet. I tillegg til dette, er det mange foreldrepar som har oppgitt at en av motivasjonsfaktorene for å benytte kontantstøtte var at mor kunne arbeide mindre eller være hjemmearbeidende.

7 Referanser

Bakken, F. & Myklebø, S. (2010a): "Nedgang i bruk av kontantstøtte". *Arbeid og velferd 1/2010*. Oslo: Arbeids- og velferdsdirektoratet.

Bakken, F. & Myklebø, S. (2010b): "En av fire med kontantstøtte ønsker barnehageplass". *Arbeid og velferd 3/2010*. Oslo: Arbeids- og velferdsdirektoratet.

Ellingsæter, A. L. & Gulbrandsen, L. (2003): *Barnehagen - fra selektivt til universelt velferdsgode*. Rapport 24/03. Oslo: NOVA.

Ellingsæter, A. L. & Gulbrandsen, L. (2007): "En uventet vending - offentlig barneomsorg etter kontantstøtten". *Tidsskrift for velferdsforskning 10(3)*, 168-180.

Hardoy, I. & Schøne, P. (2008): *Incentives to work: How sensitive is the labour supply of non-Western immigrant mothers to changes in economic incentives?* Oslo: Institutt for samfunnsforskning.

Kavli, H. C. (2001): *En dråpe, men i hvilket hav? Kontantstøttens konsekvenser for barnehagebruk blant etniske minoriteter*. Rapport 349. Oslo: Fafo.

Kavli, H. C. (2003): "Familiepolitiske dilemmaer i det fleretniske samfunnet". I A. L. Ellingsæter & A. Leira (red.): *Velferdsstaten og familien: Utfordringer og dilemmaer*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Kavli, H. C. & Nadim, M. (2009): *Familiepraksis og likestilling i innvandrede familier*. Rapport 39. Oslo: Fafo.

Naper, S. O. (2010): "Kvinner som får engangsstønad ved fødsel". *Arbeid og velferd 1/2010*. Oslo: Arbeids- og velferdsdirektoratet.

Norges eiendomsmeglerforbund (NEF), Eiendomsmeglerforetakenes forening (EFF), Econ & Finn.no (2009): *Boligprisutviklingen 1985-2009*. Lastet ned fra <http://www.nef.no/index.gan?id=1614ogsubid=0> 18.11.2009.

OECD (2009): *Jobs for immigrants: Labour market integration in Norway*. Paris: OECD.

Pettersen, S. V. (2003): *Barnefamiliers tilsynsordninger, yrkesdeltakelse og bruk av kontantstøtte våren 2002*. Rapporter 2003/9. Oslo: Statistisk sentralbyrå.

Schøne, P., Jensen, R. S., Severinsen, J., Barth, E., Engelstad, F., Gulbrandsen, T. et al. (2009): "Kontantstøtten roten til alt ondt?". *Søkelys på arbeidslivet 26(2)*, 151-152.

8 Vedlegg

Vedlegg 1: resultater fra regresjonsmodellen

Resultater for utfall 0 (ingen kontantstøtte) med utfall 3 (kontantstøtte i 23-24 måneder) som referanse.								
Forklaringsvariable		B	Standard-feil	z	p > z	e ^B	95 % konfidens-intervall	
Mors fødeland	<i>Ref: Norge</i>							
	Afrika	-0,618	0,051	-12,190	0,000	0,539	-0,717	-0,518
	Asia	-0,861	0,033	-26,190	0,000	0,423	-0,926	-0,797
	Europa og Nord-							
	Amerika	0,012	0,021	0,560	0,574	1,012	-0,029	0,053
	Oseania	0,518	0,211	2,460	0,014	1,679	0,105	0,931
	Sør-Amerika	-0,118	0,072	-1,640	0,102	0,889	-0,260	0,023
	Ukjent	3,198	0,094	34,090	0,000	24,481	3,014	3,382
Fars fødeland	<i>Ref: Norge</i>							
	Afrika	-0,291	0,049	-5,890	0,000	0,748	-0,387	-0,194
	Asia	-0,699	0,035	-20,160	0,000	0,497	-0,767	-0,631
	Europa og Nord-							
	Amerika	0,188	0,021	9,000	0,000	1,206	0,147	0,228
	Oseania	0,234	0,159	1,480	0,140	1,264	-0,077	0,545
	Sør-Amerika	0,092	0,080	1,150	0,250	1,097	-0,065	0,249
	Ukjent	0,873	0,040	22,070	0,000	2,395	0,796	0,951
Enslig forsørger	<i>Ref: Ikke enslig forsørger</i>							
	Enslig forsørger	0,182	0,022	8,220	0,000	1,200	0,139	0,225
Barnehagedekning	Andel 1- og 2-åringer i kommunen med barnehageplass året etter fødsel	0,045	0,000	92,870	0,000	1,046	0,044	0,046
Antall søsken under 11 år	<i>Ref: Ingen søsken</i>							
	Ett søsken	0,137	0,011	12,150	0,000	1,147	0,115	0,159
	To søsken	-0,588	0,017	-35,020	0,000	0,555	-0,621	-0,555
	Tre søsken	-1,038	0,040	-26,200	0,000	0,354	-1,116	-0,961
	Fire søsken	-1,165	0,096	-12,090	0,000	0,312	-1,354	-0,976
	Fem eller flere søsken	-1,194	0,168	-7,130	0,000	0,303	-1,523	-0,866
Engangsstønad	<i>Ref: Ikke engangsstønad</i>							
	Mottok engangsstønad	-0,187	0,020	-9,410	0,000	0,829	-0,226	-0,148
Mors inntekt året før fødsel i 2007-kroner	<i>Ref: Ingen inntekt</i>							
	Under 100 000	-0,231	0,025	-9,110	0,000	0,794	-0,280	-0,181
	100 000-199 000	-0,398	0,029	-13,780	0,000	0,672	-0,454	-0,341
	200 000-299 000	0,378	0,029	13,070	0,000	1,459	0,321	0,435
	300 000-399 000	1,058	0,030	34,960	0,000	2,880	0,999	1,117
	400 000-499 000	1,566	0,038	41,410	0,000	4,788	1,492	1,640
	500 000 +	1,932	0,044	44,120	0,000	6,907	1,847	2,018
Fars inntekt året før fødsel i 2007-kroner	<i>Ref: Ingen inntekt</i>							
	Under 100 000	0,120	0,026	4,610	0,000	1,127	0,069	0,171
	100 000-199 000	-0,163	0,024	-6,660	0,000	0,850	-0,211	-0,115
	200 000-299 000	-0,255	0,020	-12,840	0,000	0,775	-0,293	-0,216
	300 000-399 000	-0,041	0,019	-2,190	0,029	0,960	-0,077	-0,004
	400 000-499 000	0,156	0,021	7,480	0,000	1,169	0,115	0,197
	500 000 +	0,389	0,021	18,260	0,000	1,475	0,347	0,430
Sentralitet								
<i>Ref: Mindre sentral</i>								

	<i>kommune</i>							
	Sentral kommune	0,151	0,019	7,890	0,000	1,163	0,113	0,188
Utdanningsnivå i kommunen	Andel høyt utdannede i 2008, prosent	0,007	0,001	7,390	0,000	1,007	0,005	0,009
Mors alder	<i>Ref: 28-34 år</i>							
	- 18 år	1,010	0,058	17,400	0,000	2,746	0,896	1,124
	19-20 år	0,056	0,038	1,460	0,146	1,057	-0,019	0,131
	21-27 år	-0,197	0,014	-14,010	0,000	0,821	-0,224	-0,169
	35-36 år	-0,101	0,018	-5,680	0,000	0,904	-0,136	-0,066
	37-40 år	-0,276	0,019	-14,920	0,000	0,759	-0,313	-0,240
	41 år +	-0,525	0,039	-13,630	0,000	0,591	-0,601	-0,450
Boligpris i 2007-kroner	Pris pr m ² for en gjennomsnittsbolig på ca 100 m ² i fylket/regionen/kommunen i fødselsåret	0,118	0,002	49,760	0,000	1,126	0,114	0,123
Fødselsmåned	<i>Ref: Juli og august</i>							
	Januar-april	-0,785	0,014	-55,680	0,000	0,456	-0,813	-0,758
	Mai	-1,011	0,022	-45,010	0,000	0,364	-1,055	-0,967
	Juni	-0,598	0,020	-29,550	0,000	0,550	-0,637	-0,558
	September	-0,008	0,018	-0,430	0,669	0,992	-0,043	0,028
	Oktober	-0,179	0,019	-9,630	0,000	0,836	-0,216	-0,143
	November og desember	0,058	0,016	3,590	0,000	1,060	0,027	0,090
Bostedsfylke	<i>Ref: Finnmark</i>							
	Østfold	-0,696	0,046	-15,170	0,000	0,498	-0,786	-0,606
	Akershus	-1,110	0,044	-25,410	0,000	0,329	-1,196	-1,025
	Oslo	-1,480	0,048	-31,090	0,000	0,228	-1,573	-1,387
	Hedmark	-0,832	0,045	-18,340	0,000	0,435	-0,921	-0,744
	Oppland	-1,258	0,048	-26,470	0,000	0,284	-1,351	-1,165
	Buskerud	-0,796	0,044	-18,040	0,000	0,451	-0,883	-0,710
	Vestfold	-0,903	0,046	-19,750	0,000	0,405	-0,993	-0,814
	Telemark	-0,614	0,046	-13,320	0,000	0,541	-0,705	-0,524
	Aust-Agder	-1,036	0,057	-18,130	0,000	0,355	-1,148	-0,924
	Vest-Agder	-1,336	0,049	-27,130	0,000	0,263	-1,433	-1,240
	Rogaland	-0,898	0,042	-21,530	0,000	0,407	-0,980	-0,817
	Hordaland	-1,021	0,043	-23,780	0,000	0,360	-1,106	-0,937
	Sogn og Fjordane	-1,255	0,051	-24,440	0,000	0,285	-1,356	-1,154
	Møre og Romsdal	-0,927	0,044	-21,290	0,000	0,396	-1,013	-0,842
	Sør-Trøndelag	-0,946	0,043	-21,830	0,000	0,388	-1,031	-0,861
	Nord-Trøndelag	-1,016	0,048	-20,990	0,000	0,362	-1,111	-0,921
	Nordland	-0,483	0,041	-11,750	0,000	0,617	-0,564	-0,403
	Troms	-0,591	0,044	-13,320	0,000	0,554	-0,678	-0,504
Mors antall år med pensjonsgivende inntekt før fødselen	<i>Ref: 0 år</i>							
	1-2 år	0,229	0,029	8,020	0,000	1,257	0,173	0,285
	3-6 år	0,114	0,025	4,490	0,000	1,121	0,064	0,163
	7 år +	0,076	0,026	2,950	0,003	1,079	0,026	0,127
Andel sysselsatte kvinner 20-39 år i den økonomiske regionen året etter fødsel	<i>Ref: 91-98 %</i>							
	87-90 %	0,131	0,023	5,560	0,000	1,139	0,085	0,177
	83-86 %	0,127	0,025	5,010	0,000	1,135	0,077	0,176
	80-82 %	0,096	0,029	3,340	0,001	1,101	0,040	0,152
	77-79 %	0,055	0,056	0,990	0,324	1,057	-0,054	0,165
Konstant		-4,338	0,062	-70,250	0,000	0,013	-4,459	-4,217

Resultater for utfall 1 (kontantstøtte i 1-11 måneder) med utfall 3 (kontantstøtte i 23-24 måneder) som referanse.								
Forklaringsvariable		B	Standard-feil	z	p > z	e ^B	95 % konfidens-intervall	
Mors fødeland	<i>Ref: Norge</i>							
	Afrika	-0,685	0,052	-13,110	0,000	0,504	-0,787	-0,582
	Asia	-0,926	0,033	-28,470	0,000	0,396	-0,990	-0,862
	Europa og Nord-Amerika	-0,181	0,021	-8,410	0,000	0,835	-0,223	-0,139
	Oseania	-0,053	0,233	-0,230	0,820	0,949	-0,509	0,403
	Sør-Amerika	-0,161	0,071	-2,280	0,023	0,851	-0,300	-0,022
	Ukjent	0,243	0,157	1,540	0,123	1,274	-0,066	0,551
Fars fødeland	<i>Ref: Norge</i>							
	Afrika	-0,372	0,050	-7,470	0,000	0,689	-0,470	-0,275
	Asia	-0,673	0,034	-19,970	0,000	0,510	-0,739	-0,607
	Europa og Nord-Amerika	0,039	0,021	1,850	0,065	1,040	-0,002	0,081
	Oseania	0,049	0,163	0,300	0,764	1,050	-0,271	0,368
	Sør-Amerika	-0,185	0,082	-2,250	0,025	0,831	-0,346	-0,024
	Ukjent	0,194	0,044	4,390	0,000	1,214	0,108	0,281
Enslig forsørger	<i>Ref: Ikke enslig forsørger</i>							
	Enslig forsørger	0,344	0,021	16,600	0,000	1,410	0,303	0,384
Barnehagedekning	Andel 1- og 2-åringer i kommunen med barnehageplass året etter fødsel	0,038	0,000	82,640	0,000	1,039	0,038	0,039
Antall søsken under 11 år	<i>Ref: Ingen søsken</i>							
	Ett søsken	-0,054	0,011	-4,960	0,000	0,947	-0,076	-0,033
	To søsken	-0,689	0,016	-42,280	0,000	0,502	-0,721	-0,657
	Tre søsken	-1,218	0,041	-30,020	0,000	0,296	-1,297	-1,138
	Fire søsken	-1,482	0,109	-13,620	0,000	0,227	-1,696	-1,269
	Fem eller flere søsken	-1,773	0,219	-8,110	0,000	0,170	-2,201	-1,344
Engangsstønad	<i>Ref: Ikke engangsstønad</i>							
	Mottok engangsstønad	-0,161	0,020	-8,150	0,000	0,852	-0,199	-0,122
Mors inntekt året før fødsel i 2007-kroner	<i>Ref: Ingen inntekt</i>							
	Under 100 000	0,091	0,026	3,560	0,000	1,095	0,041	0,141
	100 000-199 000	0,055	0,029	1,880	0,061	1,056	-0,002	0,112
	200 000-299 000	0,724	0,029	24,580	0,000	2,062	0,666	0,781
	300 000-399 000	1,284	0,031	41,700	0,000	3,610	1,224	1,344
	400 000-499 000	1,645	0,038	42,780	0,000	5,180	1,569	1,720
	500 000 +	1,800	0,045	40,040	0,000	6,047	1,712	1,888
Fars inntekt året før fødsel i 2007-kroner	<i>Ref: Ingen inntekt</i>							
	Under 100 000	0,165	0,025	6,510	0,000	1,179	0,115	0,215
	100 000-199 000	-0,097	0,024	-4,070	0,000	0,908	-0,143	-0,050
	200 000-299 000	-0,226	0,019	-11,610	0,000	0,798	-0,264	-0,188
	300 000-399 000	-0,004	0,018	-0,230	0,814	0,996	-0,040	0,032
	400 000-499 000	0,178	0,021	8,640	0,000	1,195	0,138	0,218
	500 000 +	0,430	0,021	20,510	0,000	1,538	0,389	0,472
Sentralitet	<i>Ref: Mindre sentral kommune</i>							
	Sentral kommune	0,103	0,019	5,570	0,000	1,109	0,067	0,140
Utdanningsnivå i kommunen	Andel høyt utdannede i 2008, prosent	0,016	0,001	18,080	0,000	1,016	0,014	0,018
Mors alder	<i>Ref: 28-34 år</i>							
	- 18 år	0,847	0,061	14,000	0,000	2,333	0,729	0,966

	19-20 år	0,155	0,036	4,260	0,000	1,167	0,084	0,226
	21-27 år	-0,122	0,014	-9,020	0,000	0,885	-0,149	-0,096
	35-36 år	-0,097	0,018	-5,550	0,000	0,907	-0,131	-0,063
	37-40 år	-0,277	0,018	-15,200	0,000	0,758	-0,313	-0,242
	41 år +	-0,579	0,038	-15,130	0,000	0,560	-0,654	-0,504
Boligpris i 2007-kroner	Pris pr m ² for en gjennomsnittsbolig på ca 100 m ² i fylket/regionen/kommunen i fødselsåret	0,115	0,002	49,740	0,000	1,122	0,111	0,120
Fødselsmåned	<i>Ref: Juli og august</i>							
	Januar-april	1,048	0,016	66,450	0,000	2,853	1,018	1,079
	Mai	1,033	0,020	51,730	0,000	2,808	0,993	1,072
	Juni	0,813	0,021	39,410	0,000	2,254	0,772	0,853
	September	-0,128	0,025	-5,090	0,000	0,880	-0,177	-0,079
	Oktober	-0,115	0,025	-4,580	0,000	0,891	-0,164	-0,066
	November og desember	0,918	0,019	48,290	0,000	2,503	0,880	0,955
Bostedsfylke	<i>Ref: Finnmark</i>							
	Østfold	-0,667	0,047	-14,330	0,000	0,513	-0,758	-0,576
	Akershus	-0,864	0,044	-19,580	0,000	0,421	-0,951	-0,778
	Oslo	-1,318	0,048	-27,620	0,000	0,268	-1,412	-1,225
	Hedmark	-0,755	0,046	-16,340	0,000	0,470	-0,845	-0,664
	Oppland	-1,089	0,047	-22,930	0,000	0,337	-1,182	-0,996
	Buskerud	-0,722	0,045	-16,120	0,000	0,486	-0,810	-0,634
	Vestfold	-0,746	0,046	-16,250	0,000	0,474	-0,836	-0,656
	Telemark	-0,474	0,046	-10,280	0,000	0,623	-0,564	-0,383
	Aust-Agder	-0,935	0,057	-16,510	0,000	0,393	-1,046	-0,824
	Vest-Agder	-1,253	0,050	-25,260	0,000	0,286	-1,350	-1,155
	Rogaland	-0,779	0,042	-18,420	0,000	0,459	-0,861	-0,696
	Hordaland	-0,658	0,043	-15,310	0,000	0,518	-0,742	-0,573
	Sogn og Fjordane	-0,828	0,049	-16,810	0,000	0,437	-0,925	-0,732
	Møre og Romsdal	-0,595	0,043	-13,830	0,000	0,551	-0,680	-0,511
	Sør-Trøndelag	-0,826	0,044	-18,840	0,000	0,438	-0,912	-0,740
	Nord-Trøndelag	-1,003	0,049	-20,290	0,000	0,367	-1,100	-0,906
	Nordland	-0,362	0,042	-8,660	0,000	0,697	-0,443	-0,280
	Troms	-0,643	0,045	-14,140	0,000	0,526	-0,732	-0,554
Mors antall år med pensjonsgivende inntekt før fødselen	<i>Ref: 0 år</i>							
	1-2 år	0,137	0,028	4,890	0,000	1,147	0,082	0,192
	3-6 år	-0,020	0,025	-0,800	0,426	0,980	-0,068	0,029
	7 år +	-0,042	0,025	-1,640	0,100	0,959	-0,091	0,008
Andel sysselsatte kvinner 20-39 år i den økonomiske regionen året etter fødsel	<i>Ref: 91-98 %</i>							
	87-90 %	0,162	0,023	6,980	0,000	1,176	0,116	0,207
	83-86 %	0,194	0,025	7,780	0,000	1,214	0,145	0,242
	80-82 %	0,171	0,028	6,100	0,000	1,186	0,116	0,225
	77-79 %	0,140	0,053	2,630	0,009	1,150	0,035	0,244
Konstant		-5,480	0,063	-87,140	0,000	0,004	-5,603	-5,356

Resultater for utfall 2 (kontantstøtte i 12-22 måneder) med utfall 3 (kontantstøtte i 23-24 måneder) som referanse.								
Forklaringsvariable		B	Standard-feil	z	p > z	e ^B	95 % konfidens-intervall	
Mors fødeland	<i>Ref: Norge</i>							
	Afrika	-0,395	0,041	-9,750	0,000	0,673	-0,475	-0,316
	Asia	-0,427	0,024	-18,130	0,000	0,652	-0,474	-0,381
	Europa og Nord-Amerika	-0,080	0,018	-4,430	0,000	0,923	-0,116	-0,045
	Oseania	0,433	0,184	2,360	0,018	1,542	0,073	0,793
	Sør-Amerika	0,031	0,056	0,550	0,580	1,031	-0,078	0,140
	Ukjent	0,172	0,125	1,370	0,171	1,187	-0,074	0,418
Fars fødeland	<i>Ref: Norge</i>							
	Afrika	-0,151	0,040	-3,810	0,000	0,860	-0,228	-0,073
	Asia	-0,321	0,025	-13,070	0,000	0,725	-0,369	-0,273
	Europa og Nord-Amerika	0,043	0,018	2,370	0,018	1,044	0,007	0,079
	Oseania	-0,066	0,149	-0,440	0,657	0,936	-0,358	0,226
	Sør-Amerika	0,020	0,066	0,300	0,766	1,020	-0,109	0,148
	Ukjent	0,178	0,036	4,930	0,000	1,195	0,107	0,249
Enslig forsørger	<i>Ref: Ikke enslig forsørger</i> Enslig forsørger	0,373	0,016	22,960	0,000	1,452	0,341	0,405
Barnehagedekning	Andel 1- og 2-åringer i kommunen med barnehageplass året etter fødsel	0,022	0,000	58,710	0,000	1,022	0,021	0,023
Antall søsken under 11 år	<i>Ref: Ingen søsken</i>							
	Ett søsken	-0,082	0,009	-8,800	0,000	0,922	-0,100	-0,063
	To søsken	-0,401	0,013	-31,740	0,000	0,670	-0,426	-0,376
	Tre søsken	-0,665	0,026	-25,580	0,000	0,514	-0,716	-0,614
	Fire søsken	-0,847	0,061	-13,800	0,000	0,429	-0,968	-0,727
Engangsstønad	<i>Ref: Ikke engangsstønad</i> Mottok engangsstønad	-0,110	0,015	-7,550	0,000	0,896	-0,138	-0,081
Mors inntekt året før fødsel i 2007-kroner	<i>Ref: Ingen inntekt</i>							
	Under 100 000	0,102	0,018	5,590	0,000	1,108	0,066	0,138
	100 000-199 000	0,187	0,021	8,820	0,000	1,206	0,146	0,229
	200 000-299 000	0,557	0,022	25,600	0,000	1,745	0,514	0,600
	300 000-399 000	0,838	0,024	35,420	0,000	2,312	0,792	0,884
	400 000-499 000	0,990	0,034	29,370	0,000	2,692	0,924	1,056
	500 000 +	1,156	0,041	27,890	0,000	3,176	1,074	1,237
Fars inntekt året før fødsel i 2007-kroner	<i>Ref: Ingen inntekt</i>							
	Under 100 000	0,033	0,020	1,650	0,098	1,033	-0,006	0,071
	100 000-199 000	-0,117	0,018	-6,380	0,000	0,890	-0,153	-0,081
	200 000-299 000	-0,199	0,015	-13,340	0,000	0,819	-0,229	-0,170
	300 000-399 000	-0,102	0,014	-7,030	0,000	0,903	-0,130	-0,073
	400 000-499 000	0,007	0,017	0,440	0,658	1,007	-0,026	0,041
Sentralitet	<i>Ref: Mindre sentral kommune</i> Sentral kommune	0,025	0,014	1,790	0,074	1,025	-0,002	0,053
Utdanningsnivå i kommunen	Andel høyt utdannede i 2008, prosent	0,016	0,001	18,080	0,000	1,016	0,014	0,018
Mors alder	<i>Ref: 28-34 år</i> - 18 år	0,361	0,049	7,410	0,000	1,435	0,266	0,457

	19-20 år	0,102	0,027	3,780	0,000	1,107	0,049	0,155
	21-27 år	-0,016	0,011	-1,490	0,137	0,984	-0,037	0,005
	35-36 år	-0,066	0,015	-4,340	0,000	0,936	-0,095	-0,036
	37-40 år	-0,155	0,016	-9,990	0,000	0,856	-0,186	-0,125
	41 år +	-0,307	0,031	-9,770	0,000	0,736	-0,368	-0,245
Boligpris i 2007-kroner	Pris pr m ² for en gjennomsnittsbolig på ca 100 m ² i fylket/regionen/kommunen i fødselsåret	0,102	0,002	49,520	0,000	1,107	0,098	0,106
Fødselsmåned	<i>Ref: Juli og august</i>							
	Januar-april	0,086	0,012	7,300	0,000	1,089	0,063	0,109
	Mai	0,023	0,017	1,360	0,173	1,023	-0,010	0,055
	Juni	-0,008	0,017	-0,500	0,614	0,992	-0,041	0,024
	September	0,020	0,017	1,240	0,216	1,021	-0,012	0,053
	Oktober	0,066	0,017	4,010	0,000	1,069	0,034	0,099
	November og desember	0,700	0,014	51,170	0,000	2,014	0,673	0,727
Bostedsfylke	<i>Ref: Finnmark</i>							
	Østfold	-0,410	0,039	-10,450	0,000	0,664	-0,487	-0,333
	Akershus	-0,668	0,039	-17,260	0,000	0,513	-0,744	-0,592
	Oslo	-1,347	0,042	-32,070	0,000	0,260	-1,430	-1,265
	Hedmark	-0,416	0,039	-10,710	0,000	0,660	-0,492	-0,340
	Oppland	-0,593	0,039	-15,340	0,000	0,552	-0,669	-0,518
	Buskerud	-0,484	0,039	-12,520	0,000	0,616	-0,560	-0,408
	Vestfold	-0,474	0,039	-12,130	0,000	0,622	-0,551	-0,398
	Telemark	-0,297	0,039	-7,600	0,000	0,743	-0,373	-0,220
	Aust-Agder	-0,544	0,045	-12,020	0,000	0,580	-0,633	-0,455
	Vest-Agder	-0,819	0,041	-20,080	0,000	0,441	-0,899	-0,739
	Rogaland	-0,573	0,037	-15,610	0,000	0,564	-0,645	-0,501
	Hordaland	-0,466	0,037	-12,570	0,000	0,627	-0,539	-0,393
	Sogn og Fjordane	-0,410	0,041	-9,990	0,000	0,664	-0,490	-0,329
	Møre og Romsdal	-0,282	0,037	-7,680	0,000	0,754	-0,354	-0,210
	Sør-Trøndelag	-0,552	0,038	-14,510	0,000	0,576	-0,626	-0,477
	Nord-Trøndelag	-0,546	0,040	-13,620	0,000	0,580	-0,624	-0,467
	Nordland	-0,248	0,037	-6,790	0,000	0,780	-0,320	-0,177
	Troms	-0,396	0,039	-10,020	0,000	0,673	-0,473	-0,318
Mors antall år med pensjonsgivende inntekt før fødselen	<i>Ref: 0 år</i>							
	1-2 år	-0,093	0,020	-4,570	0,000	0,912	-0,132	-0,053
	3-6 år	-0,240	0,018	-13,100	0,000	0,787	-0,276	-0,204
	7 år +	-0,285	0,019	-15,000	0,000	0,752	-0,323	-0,248
Andel sysselsatte kvinner 20-39 år i den økonomiske regionen året etter fødsel	<i>Ref: 91-98 %</i>							
	87-90 %	0,121	0,020	6,210	0,000	1,129	0,083	0,160
	83-86 %	0,174	0,020	8,510	0,000	1,190	0,134	0,215
	80-82 %	0,154	0,023	6,750	0,000	1,166	0,109	0,199
	77-79 %	0,112	0,039	2,890	0,004	1,118	0,036	0,187
Konstant		-2,950	0,051	-57,820	0,000	0,052	-3,050	-2,850

Vedlegg 2: Tabell: Varighet av kontantstøtte fordelt etter barnets fødselsmåned

		Fødselsmåned											
		Januar	Febr.	Mars	April	Mai	Juni	Juli	August	Sept.	Okt.	Nov.	Des.
Varighet kontant- støtte (mnd)	0	12 %	10 %	9 %	8 %	8 %	13 %	21 %	23 %	22 %	20 %	17 %	16 %
	1	0 %	0 %	1 %	0 %	0 %	0 %	3 %	1 %	1 %	0 %	1 %	1 %
	2	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	12 %	1 %	1 %	1 %	1 %	2 %	1 %
	3	1 %	1 %	1 %	1 %	16 %	2 %	1 %	1 %	1 %	2 %	1 %	1 %
	4	1 %	1 %	1 %	16 %	2 %	1 %	1 %	1 %	2 %	1 %	1 %	1 %
	5	1 %	1 %	16 %	2 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %
	6	1 %	15 %	2 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %
	7	14 %	2 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %
	8	2 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	13 %
	9	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	12 %	2 %
	10	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	12 %	2 %	1 %
	11	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	11 %	2 %	1 %	1 %
	12	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	11 %	2 %	1 %	1 %	1 %
	13	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	10 %	2 %	1 %	1 %	1 %	1 %
	14	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	10 %	2 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %
	15	1 %	1 %	1 %	1 %	10 %	2 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %
	16	1 %	1 %	1 %	10 %	2 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %
	17	1 %	1 %	10 %	2 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %
	18	1 %	11 %	2 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %
	19	11 %	2 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %
	20	2 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	12 %
	21	1 %	1 %	1 %	2 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	13 %	4 %
	22	1 %	2 %	2 %	1 %	2 %	2 %	1 %	1 %	1 %	13 %	4 %	2 %
	23-24	43 %	44 %	45 %	45 %	45 %	46 %	46 %	47 %	47 %	35 %	34 %	36 %
Total		100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Vedlegg 3: Boligpriser

Pris per m² for en gjennomsnittsbolig på 100 m², i 1 000 2007-kr.		
	1998	2007
Moss	9,6	19,8
Sarpsborg	7,7	16,1
Fredrikstad	8,8	18,5
Østfold utenom Moss, Sarpsborg og Fredrikstad	8,5	15,5
Asker	15,0	28,3
Bærum	17,2	32,4
Follo (Vestby, Ski, Ås, Frogn, Nesodden, Oppegård og Enebakk)	13,6	25,4
Øvre Romerike (Gjerdrum, Ullensaker, Nes, Eidsvoll, Nannestad og Hurdal)	11,0	19,5
Nedre Romerike (Aurskog-Høland, Sørum, Fet, Rælingen, Lørenskog, Skedsmo og Nittedal)	13,2	24,3
Oslo	16,4	34,1
Hamar	10,3	19,5
Hedmark utenom Hamar	8,8	14,1
Lillehammer	10,6	21,3
Oppland utenom Lillehammer	9,4	15,0
Drammen	10,4	18,9
Buskerud utenom Drammen	9,9	17,7
Tønsberg	12,1	21,3
Sandefjord	10,9	18,2
Larvik	9,9	16,3
Vestfold utenom Tønsberg, Sandefjord og Larvik	10,3	17,6
Telemark	9,6	13,3
Kristiansand	11,7	23,7
Agder utenom Kristiansand	9,8	17,1
Stavanger	13,2	28,8
Sandnes	11,4	24,9
Rogaland utenom Stavanger og Sandnes	9,8	19,5
Bergen	11,6	28,0
Hordaland utenom Bergen	9,5	21,2
Møre og Romsdal og Sogn og Fjordane	9,8	17,3
Trondheim	11,8	25,1
Trøndelag utenom Trondheim	9,8	16,4
Tromsø	13,7	27,6
Nord-Norge utenom Tromsø	11,2	18,1
Landet totalt	12,1	24,5
Kilde: NEF, EFF, Econ og Finn.no		

Undersøkelse om bruk av kontantstøtte for barn født i 2008

1 Hva er høyeste fullførte utdanning til barnets foreldre?

Barnets mor:

- ☐ Grunnskole
- ☐ Videregående skole- yrkesfaglig
- ☐ Videregående skole- allmennfaglig
- ☐ Høyere utdanning inntil 4 år
- ☐ Høyere utdanning lengre enn 4 år
- ☐ Vet ikke/ ikke fullført grunnskole

Barnets far:

- ☐ Grunnskole
- ☐ Videregående skole- yrkesfaglig
- ☐ Videregående skole- allmennfaglig
- ☐ Høyere utdanning inntil 4 år
- ☐ Høyere utdanning lengre enn 4 år
- ☐ Vet ikke/ ikke fullført grunnskole

2 Hva var mors hovedaktivitet da barnet ble født? Velg tidspunktet umiddelbart før foreldrepermisjonen startet.

Merk: Sett ett kryss

- ☐ Lønnet arbeid – heltid (30 timer i uka eller mer)
- ☐ Lønnet arbeid – deltid (under 30 timer i uka)
- ☐ Utdanning
- ☐ Arbeidssøkende eller på tiltak
- ☐ Hjemmearbeidende
- ☐ Annet/ vet ikke

3 Hva var fars hovedaktivitet da barnet ble født? Velg tidspunktet umiddelbart før foreldrepermisjonen startet.

Merk: Sett ett kryss

- ☐ Lønnet arbeid – heltid (30 timer i uka eller mer)
- ☐ Lønnet arbeid – deltid (under 30 timer i uka)
- ☐ Utdanning
- ☐ Arbeidssøkende eller på tiltak
- ☐ Hjemmearbeidende
- ☐ Annet/ vet ikke

4 Hva er mors hovedaktivitet i dag?

Merk: Sett ett kryss

- ☐ Lønnet arbeid – heltid (30 timer i uka eller mer)
- ☐ Lønnet arbeid – deltid (under 30 timer i uka)
- ☐ Utdanning
- ☐ Arbeidssøkende eller på tiltak
- ☐ Hjemmearbeidende
- ☐ Annet/ vet ikke

5 Hva er fars hovedaktivitet i dag?

Merk: Sett ett kryss

- ☐ Lønnet arbeid – heltid (30 timer i uka eller mer)
- ☐ Lønnet arbeid – deltid (under 30 timer i uka)
- ☐ Utdanning
- ☐ Arbeidssøkende eller på tiltak
- ☐ Hjemmearbeidende
- ☐ Annet/ vet ikke

6 Hvilken type tilsyn foretrekker du for barnet i følgende alder:

Dersom du mener en kombinasjonsordning er best, kryss av for flere.

	Under 1 år	1 år	2 år
Mor	☐	☐	☐
Far	☐	☐	☐
Slekting	☐	☐	☐
Dagmamma/ au-pair/ praktikant	☐	☐	☐
Barnehage	☐	☐	☐
Annet	☐	☐	☐

7 Har barnet begynt i barnehage eller hos kommunal dagmamma?

Merk: Sett ett kryss

- ☐ Ja, heltid → Gå til **8**
- ☐ Ja, deltid → Gå til **8**
- ☐ Nei → Gå til **11**

8 Var barnehageplassen dere fikk av ønsket omfang?

Merk: Sett ett kryss

- ☐ Ja
- ☐ Nei, ønsket færre timer
- ☐ Nei, ønsket flere timer

9 Fikk barnet barnehageplass på ønsket tidspunkt?
Merk: Sett ett kryss

- ☐ Ja
☐ Nei

Spørsmål 11 besvares kun av de som har svart nei på spørsmål 7.

11 Ved hvilken alder ønsker dere at barnet skal starte i barnehage?

Antall måneder, ett tall pr rute

- ☐ Ønsker ikke barnehageplass
☐ Vet ikke

10 Hvor gammelt var deres barn ved ønsket start i barnehage?

Antall måneder, ett tall pr rute

12 Mottar eller har dere mottatt kontantstøtte for barnet?
Merk: Sett ett kryss

- ☐ Ja, mottar eller har mottatt kontantstøtte
☐ Nei, har aldri mottatt kontantstøtte for barnet

Dersom nei på spørsmål 12 - takk for at du deltok! Hvis ja på spørsmål 12, vær vennlig og besvar spørsmålene under.

13 Hva er hovedårsaken til at dere mottar/mottok kontantstøtte?
Merk: Sett ett kryss

- ☐ Ønsket, men fikk ikke barnehageplass
☐ Ønsket fulltidsplass, men fikk kun deltidsbarnehageplass
☐ Ønsket ikke å benytte fulltidsbarnehageplass

14 Hvem passer/passet barnet på dagtid i den perioden dere mottar/mottok kontantstøtte?

Ved delvis kontantstøtte kryss av for den tiden barnet ikke er i barnehage. Dersom flere passet barnet, sett flere kryss.

- ☐ Mor
☐ Far
☐ Dagmamma/ au-pair/ praktikant
☐ Slektning
☐ Annet

15 Hvor stor betydning hadde følgende forhold for at dere mottar/mottok kontantstøtte?
Merk: Sett ett kryss på hver linje.

	Lite viktig 1	2	3	Svært viktig 4
Mor er/var uansett hjemmearbeidende	☐	☐	☐	☐
Far er/var uansett hjemmearbeidende	☐	☐	☐	☐
Vi får/fikk mer tid til barnet/barna	☐	☐	☐	☐
Mor kan/kunne arbeide mindre	☐	☐	☐	☐
Mor kan/kunne være hjemmearbeidende	☐	☐	☐	☐
Far kan/kunne arbeide mindre	☐	☐	☐	☐
Far kan/kunne være hjemmearbeidende	☐	☐	☐	☐
Mors og fars arbeidstid gjør/gjorde det mulig å ikke bruke barnehageplass	☐	☐	☐	☐

Takk for hjelpen!

Tidligere publiserte rapporter fra NAV

NAVs rapportserie

3/2009	Tidsbegrenset uførestønad – evaluering fire år etter innføring
2/2009	Moderne familier – tradisjonelle valg. En studie av mors og fars uttak av foreldrepermisjon
1/2009	Hvordan vil en nedgangskonjunktur påvirke arbeidsinnvandrerne i Norge?
5/2008	Hva skjer etter avsluttet arbeidssøkerperiode? Overlevelsesanalyse av arbeidssøkere i en oppgangs- og en nedgangskonjunktur
4/2008	Geografisk variasjon i uførepensjonering 1997-2004
3/2008	Kven går av med AFP?
2/2008	Tidligere arbeidssøkere ett år etter NAV. En oppfølgingsundersøkelse av arbeidssøkere som sluttet å melde seg ved NAV høsten 2006
1/2008	Hvordan vil pensjonsreformen påvirke pensjoneringsatferden?
5/2007	I arbeid etter rehabilitering og attføring?
4/2007	Hva foregår på legekantorene? Konsultasjonsstatistikk for 2006
3/2007	Endringer i fastlegenes sykmeldingspraksis. Konsekvenser for de sykmeldtes arbeidstilknytning og behov for trygdeytelser
2/2007	Analyse av utviklingen i statens utgifter til medisinske laboratorie- og radiologiundersøkelser – En oppfølgingsanalyse
1/2007	Pensjonsreform på trappene. Hva vet befolkningen om pensjon?
1/2006	Kvalitetsundersøkelse av saksbehandling i barnebidragssaker

UTGIVER

Arbeids- og velferdsdirektoratet

BESTILLING

Rapporten kan bestilles på 21 07 00 00
eller per e-post: nav.statistikk.utredning@nav.no

Rapporten er tilgjengelig på
www.nav.no under "Tall og analyse"

ISBN 978-82-551-2219-7

